

T.C.

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Ticaret Hukuku Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULU
ÜYELERİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU**

Emrah BİÇİMLİ

20906007

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Necat AZARKAN

Diyarbakır,2023

T.C.

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Ticaret Hukuku Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULU
ÜYELERİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU**

Emrah BİÇİMLİ

20906007

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Necat AZARKAN

Diyarbakır,2023

TAAHHÜTNAME
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu” adlı tezin/projenin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin/projemin kağıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

.../.../2023

Emrah BİÇİMLİ

ÖN SÖZ

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, hukuk sistemimizdeki diğer esaslarda olduğu gibi sermaye şirketleri ile ilgili esasları da yaşadığımız çağ ile uyumlu bir hale getirme amacını taşımaktadır. Zira toplumsal değişim ile birlikte ticari hayatta da değişim olması kaçınılmazdır. Özellikle anonim şirketlerin halka açık hale gelmesi kavramından hareketle kar-zarar dengesinin dizayn edilmesi ihtiyacı da ortaya çıkmıştır. Kimi zaman anonim şirket yöneticileri; şirketin, şirket pay sahiplerinin ya da şirket alacaklılarının zarara uğramasına neden olacak davranışlar sergileyebilmektedir. İşte tam da bu noktada anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluklarının yaşadığımız çağın ticari koşullarına uygun bir şekilde hüküm altına alınması ciddi bir reform olarak karşımıza çıkmaktadır. Buradaki amaç, zarara uğrayanların zararlarının azami ölçüde giderilmesinin sağlanmasıdır. Bu tez çalışmamda anonim şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu ile ilgili esaslar; doktrin, mevzuat ve yüksek yargı kararları ışığında değerlendirilmiştir. Bu tez çalışmasının ticaret hukuku alanına katkı sunmasını temenni ediyorum.

Tez çalışmamda, danışmanlığımı üstlenen, bana yol gösteren ve yardımını ve desteğini esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Necat AZARKAN'a, çalışmamın hazırlanma sürecinde yoğun ilgisiyle bana destek olan Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz YÖRDEM'e ve Dr. Öğr. Üyesi Sadullah ÖZEL'e, tez yazım sürecinde beni cesaretlendiren ve destekleyen sevgili eşim Serap BİÇİMLİ'ye, bu süreçte her zaman benimle birlikte olan annem Ayfer EKİNCİ'ye, kız kardeşim Burcu BİÇİMLİ'ye ve bilhassa erkek kardeşim Dr. Mehmet Ali BİÇİMLİ'ye çok teşekkür ederim.

Emrah BİÇİMLİ

Diyarbakır 2023

ÖZET

“Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu” konusunu ele alan bu tez çalışması, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Tez çalışmasına konu olan kavramlar ticaret hukuku açısından önemli reformlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Anonim şirketin yönetim ve temsil yetkisini elinde bulunduran yönetim kurulunun üyelerinin görev ve yükümlülüklerini yerine getirirken bunları ihlal eden davranışlar sergilemeleri mümkündür. Dolayısıyla bu ihlal içeren davranışların şirket, şirket pay sahipleri ya da şirket alacaklılarının mal varlıklarında zarara yol açma ihtimaline istinaden, yönetim kurulu üyelerinin dikkat ve özen yükümlülüklerini yerine getirmeleri adına bir takım hukuki yaptırımla karşı karşıya bırakılmaları sonucu ortaya çıkmaktadır. Kanun koyucu bir taraftan yöneticileri özenli davranmaya yönlendirmeyi diğer taraftan da olası zararlara sebebiyet verenleri sorumlu tutmayı amaçlamaktadır.

Bu tez üç ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde genel olarak "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu" açıklanmış, ikinci bölümde “Anonim Şirketlerde yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu” kavramı açıklanarak sorumluluğa neden olacak haller değerlendirilmiş, üçüncü ve son bölümde ise “Sorumluluk Davası” kavramının şartları ve özellikleri ele alınmıştır. Bu tezde; bilimsel çalışmalar, doktrindeki farklı görüşler, yüksek mahkeme kararları ışığında bir inceleme ve değerlendirme yapılması yoluna gidilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Anonim Şirket, Yönetim Kurulu, Hukuki Sorumluluk, Sorumluluk Davası, 6102 Sayılı Türk ticaret Kanunu.

ABSTRACT

This thesis, which deals with the subject of "Legal Liability of Board Members in Joint Stock Companies", was prepared as a master's thesis in Dicle University, Institute of Social Sciences, Department of Private Law. The concepts that are the subject of the thesis work appear as important reforms in terms of commercial law. It is possible for the members of the board of directors, who hold the management and representation authority of the joint stock company, to act in violation of these while fulfilling their duties and obligations. Therefore, it arises as a result of the fact that the members of the board of directors are faced with a number of legal sanctions in order to fulfill their obligations of attention and care, based on the possibility that these infringing behaviors may cause damage to the assets of the company, company shareholders or company creditors. On the one hand, the legislator aims to direct the managers to act with care, and on the other hand, to hold responsible those who cause possible damages.

This thesis consists of three main parts. In the first part of the study, "Board of Directors in Joint Stock Companies" is explained in general, in the second part the concept of "Legal Responsibility of the Members of the Board of Directors in Joint Stock Companies" is explained and the situations that may cause liability are evaluated, in the third part, the terms and characteristics of the concept of "Liability Litigation" are discussed. In this thesis; In the light of scientific studies, different views in the doctrine, and high court decisions, an examination and evaluation was made.

Keywords: Joint-Stock Company, Board of Directors, Legal Liability, Liability Case, Turkish Commercial Code Numbered 6102.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖN SÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
KISALTMALAR.....	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULU

1.1.Genel Olarak	4
1.2. Yönetim Kurulunun Organizasyonu.....	7
1.2.1.Monist Sistem	7
1.2.2. Düalist Sistem	9
1.3. Yönetim Kurulunun Oluşumu	9
1.3.1. Yönetim Kurulu Üye Sayısı	9
1.3.2. Yönetim Kurulu Üyeliğinin Kazanılması.....	11
1.3.2.1. Genel Kurul Tarafından Seçilme	11
1.3.2.2. Esas Sözleşme İle Atanma	11
1.3.2.3. Yönetim Kurulu Tarafından Yapılan Geçici Seçim (Kooptation)	12
1.3.2.4. Kamu Tüzel Kişileri Tarafından Üye Seçimi.....	13
1.3.3. Yönetim Kurulu Üyelerinin Görev Süresi.....	13
1.3.4. Yönetim Kurulu Üyelerinin Niteliği	14
1.3.4.1. Gerçek - Tüzel Kişi Olmak	14
1.3.4.2. Tam Ehliyetli Olmak	15
1.3.4.3. Pay Sahibi Olmak	16
1.3.4.4. Seçilme Engelinin Bulunmaması	16
1.3.5. Yönetim Kurulu Üyeliğinin Sona Ermesi	16
1.3.5.1. Kendiliğinden Sona Erme	16
1.3.5.2. İstifa	17
1.3.5.3. Azil	18

1.4.Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri	19
1.4.1.Genel Olarak	19
1.4.2. Yönetim Kurulunun Devredilemez Nitelikteki Görev ve Yetkileri	20
1.5. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hak ve Yükümlülükleri.....	21
1.5.1. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hakları	21
1.5.1.1.Kişisel Nitelikteki Hakları	21
1.5.1.1.1. Yönetim ve Temsil Hakkı.....	21
1.5.1.1.2. Bilgi Alma Hakkı ve İnceleme Hakkı	22
1.5.1.1.3. Genel Kurul Kararlarının İptalini İsteme Hakkı	23
1.5.1.2. Mali Nitelikteki Hakları	23
1.5.1.2.1. Huzur Hakkı.....	23
1.5.1.2.2. Ücret	24
1.5.1.2.3. Kazanç Payı	24
1.5.1.2.4. İkramiye	25
1.5.2.Yönetim Kurulu Üyelerinin Yükümlülükleri	25
1.5.2.1. Yönetim ve Gözetim Yükümlülüğü.....	25
1.5.2.2. Özen ve Sadakat Yükümlülüğü	26
1.5.2.3. Müzakereye Katılmama Yükümlülüğü.....	27
1.5.2.4. Şirketle İşlem Yapmama Borcu.....	27
1.6.Yönetim Kurulunun İşleyişi.....	28
1.6.1. Yönetim Kurulu Başkanı ve Başkan Vekili	28
1.6.2. Murahhas Üyeler.....	29
1.6.3. İcra Kurulu ve İcra Başkanı	31
1.6.4. İcrada Görevli Olan ve İcrada Görevli Olmayan Yönetim Kurulu Üyeleri	32
1.6.5. Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri	33
1.6.6. Komiteler	34
1.7. Yönetim Kurulu Kararlarının Geçersizliği	35

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

2.1.Genel Olarak	36
------------------------	----

2.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Anonim Şirket İle Arasındaki Hukuki İlişkinin Niteliği.....	37
2.2.1. Vekâlet sözleşmesi olduğu görüşü.....	39
2.2.2. Hizmet sözleşmesi olduğu görüşü.....	42
2.2.3. Sui Generis Sözleşme Görüşü.....	44
2.2.4. Şirketler ve borçlar hukukunun özelliklerini taşıyan sözleşme olduğu görüşü.....	44
2.3. Hukuki Sorumluluğa Hakim Olan İlkeler.....	45
2.3.1. Kişisel Sorumluluk İlkesi.....	45
2.3.2. Kusura Dayanan Sorumluluk İlkesi.....	47
2.3.3. Yetki ve Sorumluluk Arasında Orantı İlkesi.....	48
2.3.4. Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi.....	48
2.3.4.1. Müteselsil sorumluluk.....	48
2.3.4.2. Farklılaştırılmış Teselsül.....	51
2.4. Hukuki Sorumluluğu Gerektiren Haller.....	58
2.4.1. Genel Hükümler Uyarınca Sorumluluk (TTK m.553).....	59
2.4.2. Özel Hükümler Uyarınca Sorumluluk.....	61
2.4.2.1. Belge ve Beyanların Kanuna Aykırı Olması (TTK m.549).....	61
2.4.2.2. Sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi (TTK m.550).....	65
2.4.2.3. Değer Biçilmesinde Yolsuzluk (m. 551).....	67
2.4.2.4. İzinsiz Olarak Halktan Para Toplanması (TTK m.552).....	69
2.4.2.5. Anonim Şirket Adına İnternet Sitesi Açılmaması (TTK m.1524).....	71
2.4.2.6. Şirketler Topluluğunda Hakimiyetin Hukuka Aykırı Olarak Kullanılması (TTK m.195 - TTK m.206).....	72
2.4.2.7. Birleşme Bölünme ve Tür Değişikliğine İlişkin İşlemlerin Eksik Olması (TTK m.193).....	81
2.4.2.8. Pay Sahibi Sayısının Bire Düşmesi Durumunda Gereken İşlemlerin Yapılmaması (TTK m.338/2).....	81
2.4.2.9. Şirketle İşlem Yapma ve Şirkete Borçlanma Yasağı(m. 395).....	82
2.4.2.10. Şirketle Rekabet Etme Yasağının İhlal Edilmesi.....	83
2.5. Kamu Borçlarından Dolayı Sorumluluk.....	85
2.5.1. Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanun'dan Doğan Sorumluluk.....	85

2.5.2. Vergi Usul Kanunu'ndan Doğan Sorumluluk	87
--	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SORUMLULUK DAVASI

3.1.Genel Olarak	88
3.2.Sorumluluk Davasının Şartları	90
3.2.1. Kanuna veya Esas Sözleşmeye Aykırılık	90
3.2.2.Kusur	91
3.2.3.Zarar	95
3.2.3.1.Doğrudan Zarar	97
3.2.3.2. Dolaylı Zarar	99
3.2.4. İlliyet(Nedensellik) Bağı	101
3.3. Sorumluluk Davasının Tarafları	102
3.3.1. Davacılar.....	102
3.3.2. Davalılar	106
3.4. Sorumluluk Davasını Sona Erdiren Sebepler	109
3.4.1. İbra	109
3.4.1.1. İbra Kavramı ve Hukuki Niteliği.....	109
3.4.1.2. İbranın Kapsamı	111
3.4.1.3. İbra Kararında Oydan Yoksunluk.....	112
3.4.1.4. İbra Kararının Sorumluluk Davasına Etkisi	113
3.4.1.5. İbra Davası	115
3.4.1.6. İbra Kararının Geri Alınması ve Sakatlığı	117
3.4.2. Sulh	118
3.4.3. Zamanaşımı.....	120
3.4.4. Hak Düşürücü Süre	123
3.5. Sorumluluğu İhlal Etmenin Yaptırımları.....	123
3.5.1. Tazminat	123
3.5.2. Azil	124
3.6. Sorumluluk Davasında Usul Hükümleri.....	125
3.6.1. Görev	125
3.6.2. Yetki	125

SONUÇ	127
KAYNAKÇA	131

KISALTMALAR

<i>a.g.e</i>	Adı geçen eser
AATUHK	Amme Alacakları Tahsili Usulü Hakkında Kanun
AKÜHFD	Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
<i>b.</i>	Bent
BATİDER	Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Dergisi
BK	Borçlar Kanunu
<i>Bkz.</i>	Bakınız
BÜHFD	Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
<i>C.</i>	Cilt
CEO	Chief Executive Officer
<i>E.</i>	Esas
<i>ET.</i>	Erişim Tarihi
GSÜHFD	Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
<i>HD.</i>	Hukuk Dairesi
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
<i>K.</i>	Karar
Koop. K.	Kooperatifler Kanunu
<i>m.</i>	Madde
MÜHF-HAD	Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
RG.	Resmi Gazete
<i>s.</i>	Sayfa
<i>S.</i>	Sayı
SPK	Sermaye Piyasası Kanunu
<i>T.</i>	Tarihli
TBBD	Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	Türk Borçlar Kanunu
TCK	Türk Ceza Kanunu
TK	Ticaret Kanunu
TMK	Türk Medeni Kanunu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
<i>Vb.</i>	Ve benzeri
<i>Vd.</i>	Ve devamı
VUK	Vergi Usul Kanunu
<i>Y.</i>	Yargıtay
YHGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

Anonim şirketler aracılığıyla; pay sahiplerinin birbirlerinden bağımsız payları birleştirilerek bu pay sahiplerinin kendi şahsi sermayeleriyle meydana getiremeyecekleri ölçüdeki sermayeleri oluşturmaları sağlanmaktadır. Oldukça büyük miktarda bir iktisadi gücü elinde bulunduran anonim şirketler, bu iktisadi gücün (sermayenin) verimli şekilde değerlendirilmesi neticesinde milli ekonomiye de büyük katkılar sunmaktadır.

Tüm dünyada büyük ölçekli ticari ilişkilerin yürütülmesinde anonim şirketlerin rolü oldukça fazladır. Dolayısıyla anonim şirketler, milli ekonominin gelişimi için son derece önemli bir konum teşkil etmektedir. Bununla birlikte, kimi anonim şirketlerin küresel anlamda önemli ekonomik konuma sahip oldukları, ülkelerin uluslararası ekonomik politikalarına öncülük ettikleri görülmektedir. Ayrıca anonim şirketlerin istihdam olanağı yaratma oranının da azımsanmayacak bir miktarda olduğu da görülmektedir. Anonim şirketler, işçilerin geçimlerini sağlaması ve insanların yatırımlarını yönlendirmesi görevlerini de üstlenmektedir. Anonim şirketlerin bu denli hem ulusal hem de küresel bir konuma sahip olmalarından hareketle bunlara ilişkin ticari işlemlerin aksaması halinde büyük ölçekli ekonomik batışların ortaya çıkabileceğini de vurgulamak gerekmektedir.

Bir anonim şirkette meydana gelen zararların, ekonomik koşullardan kaynaklanabileceği gibi şirket yönetim kurulu üyelerinin yasalardan ya da şirket ana sözleşmesinden doğan görev yükümlülüklerini hiç ya da gereği gibi yerine getirmemelerinden de kaynaklanabileceğini söylemek mümkündür. Anonim şirketlerde yönetim kurulu, hem şirketin sermayesinin hem de şirket alacaklılarının alacak haklarının emanet edildiği bir kurul ve organdır. Dolayısıyla yönetim kurulu üyeleri, esasen büyük bir sorumluluk altında olup kendilerine karşı açılacak sorumluluk davaları riskiyle de karşı karşıyadır. Yönetim kurulunun sorumluluğuna ilişkin hükümler 6102 sayılı TTK m. 549-557 arasında düzenlenmiştir.

Yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluklarından söz edebilmek için ilgili üyelerin yasalardan ya da şirket ana sözleşmesinden kaynaklanan görev ve yükümlülüklerini hiç ya da gereği gibi yerine getirmemeleri tek başına yeterli

olmayacaktır. Dolayısıyla ilgili yönetim kurulu üyesinin ihlali davranışında kusurlu olması; şirket, şirket pay sahipleri ya da şirket alacaklılarının mal varlıklarında bir zararın meydana gelmesi ve zararlar davranış arasında uygun illiyet bağının bulunması da gerekmektedir.

Biz bu çalışmamızda yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluklarını detaylı bir şekilde değerlendirmiş bulunmaktayız. Çalışmamızın ilk bölümünde anonim şirketlerde yönetim kurulu ile ilgili genel bilgiler verilmiştir. Bu bilgiler; yönetim kurulunun organizasyonu, işleyişi, üye sayısı, üyelik sıfatının kazanılması, görev süresi, üyelerin niteliği, üyelerin taşınması gereken koşullar, üyeliğin sona ermesi, üyelerin görev ve yetkileri, üyelerin hak ve yükümlülükleri, yönetim kurulu başkanı ve başkan vekili, murahhas üyeler, icra kurulu ve icra kurulunun başkanı bağımsız yönetim kurulu üyeleri, komiteler ve yönetim kurulu kararlarının geçersizliği olarak sıralanabilir.

Tez çalışmamızın ikinci bölümünde genel olarak yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğuna ilişkin çeşitli incelemeler yapılmıştır. Burada dikkat edilmesi gereken öncelikli hususlar, anonim şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasındaki ilişkinin hukuki niteliği ve farklılaştırılmış teselsül ilkesine ilişkin değerlendirmelerdir. Anonim şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasındaki ilişkinin hukuki niteliği hakkında doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur. Bunlar; vekalet sözleşmesi ilişkisi olduğu görüşü, hizmet sözleşmesi ilişkisi olduğu görüşü, sui generis sözleşme ilişkisi olduğu görüşü ve şirketler ile borçlar hukukunun özelliklerini taşıyan sözleşme ilişkisi olduğu görüşü olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızda bütün bu farklı görüşlere ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Hukuki sorumluluğa hakim olan ilkeler; kişisel sorumluluk ilkesi, kusura dayanan sorumluluk ilkesi ve yetki ve sorumluluk arasında sorumluluk ilkesi şeklinde değerlendirilmiştir. 6102 sayılı TTK ile hukuk sistemimizde kendisine yer bulan farklılaştırılmış teselsül kavramı da bu çalışmamızda ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Özellikle İsviçre Borçlar Kanununda 1991’de ortaya çıkan değişikliğin TTK’ya nasıl uyarlandığı, bu değişikliğin İsviçre Federal Mahkemesindeki içtihatlarla nasıl yansıdığı irdelenmiştir. Bununla birlikte yönetim kurulu üyelerinin hukuki

sorumluluğuna yol açan durumlar genel ve özel hükümler ayrımıyla ele alınmıştır. Hukuki sorumluluğa sebep olan tüm durumlar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Çalışmamızın nc bölümünde sorumluluk davasına ilişkin hükümler değerlendirilmiştir. Bu kapsamda sorumluluk davasının koşulları (ihlal, kusur, zarar, illiyet bağı) ve sorumluluk davasının tarafları irdelenmiştir. Ayrıca sulh ve ibranın sorumluluk davasına olan etkisi açıklanmıştır. Bu doğrultuda sorumluluk davasını sona erdiren nedenler arasında zamanaşımı ve hak düşürücü süreye de yer verilmiştir. Ayrıca sorumluluğun ihlali halindeki yaptırımlar (tazminat, azil) ile sorumluluk davasında görev ve yetki gibi usuli konular da ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULU

1.1.Genel Olarak

Tüzel kişilikler çeşitli organlardan oluşmakta, iradelerini bu organlar aracılığıyla açığa vurmakta ve yine bu organların mevcudiyetine bağlı olarak tüzel kişiliklerin fiil ehliyeti ortaya çıkmaktadır¹. Anonim şirketlerin de tüzel kişiliğe sahip olmalarından hareketle bu şirketlerde çeşitli organların varlığından söz etmek mümkündür. Zorunlu organ niteliğine haiz olan yönetim kurulu, bir ya da daha fazla gerçek veya tüzel kişiden meydana gelmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki yönetim kurulunu meydana getiren kişilerin, anonim şirketin kurulması esnasında şirket ana sözleşmesiyle atanabilmesinin yanı sıra genel kurul tarafından seçilmek suretiyle belirlenmesi de mümkündür.

Anonim şirketlerde bir hayli kapsamlı yetkilerle donatılmış olan yönetim kuruluna ilişkin düzenlemeler, 6102 Sayılı TTK m. 359 – m. 396 arasında hüküm altına alınmıştır. Bu düzenlemelerden biri olan m. 365'e bakıldığında yönetim kurulunun, şirketi temsil etme ve yürütme salahiyetine sahip olduğu, süreklilik arz ettiği² ve zorunlu organ niteliğine haiz olduğu görülmektedir³.

Anonim şirkette yönetim kurulu organı; maddi organ, şekli organ ve fiili organ olmak üzere üç farklı değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.

Şirket ana sözleşmesiyle belirlenen ya da kanun vasıtasıyla atanan ve üzerine düşen vazifeleri ifa etmekle yükümlü olan kişilerden oluşan yönetim kurulu bu durum itibariyle şekli organ niteliği taşımaktadır. Yönetim kurulunun şekli organ

¹ Mehmet Helvacı, **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, 2.Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2001, s. 3. (Hukuki Sorumluluk)

² Süreklilik, yönetim kurulunun gerek toplantı yaparak karar alması, gerekse kanuna ve esas sözleşmeye uygun şekilde şirket yönetim ve temsil işlemlerinin kesintisiz şekilde yapılması anlamına gelmektedir. İsmail Kayar, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku**, Güncellenmiş 5. Baskı, Seçkin Yayınları, İstanbul 2018, s.439.

³ Halil Arslanlı, **Anonim Şirketler II, Anonim Şirketin Organizasyonu**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1959, s. 87 (Anonim Şirketin Organizasyonu) ; Duygu Demirel, "Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Devri", **Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S.2, C. 7, 2017, s.216.

niteliğini, şirket adına faaliyette bulunması ve kanun ya da şirket ana sözleşmesiyle belirtilmesinin zorunlu olması ortaya koymaktadır⁴.

Yönetim kurulunun şirket tüzel kişiliğinin mevcudiyeti kapsamındaki görev ve yetkileri ifa etmesi, kurulun maddi organ niteliğine haiz olduğunu göstermektedir⁵.

Kimi zaman, yönetim kurulunda bulunmadığı ya da bu yönde görevlendirilmediği halde yönetim kuruluna öngülenen görevleri ifa eden kişi ya da kişilerin varlığından söz etmek mümkündür ve bu durum, yönetim kurulunun fiili organ niteliğine haiz olduğunu göstermektedir. Söz konusu fiili organ niteliğine haiz kişiler, gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilmektedir⁶.

Yönetim kurulunu oluşturan kişilerin gerçek veya tüzel kişi olabilmesinin yanı sıra bu kişilerin bir veya birden fazla sayıda olabilmesi de mümkündür. Bu durum 6102 sayılı TTK m. 359 ile hüküm altına alınmıştır. Ayrıca yine aynı kanun maddesinde; yönetim kurulunu oluşturan kişilerin, şirket ana sözleşmesiyle atanabilmelerinin yanında genel kurul tarafından seçilmek suretiyle belirlenebilmelerinin de mümkün olduğu hüküm altına alınmıştır.

Yönetim kurulu, genel kurula nazaran daha hızlı bir işleyişe sahiptir. Bu nedenle de anonim şirketin yönetimi ve temsili gibi görevler, genel kurula değil de yönetim kuruluna verilmiştir. Zira genel kurul, kural olarak yılda bir kez toplanmaktadır. Ayrıca anonim şirkette ortak sayısının her geçen gün artış göstermesi durumunda yönetim ve temsil işleri güçleşeceğinden, yönetim ve temsil işlerinin yönetim kurulu tarafından yürütülmesi daha isabetli olacaktır⁷.

Şirketin yönetilmesi, temsil yetkisinin kullanılması ve buna ait sorumluluğun yönetim kuruluna bırakılmasına ilişkin; şirket ortaklarının yönetim açısından tecrübesiz olması, yönetime girmekten kaçınması ve sorumluluklarının

⁴ Fatih Bilgili, **Yeni Gelişmelerle İsviçre ve Alman Hukuklarında Anonim Ortaklıkların Organlarının Davranışlarından Dolayı Üçüncü Kişiler Karşısındaki Sorumluluğu ve Organların Tazminat Borcu**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004, s.30

⁵ Bilgili, s.33.

⁶ Necla Akdağ Güney, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s.147.(Hukuki Sorumluluk)

⁷ Rasim Can Çakır, "6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Şirket Yönetim Kurulu", **İstanbul Barosu Dergisi**, C.88, S.5, 2014, s.110. (Yönetim Kurulu)

bulunmaması, genel kurulun toplanıp karar almasının zaman ekonomisi açısından olumsuzluk yaratması gibi başkaca sebepler sıralamak mümkündür⁸.

6102 Sayılı TTK m. 359 ile birlikte hukuk sistemimizde kendisine yer bulan düzenlemeye göre; yönetim kurulunun bir kişiden oluşabilmesi de mümkündür. Ancak bu noktada, halka açık olan anonim şirketlerde ayrı bir durum öne çıkmaktadır. Halka açık anonim şirketlerde, “Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ” uygulanmakta ve söz konusu tebliğde bu hususa ilişkin TTK’dan farklı bir düzenlemenin mevcut olduğu görülmektedir. Buna göre, halka açık anonim şirketlerde yönetim kurulunun en az 5 kişiden oluşması gerekmektedir.

Anonim şirketlerde yönetim kurulunun üye sayısının üst sınırının kaç olacağı ile ilgili herhangi bir yasal düzenleme mevcut değildir. Bu nedenle yönetim kurulu üye sayısı şirket ana sözleşmesinde serbest bir şekilde düzenlenebilmektedir. Bu hususla ilgili doktrinde PULAŞLI tarafından bir görüş ortaya atılmıştır. İlgili görüşe göre; yönetim kurulu üye sayısının bir veya birden fazla kişiden oluşabiliyor olmasından hareketle üye sayısının, şirket ana sözleşmesinde net bir sayı ile belirlenebilmesi mümkündür. Bununla birlikte şirket ana sözleşmesinde yönetim kurulu üye sayısının yalnızca alt ve üst sınırı belirlenmesi, net üye sayısının tespiti noktasında ise genel kurulun yetkilendirilmesi yoluna gidilebilir⁹. PULAŞLI’nın bu görüşüne AKDAĞ GÜNEY katılmamaktadır. AKDAĞ GÜNEY’e göre; kanunun lafzı veya yorumlanması sonucunda, yönetim kurulunun üye sayısının alt ve üst sınırının şirket ana sözleşmesiyle belirlenmesi daha sonra genel kurulun net üye sayısının belirlenmesi noktasında yetkilendirilmesi gibi bir değerlendirmeye varılması mümkün değildir. AKDAĞ GÜNEY bu görüşünü, şirket ana sözleşmesinin içeriğinde bulunması gereken hususları içeren 6102 Sayılı TTK m. 339/2-g’deki “Yönetim kurulu üyelerinin sayıları ve bunlardan şirket adına imza koymaya yetkili olanlar” ibaresine dayandırmaktadır. Zira ilgili kanun maddesinden yola çıkılarak,

⁸ Necla Akdağ Güney, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 6335 Sayılı Kanunun Getirdiği Değişiklikler İle**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s.3, (Yönetim Kurulu); Reha Poroy, Ünal Tekinalp, Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, Güncelleştirilmiş 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021, s.329. (Ortaklıklar)

⁹ Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Tamamen Güncellenmiş ve Genişletilmiş 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022, s.428, (Şirketler Hukuku)

şirket ana sözleşmesinde yönetim kurulu üye sayısının belirlenmiş olması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bununla birlikte ilgili kanun maddesiyle getirilmek istenen düzenlemenin mehz İsviçre uygulamalarındaki kısıtlamaları aşan bir nitelikte olduğu da vurgulanmıştır¹⁰.

Yasal düzenlemelere bakıldığında yönetim kurulu üye sayısının şirket ana sözleşmesinde somut bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Ancak bu durum, yönetim kurulu üye sayısında artış ya da azalış yoluna gidilmesi halinde şirket ana sözleşmesinde değişiklik yapılması zorunluluğunu da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle yönetim kurulu üye sayısının alt ve üst sınırının şirket ana sözleşmesiyle belirlenmesinden sonra, net üye sayısının belirlenmesi ve üye sayısında değişiklik yapılması gibi hususlarda genel kurulun yetkilendirilmesi daha hızlı ve pratik aksiyon alma imkanını da beraberinde getirecektir¹¹.

1.2. Yönetim Kurulunun Organizasyonu

Anonim şirketin temsili ve yönetim işlerinin ifa edilmesi yönetim kurulunun organizasyonunu oluşturmaktadır. Bu organizasyon şirketin hedef ve amaçlarıyla örtüşmelidir. Yönetim kurulunun organizasyonu, anonim şirketin temsili ve yönetim işlerinin ifası ile ilgili bir yol haritası ortaya koymaktadır. Bu da farklı yönetim sistemlerini beraberinde getirmektedir. Genel olarak bu organizasyonla ilgili monist sistem ve düalist sistem adı altında ikili bir ayrıma gidildiği görülmektedir.

1.2.1. Monist Sistem

Monist sistemin uygulandığı hukuk sistemlerinin, Roma hukuku ve Anglo-Sakson hukuku olduğunu söylemek mümkündür. Monist sistemin, Anglo-Sakson hukukunda tekli bir yönetim kurulu yapısıyla uygulandığı görülmektedir. Burada yönetim kurulu; şirket hakkında kararlar alan, bu kararları uygulamaya geçiren ve aynı zamanda bunun gözetim görevini de üstlenen bir yapıya sahiptir. Bu sistemde anonim şirketin ortaklarından meydana gelen genel kurul; yönetim kurulunu

¹⁰ Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s.12,13.

¹¹ Nesibe Ceyhun Camuzcu, “**Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2020, s.5.

seçmekte ve seçmiş olduğu yönetim kurulunu yukarıda bahsettiğimiz konularda yetkili organ haline getirmektedir¹².

Monist sistemde; yönetim kurulu üyeleri kendi içerisinde, icra yetkisi olanlar ve olmayanlar olarak iki gruba ayrılabilir. Böylesi bir ikili ayrıma gidilmesi durumu kanuni olarak zorunlu değildir. Buradaki amaç, yönetim kurulu üyelerinin görevlerini daha etkili bir şekilde ifa edebilmesidir. İcra yetkisi olan üyeler, yönetim işlerini aktif olarak ifa etmekte ve bu noktada sorumluluk altına girmektedirler. Ancak icra yetkisine sahip olmayan üyeler, sadece gözetim görevini gerçekleştirebilmekte ve icra yetkisi olan üyeler tarafından ifa edilen işler nedeniyle sorumluluk altına girmemektedirler¹³. Yukarıda belirtmiş olduğumuz icra yetkisine sahip üyelerin, bizim hukuk sistemimizdeki murahhas üye ve müdür arasında bir konumda olduklarını söylemek mümkündür. Monist sistemde icra yetkisine sahip olan üyelerin, daha tecrübeli kişilerden oluşan komite ve komisyonlar kurarak şirketin yönetim işleri konusunda bu komite ve komisyonları görevlendirmeleri de mümkündür. İcra yetkisi olmayıp gözetim görevini yerine getiren üyeler de yönetim kurulu üyesi sıfatını bulundurdıklarından, yönetim kurulu toplantılarına katılma ve bu toplantılarda oy kullanma hakkına sahiptirler.

Şirketlerin işleyiş koşullarına daha etkili ve kolay bir şekilde ayak uydurması, birçok hususta esneklik taşıması ve dünyadaki gelişmeler karşısında etkili aksiyon alınmasına daha elverişli olması gibi özellikleri nedeniyle monist sistemin talep edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ancak son dönemlerde düalist sistemin seçilmesinin daha isabetli olacağı yönünde bazı tartışmalar da ortaya çıkmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasına, kurumsal yönetim ilkelerinin benimsenmesi gerektiği anlayışı neden olmuştur. Bizim hukuk sistemimizde de bu tartışmanın varlığından söz etmek mümkündür. Bahsettiğimiz husustaki tartışmaların temeli 6102 Sayılı TTK m. 367'nin gerekçesine dayanmaktadır¹⁴.

¹² Ali Paşlı, **Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, Corporate Governance**, 2004 OECD VE 2005 SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri Çerçevesinde Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2005, s.54.

¹³ Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s.45; Paşlı, s.54-55.

¹⁴ Beşir Fatih Doğan, **Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu Yönetim Yetkisinin Devri**, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2011, s.24. (Yönetim Yetkisinin Devri)

1.2.2. Düalist Sistem

Düalist sistemde, yönetim kurulu, belirgin bir şekilde iki ayrı organa ayrılmaktadır. Bunlardan ilki şirketin yönetim işlerini yerine getiren üyelerden oluşan organ, ikincisi ise gözetim ve denetim işlerini yerine getiren üyelerden oluşan organdır. Bu iki organ arasında belirgin bir görev ayrılığından söz etmek mümkündür.

Monist sistemde, gözetim görevini yerine getiren üyelerin görevi gözetimle sınırlıken; düalist sistemde gözetim organı, yönetim organı üyelerini seçmek, denetlemek ve yeri geldiğinde bu üyeleri görevden almakla yetkilendirilmiştir. Ancak burada gözetim organının anonim şirketin yönetim işlerine ilişkin herhangi bir yetkisi bulunmamaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki gözetim organını oluşturan üyeler gerçek kişilerden oluşmalıdır. Gözetim organı üyelerinin belirlenmesi ve görevden alınması hususundaki yetkili organ ise genel kuruldur¹⁵. Düalist sistemde; gözetim organında yer alan bir yönetim kurulu üyesi, aynı zamanda yönetim organında da yer alamamaktadır. Ayrıca yönetim organı, anonim şirketi yönetme ve temsil etme yetkisini kullanırken bağımsızdır ve bu bağımsızlık, beraberinde sorumluluğu da getirmektedir¹⁶.

Anonim şirketin kimi belgelerini ve defterlerini inceleme yetkisi, düalist sistemde gözetim organına verilmiştir. Bu yetkinin kullanılma amacı, hesaplama yönünden bir denetim yapmak değildir. Zira bu denetimin amacı, yönetim organının icra ettiği iş ve işlemlerin gözlenmesi ve bu konuda bilgi sahibi olunması olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁷.

1.3. Yönetim Kurulunun Oluşumu

1.3.1. Yönetim Kurulu Üye Sayısı

Anonim şirketlerde yönetim kurulunun üye sayısına ilişkin düzenlemenin 6102 Sayılı TTK m. 359/1'de hüküm altına alındığı görülmektedir. İlgili kanun maddesine göre; yönetim kurulu üye sayısı bir veya birden fazla olabilmekle beraber bu üyeler şirket ana sözleşmesiyle atanabilmekte ya da genel kurul kararıyla

¹⁵ Doğan, **Yönetim Yetkisinin Devri**, s.27-29.

¹⁶ Doğan, **Yönetim Yetkisinin Devri**, s. 29.

¹⁷ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.20.

seçilebilmektedir. TTK m. 339/2’de “yönetim kurulu üye sayısının şirket ana sözleşmesinde belirlenmesi gerektiği”, TTK m. 339/3’te ise “ilk yönetim kurulu üyelerinin şirket ana sözleşmesiyle atanmak suretiyle belirlenecekleri” hüküm altına alınmıştır. Bu aşamadan sonra belirlenecek olan yönetim kurulu üyeleri ise genel kurul tarafından seçilmektedir. Ayrıca TTK m. 408/2-b’de “genel kurulun bu yetkisinin devredilemez olduğu” şeklinde bir düzenleme mevcuttur.

Yönetim kurulunun tek bir üyeden oluşabilmesi kuralı 6102 Sayılı TTK ile hukuk sistemimize girmiş bir düzenlemedir ve yönetim kurulunun tek bir üyeden oluşması, kurulun organ niteliğine zeval getirmemektedir. Mülga 6762 Sayılı Ticaret Kanunu döneminde ise yönetim kurulunun en az üç kişiden oluşması yönünde bir düzenlemenin mevcut olduğu görülmektedir.

6102 sayılı TTK’da yönetim kurulu üye sayısının alt sınırının olmadığı gibi üst sınırının da olmadığı görülmektedir. Ancak şirketler, bu durumu ana sözleşmelerinde hüküm altına almak kaydıyla yönetim kurulu üye sayısının üst sınırını belirleme hakkına sahiptir.

TTK’daki hükümlerden ayrı olarak üye sayısına ilişkin bazı farklı düzenlemeler; halka açık anonim şirketlerde, Bankacılık Kanunu’nda ve Sermaye Piyasası Kanunu’nda ön plana çıkmaktadır¹⁸. Örneğin; 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu m. 23/1’de “bankaların yönetim kurullarının üye sayısının en az beş olması gerektiği” hükmü yer almaktadır¹⁹. Ayrıca SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri gereğince de yönetim kurulunun mutlaka en az beş üyeden oluşması gerektiği benimsenmektedir²⁰.

Genel kurul, yönetim kurulunu belirlerken bu seçimi bir süre koşuluna bağlayabilmektedir. Bu süre koşulunun en fazla 3 yıl olarak belirlenebileceği, TTK m. 362’de düzenlenmiştir. Fakat herhangi bir sürenin belirlenmemesi halinde, yönetim kurulu seçimi bir faaliyet yılı için geçerli olacaktır. Dolayısıyla genel kurul olağan toplantısı yapıp yeni bir yönetim kurulu belirlenene kadar mevcut yönetim

¹⁸ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, **Ortaklıklar**, s. 331.

¹⁹ Orhan Nuri Çevik, **Uygulamada Şirketler Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara 2002, s. 280

²⁰ SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri m.4.3.1.

kurulu görevini yerine getirmeye devam edecektir²¹. Bununla birlikte öngörülen sürenin tamamlanması durumunda aynı kişinin tekrar yönetim kuruluna seçilmesi de mümkündür ancak şirket ana sözleşmesi ile bunun aksi de kararlaştırılabilmektedir.

1.3.2. Yönetim Kurulu Üyeliğinin Kazanılması

TTK m. 359/1’de; anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin, şirketin kuruluşu esnasında şirket ana sözleşmesi ile atanmak suretiyle, daha sonra ise genel kurul tarafından seçilmek suretiyle belirleneceği hükme bağlanmıştır. Bunun yanı sıra TTK’da yönetim kurulu üyelerinin seçilmesi ya da atanmasına ilişkin farklı yöntemler de öngörülmüştür.

1.3.2.1. Genel Kurul Tarafından Seçilme

Yönetim kurulu üyelerinin genel kurulca seçilmesi en olağan ve esas yöntemdir. Genel kurul, kendi iradesini ortaya koyarak gerek pay sahiplerinin önerisiyle, gerekse de kendi isteğiyle aday olanlar arasından yönetim kurulu üyelerini belirleyebilmektedir. Anonim şirketlerin tüzel kişilik kazanması tescile bağlıdır, dolayısıyla tescil esnasında şirketi etmeye yetkili bir organın mevcudiyeti gerekmektedir. Bahsettiğimiz bu organ genel kuruldur. TTK’da; genel kurulun seçim noktasındaki özgür iradesine, kanun ya da şirket ana sözleşmesinde yer alan esaslar dışında müdahalede bulunulamayacağı düzenlenmiştir²². TTK m. 418/2’de; yönetim kurulu üyelerinin belirlenmesi noktasındaki kararın alınması için söz konusu toplantıda hazır bulunan genel kurul üyelerinin çoğunluğunun oyunun gerektiği, hükme bağlanmıştır²³. Tüm bunlarla birlikte yönetim kurulu üyesi olarak seçilen kişilerin kabul beyanının herhangi bir şekil şartına bağlı olmadığını da belirtmek gerekmektedir.

1.3.2.2. Esas Sözleşme İle Atanma

Yukarıda da belirttiğimiz gibi anonim şirketin ilk yönetim kurulu üyeleri, şirket ana sözleşmesiyle atanmaktadır. Ancak daha sonraları yönetim kurulu

²¹ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, **Ortaklıklar**, s. 353.

²² Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s.423.

²³ 6102 sayılı TTK’nın 418. maddesi şu şekildedir; “(1) Genel kurullar, bu Kanunda veya esas sözleşmede, aksine daha ağır nisap öngörülmüş bulunan hâller hariç, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanır. Bu nisabın toplantı süresince korunması şarttır. İlk toplantıda anılan nisaba ulaşamadığı takdirde, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmaz. (2) Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilir.”

üyelerinin belirlenmesi işlemi, TTK m. 408/2-b'deki hükümlere göre yerine getirilmektedir.

TTK m.339/2-g'de, yönetim kurulu üyelerinden şirket namına imza yetkisi bulunanların sayılarının, şirket ana sözleşmesinde belirlenmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır.

TTK m. 360'ta yer alan düzenlemeye göre; şirket ana sözleşmesindeki esaslar kapsamında çeşitli pay gruplarına, çeşitli gruplarla ilişkili pay sahiplerine ve azınlık olan pay sahiplerine; yönetim kurulu üyesi olma, şirket ana sözleşmesinde yönetim kurulu üyeliği için aday belirleme ya da aday noktasında tavsiyede bulunma gibi haklar tanınabilmektedir. Genel kurulca yönetim kurulu üyeliği için belirlenen adayın veya aday belirleme hakkının tanındığı grubun belirlediği adayın ya da azınlığa bağlı adayın, yönetim kurulu üyesi olarak seçilmesi haklı bir neden var olmadığı müddetçe zorunludur. Fakat halka açık anonim şirketlerde böylesi bir yöntemle temsil hakkı tanınan yönetim kurulu üyesi sayısı, yönetim kurulu toplam üye sayısının yarısından fazla olamayacaktır.

1.3.2.3. Yönetim Kurulu Tarafından Yapılan Geçici Seçim (Kooptation)

Kimi zaman yönetim kurulu üyeliğinin çeşitli sebeplerle boşalması mümkündür. Böylesi bir durumda bir sonraki genel kurul toplantısına dek görevi sürecek olan geçici yönetim kurulu üyesi seçilmesi yoluna gidilebilmektedir. Ancak bunun için yönetim kurulunun toplantı yapma ve karar alma yeter sayılarının sağlanmış olması gerekmektedir. Başka bir ifade ile geçici yönetim kurulu üyesinin seçilebilmesi için boşalan üyelik nedeniyle yönetim kurulu üye sayısının, toplantı yapıp karar alabilecek sayının altına düşmemiş olması gerekmektedir. Dolayısıyla üye sayısı beş olan bir yönetim kurulundan üç üyenin ayrılması halinde kalan iki üye, geçici üye seçemeyecektir²⁴. TTK m. 410/2'de bu duruma bir çözüm getirilmiştir. Buna göre; tek bir pay sahibi, mahkemeden izin almak suretiyle genel kurul toplantıya davet ederek, boşalan üyeler yerine genel kurul tarafından yeni üyelerin seçilmesini sağlayabilmektedir²⁵. Boşalan üye yerine seçilen üyenin, yönetim

²⁴ Çakır, **Yönetim Kurulu**, s. 114.

²⁵ Çakır, **Yönetim Kurulu**, s.114.

kurulunca genel kurulun onayına sunulana kadar normal bir yönetim kurulu üyesinin hak ve yetkilerine sahip olduğunu söylemek gerekir²⁶.

1.3.2.4. Kamu Tüzel Kişileri Tarafından Üye Seçimi

TTK m. 334'te “ Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişilerinden birine, esas sözleşmede öngörülecek bir hükümlerle, pay sahibi olmasalar da, işletme konusu kamu hizmeti olan anonim şirketlerin yönetim kurullarında temsilci bulundurmaya hakkı verilebilir.” şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Böylece şirket ana sözleşmesinde bu hususta bir düzenleme mevcutsa kamu tüzel kişileri de kamu hizmeti götüren anonim şirketlerin yönetim kurullarında temsilci bulundurabilmektedir.

TTK m. 334'e bakıldığında kamu tüzel kişilerinin anonim şirket yönetim kurulunda temsilci bulundurabilmesi imkanı, üç koşulun gerçekleşmesine bağlıdır. Bunlar; bu hakkın şirket ana sözleşmesinde hüküm altına alınmış olması, bu hakkın yalnızca kamu tüzel kişilerine özgülenmiş olması ve anonim şirketin işletme konusunun kamu hizmetiyle ilgili olması olarak sıralanabilir. TTK m. 334/2'de, m.334/1'de belirtilen şirketlerde kamu tüzel kişilerinin pay sahibi sıfatını taşıyor olması durumunda yönetim kurulundaki temsilcilerin ilgili kamu tüzel kişilerince görevden alınabileceği düzenlenmiştir. Her ne kadar ilgili şirketin bu temsilcileri görevden alma yetkisi bulunmasa da önemli bir nedenin varlığı halinde şirketin, bu temsilcilerin görevden alınmasını kamu tüzel kişisinden talep etme hakkı mevcuttur²⁷. TTK m. 334/3'te; kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulundaki temsilcilerinin, genel kurulca seçilmiş olan yönetim kurulu üyeleriyle aynı hak, yetki ve görevlere sahip olduğu belirtilmiştir.

1.3.3. Yönetim Kurulu Üyelerinin Görev Süresi

Yönetim kurulu üyelerinin en fazla üç yıllık bir süre için seçilmiş oldukları TTK m. 362'de düzenlenmiştir. Bu üç yıllık sürenin şirket ana sözleşmesiyle

²⁶ Levent Uysal, “6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Kapsamında Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu-I”, **TBBD**, S.80, 2009, s.347.

²⁷ Hülya Coşan, “Özel Hukuk Tüzel Kişilerinin ve Kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kurulu Üyeliği”, **BATİDER**, C. 29, S. 1, s. 135.

kısaltılması mümkünken, uzatılması mümkün değildir²⁸. Daha önce seçilmiş bir yönetim kurulu üyesinin tekrar seçilmesinin önüne geçilmesine ilişkin şirket ana sözleşmesinde bir düzenlemenin bulunmaması halinde, ilgili üyelerin genel kurulca tekrar seçilmesi yönünde bir engel bulunmamaktadır. Bir yönetim kurulu üyesinin görev süresinin son bulması halinde yönetim kurulu üyeliği de bizatihi son bulacaktır. Ancak TTK m. 410/1’de yönetim kurulunun görev süresi sona erse dahi genel kurulu toplantıya çağırabileceği düzenlenmiştir.

Yönetim kurulu üyelerinin görev süresinin üç yıl ile sınırlı olmasına ilişkin bir diğer istisnai düzenleme de TTK m. 362/2’de mevcuttur. İlgili kanun maddesinde yer alan “334. madde hükmü saklıdır” ibaresi ile süre sınırlamasına ilişkin istisnai düzenleme hüküm altına alınmıştır. Buna göre; yukarıda da belirttiğimiz gibi kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulundaki temsilcileri; genel kurulca seçilmiş olan yönetim kurulu üyeleriyle aynı hak, yetki ve görevlere sahiptir. Ancak kamu tüzel kişilerin yönetim kuruluna yerleştirilen temsilciler, yine ilgili kamu tüzel kişiliği tarafından görevden alınabilmektedir. Dolayısıyla bu üyeler için üç yıllık süre sınırlaması söz konusu değildir ve bu üyeler, ilgili kamu tüzel kişiliğince görevden alınana kadar yönetim kurulundaki görevlerini ifa etmeye devam etmektedirler²⁹.

1.3.4. Yönetim Kurulu Üyelerinin Niteliği

1.3.4.1. Gerçek - Tüzel Kişi Olmak

Genel kurul tarafından yönetim kuruluna seçilmiş olan kişiye bu durumun bildirilmesinden sonra, ilgili kişinin bunu kabul etmesiyle birlikte yönetim kurulu üyeliği sıfatı ortaya çıkacaktır. Yönetim kurulu üyeliğine seçilmiş olan kişinin kabul beyanına ilişkin ise bir şekil şartı öngörülmemiştir.

Anonim şirketlerde yönetim kuruluna seçilecek olan kişiler, hem gerçek hem de tüzel kişi olabilmektedir. Yönetim kurulu üyesinin tüzel kişi olması halinde bu tüzel kişi; kendisiyle birlikte, kendisi adına ve kendisini temsilen tescil edilmiş olan bir gerçek kişi aracılığıyla görevini ifa edecektir. Bu gerçek kişi; tüzel kişi adına toplantılara iştirak ederek oy kullanabilecek, görüş bildirebilecek ve bu oy ya da

²⁸ Fazıl Aydın, **En Son Değişiklikler ile Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketler**, 1. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2013, s.248.

²⁹ Diğdem Göç Gürbüz, “6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu”, **Legal Hukuk Dergisi**, C.10, S.110, 2012, s.60

görüş tüzel kişinin oyu ya da görüşü olarak değerlendirilecektir. Yukarıda ifade etmiş olduğumuz gibi gerçek kişinin tescili işlemi kurucu bir işlemken, ilan işlemi bildirici bir işlemdir. Yönetim kurulu üyesi sıfatını taşıyan tüzel kişi, kendi adına tescil ettirmiş olduğu gerçek kişiyi ne zaman isterse değiştirmeye hakkına sahiptir. Şirket ana sözleşmesine, bu gerçek kişinin tüzel kişi tarafından seçilmesine ilişkin aksi yönde bir hüküm eklenemez.

6102 sayılı TTK m.359/2’de “bir tüzel kişi yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur; ayrıca, tescil ve ilanın yapılmış olduğu, şirketin internet sitesinde hemen açıklanır. Tüzel kişi adına sadece, bu tescil edilmiş kişi toplantılara katılıp oy kullanabilir.” şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. Ancak mülga 6762 sayılı TTK’ya bakıldığında tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olabilmelerine ilişkin bir düzenlemenin bulunmadığı görülmektedir. Eski kanunda tüzel kişinin değil tüzel kişinin temsilcisinin doğrudan yönetim kurulu üyesi olarak seçilmekte olduğu görülmektedir. Sonuç olarak 6102 sayılı TTK m. 359 ile birlikte tüzel kişiler yönetim kurulu üyesi olarak seçilmesi olası hale getirilmiş ancak bu tüzel kişi adına da bir gerçek kişinin tescil edilip ilana çıkarılması gerekli kılınmıştır. Yine ilgili kanun maddesinde tüzel kişinin pay oranına bakılmaksızın sadece bir gerçek kişi aracılığıyla kendini temsil ettirebileceği düzenlenmiştir. TTK m. 553 vd. hükümlere göre; tüzel kişi olan yönetim kurulu üyesini temsil eden gerçek kişinin, temsil yetkisine dayanan eylemlerinden ötürü anonim şirkete, anonim şirket pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına karşı ilgili tüzel kişi sorumlu olacaktır. Tüzel kişi ile temsilcisi olan gerçek kişi arasındaki iç ilişkide buna ilişkin rücu hakkı saklıdır³⁰.

1.3.4.2. Tam Ehliyetli Olmak

TTK m. 359/3’e bakıldığında, gerçek kişi yönetim kurulu üyeleri ile tüzel kişi yönetim kurulu üyeleri adına tescil edilen gerçek kişilerin, tam ehliyetli olması gerektiği görülmektedir. TTK m. 553 vd. hükümlerde, bilhassa sorumluluk doğuran ve şirketin mal varlığına ilişkin işlemler için tam ehliyet şartının arandığı görülmektedir. Böylece şirket işlerini kendi eliyle yürütemeyecek olan, kendisine

³⁰ İsmail Kırca, “Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği”, **BATİDER**, C.28, S.21, s.59.

yasal danışman tayin edilmiş kişilerin yönetim kurulu üyesi seçilmesinin önüne geçilmiştir ve bu düzenleme oldukça isabetlidir³¹.

1.3.4.3. Pay Sahibi Olmak

TTK m. 359 ile birlikte yönetim kurulu üyesinin pay sahibi olmasına ilişkin zorunluluk bertaraf edilmiştir. Bununla birlikte bu düzenleme ile daha uzman, kurumsal ve profesyonel yönetim kurullarının oluşmasının da önü açılmıştır³².

1.3.4.4. Seçilme Engelinin Bulunmaması

Yönetim kurulu üyeliğini sona erdiren sebepler; TTK m. 359/4'te düzenlemiş olup bunlar, aynı zamanda yönetim kurulu üyesi olarak seçilmeye engel olan halleri de meydana getirmektedir. Ayrıca TTK m. 363/2'de; üyenin ehliyetinin sınırlanması, üyenin iflas etmiş olması, üyelikte aranan koşulların ya da şirket ana sözleşmesinde belirlenen özelliklerin yitirilmesi halinde üyeliğin kendiliğinden sona ereceği ifade edilmiştir.

1.3.5. Yönetim Kurulu Üyeliğinin Sona Ermesi

Yönetim kurulu üyesinin ölümü ve iflası gibi sebeplerle de yönetim kurulu üyeliğinin boşalması mümkündür. Böylesi durumlara ilişkin TTK m.363'te, "herhangi bir sebeple bir üyelik boşalırsa, yönetim kurulu, kanuni şartları haiz birini, geçici olarak yönetim kurulu üyeliğine seçip, ilk genel kurulun onayına sunar. Bu yolla seçilen üye, onaya sunulduğu genel kurul toplantısına kadar görev yapar ve onaylanması halinde selefinin süresini tamamlar." hükmü bulunmaktadır.

1.3.5.1. Kendiliğinden Sona Erme

Bir kişinin yönetim kurulu üyesi olarak seçilmesi için gerekli olan şartları kaybetmesi halinde TTK m. 363/2'ye göre, üyeliği kendiliğinden son bulacaktır. Yönetim kurulu üyesinin ehliyetinin sınırlanması, yönetim kurulu üyesinin iflas etmiş olması, üyelikte aranan koşulların ya da şirket ana sözleşmesinde belirlenen özelliklerin yitirilmesi halinde başkaca bir işleme ihtiyaç duyulmadan yönetim kurulu üyeliği sıfatı kendiliğinden son bulacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken

³¹ Ömer Teoman, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Anonim Ortaklık Yönetim Kuruluna İlişkin Bazı Hükümlerin Değerlendirilmesi", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 26, S. 3, Eylül, 2010, s.7; Oruç Hami Şener, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2022, s. 349.

³² Gerekçe, TTK m.359/1.

nokta, üyelik için gereken ve kanunda belirtilmiş olan niteliklerin kaybedilmesine ek olarak şirket ana sözleşmesinde belirlenen niteliklerin yitirilmesi halinde de yönetim kurulu üyeliğinin son bulacak olmasıdır³³.

Görev süresinin tamamlanması da üyeliği kendiliğinden sona erdiren durumlar arasındadır. Bir üyenin görev süresinin dolmasından sonra genel kurulu toplantıya çağırması, tek yetkisi olarak karşımıza çıkmaktadır ve bu durum TTK m. 410'da düzenlenmiştir. Böylesi bir durumun gerçekleşmesi halinde genel kurulun toplanmasına kadar geçen süre zarfında anonim şirket işlerinin yürütülmesi için bir kayyum belirlenebilir³⁴. Bununla birlikte TTK m. 410/1 ile yönetim kurulunun görev süresi sona ermesine rağmen genel kurulu toplantıya çağırılmaması ve yetkilerini aşması halinde bu duruma karşı tüm ilgililerin mahkemeye başvurma hakkı getirilmiştir³⁵.

1.3.5.2. İstifa

Yönetim kurulu üyesi, tek taraflı bir irade beyanı ile üyelikten istifa edebilmektedir. Bu istifa işlemi, tek taraflı ve bozucu yenilik doğuran bir haktır. Dolayısıyla bu beyan, şirkete ulaştığı anda iç ilişki bakımında hukuki sonuçlarını doğurmaktadır. Zira istifa beyanı, genel kurul ya da yönetim kurulunun onayına tabi değildir³⁶. Ayrıca bu istifa hakkının bir sözleşme ile de kısıtlanması da söz konusu değildir³⁷. Ancak TTK 337'de; bu istifanın ticaret sicilinde tescil ve ilan edilmesi, dış ilişki bakımından (iyiniyetli üçüncü kişiler bakımından) hukuki sonuç doğurma noktasında gereklidir. Yalnızca hukuki işlemlerden doğan borçlara ilişkin ticaret sicilinin olumlu etkisi mevcuttur. Ancak haksız fiil, haksız kazanım ya da kanundan doğan borçlar açısından istifa beyanı şirkete ulaştığı andan itibaren alacaklılara karşı hukuki sonuç doğuracaktır³⁸.

³³ Hasan Pulaşlı, "Yönetim Kurulu Üyelerinin Görevinin Kendiliğinden Sona Ermesine İlişkin Esas Sözleşme Hükümlerinin TTK ve Tasarıya Göre Değerlendirilmesi, **XXI.Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Ankara, 9-11 Aralık 2005, s.9.

³⁴ Akdağ Güney, **Anonim Şirket**, s. 58

³⁵ Necla Akdağ Güney, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu**, Vedat Kitapçılık 2.Baskı, İstanbul 2016, s. 58. (Anonim Şirket)

³⁶ İsmail Kırcı, Feyzan Hayal Şehirli Çelik, Çağlar Manavgat, **Anonim Şirketler Hukuku**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, C.1, Ankara 2013, s.465-466.

³⁷ Ayşe Odman Boztosun, **Hukuksal Açından Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeliği**, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2013, s. 123 (Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeliği)

³⁸ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 1247

Yönetim kurulunun tek kişiden meydana geldiği haller ya da toplu istifa durumları haricinde, istifa etmek isteyen üye bunu yazılı olarak yönetim kurulu başkanı, başkan vekili ya da temsil yetkisi bulunan üyeye bildirebilmektedir. Yönetim kurulunun tek üyeden meydana geldiği durumlarda bu tek üyenin istifası ya da toplu istifa gibi durumlarda istifa beyanını öğrenecek bir organın artık mevcut olmaması nedeniyle bu istifa beyanının, genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi bulunan kişi ya da kişilere yöneltilmesi gerekmektedir. Burada bahsedilen kişi, tek bir payı bulunan pay sahibidir. Yönetim kurulu üyeleri, toplu istifa hallerinde istifa edecekleri zamanı iyi bir şekilde tespit etmelidir. Aksi takdirde TTK m. 512 kapsamında³⁹ bir sorumluluk hali ortaya çıkacaktır⁴⁰.

1.3.5.3. Azil

TTK m. 364/1 uyarınca genel kurul, yönetim kurulu üyelerini her zaman görevden alabilmektedir. Kural olarak, azil için genel kurulun gündeminde buna ilişkin bir maddenin bulunması gerekmektedir⁴¹. Ancak haklı bir nedenin varlığı durumunda gündemde buna ilişkin bir maddenin bulunması şart değildir⁴².

TTK m. 413/2’de bir konunun genel kurulda görüşülüp karara bağlanması için genel kurul gündeminde bulunması gerektiği, ancak buna ilişkin yasal istisnaların mevcut olduğu ifade edilmiştir. Bu istisnalardan birinin TTK m. 364’te düzenlediği görülmektedir⁴³. Buna göre; haklı bir sebebin varlığı halinde gündeme bağlı olma ilkesinin dışına çıkılarak yönetim kurulu üyesi azledilebilecektir.

³⁹ TBK’nın “Tek taraflı sona erdirmeye” m.512 hükmüne göre, “Vekalet veren ve vekil, her zaman sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilir. Ancak, uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren taraf, diğerinin bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür. “

⁴⁰ Kırca, Şehirali Çelik, Manavgat, s.465-466.

⁴¹ Odman Boztosun, **Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeliği**, s. 125

⁴² TTK 364.maddesinin gerekçesinde belirtilen haklı sebeplere bu örnekler gösterilmiştir; “Inter alia, yolsuzluk, yetersizlik, bağlılık yükümünün ihlali, birçok şirkette üyelik sebebiyle görevin ifasında güçlük, geçimsizlik, nüfuzun kötüye kullanılması haklı sebeptir. Sadece politik nitelik taşıyan bir sebep, özellikle bilgisi ve ehliyeti ile yararlı olan bir üye yönünden haklı sebep oluşturması ratio legis’e uymayabilir.”

⁴³ Özge Karaege, “Anonim Şirketlerde Genel Kurulun Yönetim Kurulu Üyelerini Görevden Alma (Azil) Yetkisi (TTK m. 364)”, **Ankara Barosu Dergisi**, 2014, Sayı: 1, s. 74-76.

Yönetim kurulu üyesinin görevden alınmasına ilişkin genel kurulun yetkisi münhasır bir yetkidir. Dolayısıyla genel kurulun azil kararına ilişkin takdir hakkının kötüye kullanıldığı yönünde bir dava açılması söz konusu değildir⁴⁴.

Görevden azledilen yönetim kurulu üyesinin TTK m. 364/2 kapsamında tazminat hakkı mevcuttur. Böylece haksız bir şekilde ya da zamansız bir kararla azledilen yönetim kurulu üyesi, bundan dolayı bir zarara uğramışsa bu zararını talep etme hakkı elde etmektedir⁴⁵. Burada; yönetim kurulu üyelerinin haklarının gözetilmesi ve keyfi bir şekilde yapılacak olan azillerin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır⁴⁶.

1.4.Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

1.4.1.Genel Olarak

Anonim şirkette yönetim kurulu, en geniş yetkilere sahip olan bir karar ve yürütme organı olma özelliğini taşımaktadır. TTK m. 374'te yönetim kurulunun temel yetki ve görevleri düzenlenmiştir. Anonim şirketin konusunun gerçekleştirilmesi amacıyla yerine getirilen tüm iş ve işlemler, bu iş ve işlemlere ilişkin karar yetkisi ve şirket ana sözleşmesinde genel kurula yükletilen görevler haricindeki tüm görev ve yetkiler, yönetim kurulunun ya da yönetim yetkisinin devredilmiş olması durumunda yönetimin görev ve yetkilerini oluşturmaktadır.

TTk m. 374 ile birlikte yönetim kurulunun görev, yetki ve haklarının sınırları belirlenmiştir. Bu sınırlar kaynağını, kanundan ve şirket ana sözleşmesinden almaktadır. Ayrıca TTK'nın bazı diğer maddelerinde, yukarıda saydıklarımız dışında görev ve yetkiye ilişkin birtakım düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir. Bunlar; m. 365'de geçen şirketi yönetme ve temsil etme yetkisi, m. 376/3'te geçen anonim şirketin borca batık olması durumunda ara bilanço hazırlatma, şirketin aktiflerinin pasiflerini karşılamaya yetmemesi halinde mahkemeden iflas talebinde bulunma yetkisi, m. 377'de geçen mahkemeden iflasın ertelenmesi talebinde bulunma yetkisi, m. 410 ve 413'te geçen genel kurulun toplantı gündemini belirleme ve genel kurulu

⁴⁴ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku** , s. 1249

⁴⁵ Bahsi geçen tazminat, yalnızca yöneticilik görevine son verilmesi nedeniyle bir zararın tazmini olarak anlaşılmalı; örneğin, hizmet sözleşmesine bağlı olarak ödenmesi gereken kıdem ve ihbar tazminatı bu kapsamda değerlendirilmemelidir (Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s.42.)

⁴⁶ Esra Ceneci, "6102 Sayılı TTK'ya Göre Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyeliği", **AKÜHFD**, Aralık 2011, S.1, s.134.

toplantıya çağırma yetkisi, m. 419/2’de geçen şirketin iç yönergesini düzenleyip bu yönergeyi genel kurulun onayına sunma, onay halinde yürürlüğe sokma, tescil ve ilan ettirme yetkisi, m. 422/2’de geçen genel kurul toplantılarına ilişkin tutanakları ticaret sicil müdürlüğüne bildirme, tescil ve ilan ettirme, bunları şirketin internet sitesinde yayınlama yetkisi, m. 514’te geçen şirkete ait finansal tabloları, bu tabloların eklerini ve yönetim kurulu yıllık faaliyet raporunu bilanço gününü izleyen üç ay içerisinde hazırlama ve genel kurula arz etme yetkisi olarak sayılabilir.

1.4.2. Yönetim Kurulunun Devredilemez Nitelikteki Görev ve Yetkileri

Yönetim kurulunun kimi görev ve yetkileri devredilemez bir nitelik taşımaktadır. Bunlar, TTK m. 375’te hüküm altına alınmıştır. Buradaki yetkilerin, gerek şirket ana sözleşmesi gerekse de ayrıca alınacak olan bir kararla, genel kurula ya da kurulacak olan bir komiteye devredilmesi ya da bu yetkilerden feragat edilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla genel kurul kararı ile yönetim kurulunun bu yetkilerinin alınması ya da devredilmesi durumunda ilgili genel kurul kararı butlan hükmündedir⁴⁷. TTK m. 375’te “- (1) Yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri şunlardır: a) Şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların verilmesi. b) Şirket yönetim teşkilatının belirlenmesi. c) Muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal planlama için gerekli düzenin kurulması. d) Müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları. e) Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi. f) Pay, yönetim kurulu karar ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açıklamasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi. g) Borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması.” şeklinde bir hüküm mevcuttur.

Yukarıda söz edilen yetkiler, sınırlı bir sayım yoluyla belirlenmemiştir. Örneğin; m. 353/1’de geçen fesih davası açma yetkisi, m. 368’de geçen ticari

⁴⁷ Mustafa Yavuz, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Devredilemez ve Vazgeçilemez Görevlerinin ve Yetkilerinin Değerlendirilmesi”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C.8, S.82, Haziran 2013, s.35.

müessil ve vekillere ilişkin düzenlemeler, m. 376/1'de geçen çağrı ve bildirim görevleri de yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkilerindedir.

1.5. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hak ve Yükümlülükleri

1.5.1. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hakları

Kanun koyucu, yönetim kurulunun haklarını, kanunun belirli bir bölümünde toplu olarak düzenlememiş, farklı kısımlarda dağınık bir şekilde ele almıştır. Öncelikle bu hakların, mali haklar ve kişisel haklar şeklinde iki grup halinde incelenmesi uygun olacaktır. Kişisel haklar, idari nitelikli ve şirketin yönetimine ilişkin olup, ilgili üyeyi bu konuda borç altına sokmaktadır ve bu borcun ifa edilmemesinden ilgili yönetim kurulu üyesi sorumlu olacaktır. Mali haklar ise ilgili üyenin; huzur hakkı, ücret hakkı, ikramiye hakkı ve kazançtan pay hakkı gibi haklarından meydana gelmektedir.

1.5.1.1. Kişisel Nitelikteki Hakları

1.5.1.1.1. Yönetim ve Temsil Hakkı

Müteselsil sorumluluktan doğan anonim şirketi yönetme görevi, en basit tanımıyla yönetim kurulu üyelerinin kişisel haklarının temelini oluşturmaktadır. Bilhassa yönetim kurulu toplantılarına davet edilme ve bu toplantılara katılma, her bir yönetim kurulu üyesinin kişisel haklarının özünü meydana getirmektedir⁴⁸. Oy kullanmak, toplantının gündem maddelerine ilişkin fikir beyan etmek, çeşitli tavsiyelerde bulunmak, yönetim kurulunun toplanmasını kurul başkanından talep etmek gibi anonim şirketin yönetimi kapsamındaki hakları da bu grupta değerlendirmek mümkündür.

Temsil hakkına ilişkin TTK m. 370/1'de "esas sözleşmede aksi öngörülmemişse veya yönetim kurulu tek kişiden oluşmuyorsa temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna aittir." düzenlemesi mevcuttur. Dolayısıyla şirket ana sözleşmesinde bireysel imza yetkisinin düzenlenmesi halinde, çift imza kuralının burada uygulanamayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte yönetim kurulu üye sayısının bir (tek üye) olması halinde de çift imza kuralından söz edilemez.

⁴⁸ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s.463.

1.5.1.1.2. Bilgi Alma Hakkı ve İnceleme Hakkı

Yönetim kurulu üyelerinin, toplantıda anonim şirketin bütün iş ve işlemleri hakkında kapsamlı bilgi isteme hakkı kural olarak mevcuttur ve TTK m. 392/1’de düzenlenmiştir. Yönetim kurulu üyesinin böylesi bir talebinin mevcudiyeti halinde bu talebin reddedilmesi ve yanıtı bırakılması söz konusu olamaz⁴⁹. Ancak belirtmek gerekir ki bu hakların kullanımı sadece ilgili üyenin görev süresi ile sınırlıdır.

TTK m. 437/2, yönetim kurulu üyesine pay sahibi olmasından hareketle görevden ayrılması durumunda bile bilgi edinme hakkı sağlamaktadır. İlgili kanun maddesi “Pay sahibi genel kurulda, yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir.” şeklinde düzenlenmiştir.

TTK m. 392/2’de, yönetim kurulu toplantısı esnasında yönetim görevi bulunan kişi veya grupların yönetim kurulu üyelerine bilgi vermekle yükümlü oldukları düzenlenmiştir. Aynı kanun maddesinin üçüncü fıkrasında ise yönetim kurulu üyelerinin, toplantı haricinde de⁵⁰ kurul başkanının da onayını almak suretiyle yönetim görevini yerine getiren kişi veya gruplardan şirketin işleyişi, yönetimi ve gidişatı ile ilgili bilgi alabileceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla bu kapsamda yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu başkanından şirkete ait dosya ve defterlerin incelenmesi talebinde bulunabilecektir. Yönetim kurulunun inceleme, soru yöneltme

⁴⁹ Bilgilendirilen üye yönetebilir ve doğru zamanda, doğru kararı alabilir. Bu yönden üyeler arasında fark yoktur. Bilgi vermek, bilgi verecek olan kişi yönünden bir yükümdür. Üyeye verilecek bilgi ayrıntılı, amaca uygun ve istenileni karşılar nitelikte olmalıdır. Bu hüküm aynı zamanda yönetim kurulu üyelerinin kurula defter ve bilgi getirtilmesi hususundaki yetkisini açık bir şekilde hükme bağlamıştır. Bu yetkinin, ne kurulda oylama yaparak, ne de yapılmadan reddi mümkün değildir. (Gerekçe TTK m.392/1.)

⁵⁰ Yönetim kurulu üyelerinin toplantı dışında bilgi alması konusu ile ilgili; TTK m.392/1’deki “her yönetim kurulu üyesi şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir, soru sorabilir, inceleme yapabilir” ifadesiyle her yönetim kurulu üyesinin şirketin bütün iş ve işlemleri hakkında bilgi alma hakkı olduğu ilke olarak düzenlenmiştir. Ancak TTK m.392/3’ün gerekçesinde yer alan “kural olarak üyenin kurul dışında bilgi almak hakkı bulunmadığı gibi, kurul dışında defterleri ve/veya belgeleri incelemek hakkı da yoktur. Üye, bu hakkı yönetim kurulu başkanının izni ile kullanabilir. Üye, şirketin defter ve belgelerini incelemeyi ancak görevini, hesap verilebilirlik ilkesine uygun olarak yapması bakımından gerekliyse talep edebilir. aşkandan talep bir şekle tabi değildir” şeklindeki ifadelerle TTK m.392/1’deki bilgi alma hakkına sınırlama getirilmiştir. Bu anlamda TTK m.392’nin birinci ve üçüncü fıkraları birbiriyle çelişmektedir. Ayrıca söz konusu sınırlama, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu sistemi ile de bağdaşmamaktadır. (Hediye Bahar Sayın, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Toplantı Dışında Bilgi Alma Hakkının Konusu”, **TBBD**, S.124, Mayıs-Haziran 2016, s.488.)

ve bilgi isteme gibi taleplerinin kurul başkanınca reddedilmesi durumunda TTK m. 392/4 kapsamında yönetim kurulu iki gün içerisinde toplanıp söz konusu duruma ilgili karar alacaktır. Yönetim kurulunun buna rağmen toplanmaması ya da toplanıp bu hususta olumsuz karar alması durumunda, ilgili üye anonim şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurma hakkına sahiptir.

1.5.1.1.3. Genel Kurul Kararlarının İptalini İsteme Hakkı

TTK m. 446'ya göre genel kurulca alınmış bir kararın uygulanmasının, yönetim kurulu üyesinin kişisel sorumluluğunu doğuracak olması durumunda, ilgili üye söz konusu genel kurul kararının iptalini mahkemeden talep edebilecektir⁵¹. Ancak bu yönde açılacak olan bir dava, ilgili genel kurul kararının uygulanmasının önüne geçmeyecektir. Hatta bu kararın uygulanmaması durumunda TTK m. 553 kapsamında yönetim kurulu üyeleri, genel kurul kararının yerine getirilmemesinden ötürü sorumluluk altına girecektir⁵².

1.5.1.2. Mali Nitelikteki Hakları

1.5.1.2.1. Huzur Hakkı

Şirket ana sözleşmesinde aksine bir düzenleme mevcut olmadığı sürece yönetim kurulu üyelerine, katılmış oldukları yönetim kurulu toplantıları için huzur hakkı adı altında nakdi bir ödeme yapılmaktadır. Huzur hakkının ne kadar olacağı ya şirket ana sözleşmesinde ya da genel kurul toplantı gündeminde belirlenmektedir. Genel kurul gündeminde yönetim kurulu üyelerine huzur hakkı verilmesine ilişkin bir hüküm yoksa yönetim kurulu üyelerinin ve görev sürelerinin belirlenmesine ilişkin gündem görüşülürken huzur hakkına ilişkin de bir karar alınabilir⁵³.

Şirket ana sözleşmesinde huzur hakkı ödenmesi ile ilgili bir düzenleme mevcut değilse bile yönetim kurulu üyeleri, yönetim kurulu toplantılarına katılmak

⁵¹ İptal davası açabilecek kişiler başlıklı TTK m.446 hükmüne göre, “ a Toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçiren, b) Toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri, c) Yönetim kurulu, d) ararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olacaksa yönetim kurulu üyelerinden her biri, iptal davası açabilir.”

⁵² Erdoğan Moroğlu, **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, 9.Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s.276.

⁵³ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s.468-469.

amacıyla yapmış oldukları harcamaları isteme hakkına sahiptir. Bunun istenmesi harcırah kapsamında yapılmaktadır⁵⁴. Şirket ana sözleşmesinde huzur hakkına ilişkin bir üst sınır düzenlenmiş olabilir. Böylesi bir durumda ilgili ay içerisinde kaç toplantı yapıldığının bir önemi yoktur. Dolayısıyla toplantı sayısı kaç olursa olsun yönetim kurulu üyesinin alacağı huzur hakkı, şirket ana sözleşmesindeki üst sınırı geçemeyecektir⁵⁵.

1.5.1.2.2. Ücret

Genel kurulca karar alınarak ya da şirket ana sözleşmesine bir hüküm getirilerek belirli dönemlerde yönetim kurulu üyelerine ücret ödenmesi kararlaştırılabilir. Bu hususlar TTK m. 394 ile hüküm altına alınmıştır. Şirket ana sözleşmesine konulacak bir hüküm ya da genel kurulca alınacak olan bir karar ile bu ücretin ne kadar olacağı da belirlenebilmektedir. Yönetim kurulu üyesinin ücret alacağının tespitinde; şirketin iktisadi durumu, iş alanı, iş hacmi, üyenin harcadığı emek ve mesai miktarı, bu işlemin sorumlulukları gibi kriterler göz önüne alınmaktadır. Yine huzur hakkında olduğu gibi yönetim kurulu üyesinin alacağı ücretin şirket ana sözleşmesinde belirlenmemiş olması halinde bu belirlemeyi genel kurul yapacaktır. Genel kurulun bu yetkisini devretmesi söz konusu değildir⁵⁶.

1.5.1.2.3. Kazanç Payı

Anonim şirketin kazancından yönetim kurulu üyelerine verilen payı temsil eden kavram, kazanç payı olarak ifade edilmektedir. Kazanç payının verilmesindeki amaç; kişileri yönetim kurulu üyeliği görevini üstlenmeye teşvik etmek⁵⁷, titiz ve özenli çalışmalar ortaya çıkarmak ve yönetim kurulu üyelerinin yapmış oldukları hizmetin karşılığını almalarını sağlamaktır⁵⁸. Bu durum hem pay sahipleri hem şirket hem de yönetim kurulu üyeleri açısından yarar sağlayacaktır⁵⁹.

⁵⁴ Oğuz İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, Yasa Yayıncılık, 4. Baskı, İstanbul 1989, s. 237; Işık Özer, **Anonim Şirket Yöneticilerinin Mali Hakları**, 1.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 253; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, C. I, Adalet Yayınevi 4. Baskı, Ankara, 2022, s. 1404 (Şirketler Hukuku Şerhi)

⁵⁵ İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s.238.

⁵⁶ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s. 1404

⁵⁷ İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s.238.

⁵⁸ Halil Arslanlı, **Anonim Şirketler II-III Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller**, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1960, s. 167. (Tahviller)

⁵⁹ İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 238, Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 1408

TTK m. 339/2-f'de yönetim kurulu üyelerine kazanç payı verilebilmesi için bu durumun şirket ana sözleşmesinde belirtilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Ancak şirket ana sözleşmesinde buna ilişkin bir hükmün bulunmaması halinde TTK m. 511 kapsamında genel kurulun kazanç payının dağıtılması yönünde bir karar alması mümkündür. Kazanç payının ne kadar olacağı, şirketin ilgili dönemdeki karı ve yönetim kurulu üyelerinin sağladığı katkı göz önüne alınarak genel kurulca belirlenecektir. Bununla birlikte genel kurul, kar payının belirlenmesi noktasında kanun veya şirket ana sözleşmesinde yazılı olan durumdan farklı olarak yedek akçe ayrılmasına ve bu yedek akçenin kanunda veya şirket ana sözleşmesinde belirlenmiş sınırının yükseltilmesine de karar verebilmektedir⁶⁰.

1.5.1.2.4. İkramiye

İkramiye, başarılı ve verimli çalışmaları sonucunda yönetim kurulu üyelerine yapılan bir ödemedir. Bu yönüyle bir hak olmaktan çok ödül (taltif) niteliği taşımaktadır⁶¹. İkramiye verme yetkisi ise sadece genel kurula aittir ve şirket ana sözleşmesinde ikramiyeye ilişkin bir düzenlemenin varlığı da zorunlu değildir. Ayrıca kazanç payı dağıtılırken esas alınan TTK m. 511'deki sınırlamalar da ikramiye verilmesinde dikkate alınmaz. Buradan ikramiyenin dağıtılması için şirketin kar edip etmemesinin bir önemi olmadığı sonucuna varılmaktadır.

1.5.2.Yönetim Kurulu Üyelerinin Yükümlülükleri

1.5.2.1. Yönetim ve Gözetim Yükümlülüğü

Yönetim kurulu üyelerinin, şirketin yönetilmesine ilişkili bütün faaliyetlere katılması zorunludur. Bu zorunluluk söz konusu durumun bir hak olmasının yanında bir yükümlülük olmasından kaynaklanmaktadır. Bu yükümlülükleri; yönetim kurulu toplantılarına icabet etmek, söz konusu toplantılarda görüş ve öneri sunmak, toplantı gündemiyle ilgili müzakerelere katılmak, toplantılarda oy kullanmak, şirkete yarar sağlamayacak konularda muhalif bir tutum sergileyip yarar sağlayacak konularda taleplerde bulunmak vb. şeklinde sıralamak mümkündür.

Yönetim kurulunun; sadakat ve özen borcunun tezahürü olarak şirketin iş, işlem ve işleyişi ile ilgili tüm konularda şirketin haklarını gözetme yükümlülüğü

⁶⁰ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s.470.

⁶¹ İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s.239.

vardır. Bu kapsamda üyeler, şirketin işleyişinin yasalara ve şirket ana sözleşmesine uygun olup olmadığını takip etmek zorundadırlar. Bu takip neticesinde herhangi bir aykırı tutumun tespiti halinde yönetim kurulu üyelerinin; bunu denetçilere bildirmeleri, gerekli olması durumunda ise genel kurulu toplantıya çağırmaları gerekmektedir. Yönetim yetkisinin murahhas üyelere devredilmesi durumunda bile yönetim kurulunun denetim ve gözetim yükümlülüğü devam etmekte, ortadan kalkmamaktadır⁶².

1.5.2.2. Özen ve Sadakat Yükümlülüğü

Yönetim kurulu üyelerine; yasalar, şirket ana sözleşmesi ve şirketin iç yönergeleriyle bir takım görev ve yükümlülükler verilmektedir. Üyeler bu görev ve yükümlülüklerini, her türlü önlemi alarak özen ve sadakat kuralları çerçevesinde yerine getirmelidir. TTK m.369'da "yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar." düzenlemesi mevcuttur. İlgili düzenlemeye bakıldığında bu görev ve yükümlülüklerin özenle yerine getirilmesi noktasında yönetim kurulu üyelerinin ücret alıp almamaları ile ilgili bir ayrıma gidilmemiştir. Kanun maddesinin gerekçesine de bakıldığında yönetim kurulu üyesinin tedbirli olmasına ilişkin gereken özenin, objektif özen ölçütüne tabi olduğu görülmektedir.

Yönetim kurulu üyesinin objektif özen ölçütü belirlenirken somut olayın özelliklerine bakılacaktır. Söz konusu somut olaydaki işin gerektirdiği özen derecesi göz önünde bulundurulacak ve burada ortalama bir üyenin nasıl davranması gerektiği tespit edilecektir. Dolayısıyla yönetim kurulu üyelerinin tamamı tek bir objektif ölçüte tabi olacaktır. Bu objektif ölçüt belirlenirken; şirket ana sözleşmesi, şirketin büyüklüğü, faaliyet alanı, yönetim kurulu üye sayısı, üyeler arasında iş bölümü olup olmadığı, iş bölümü varsa ilgili görevin hangi üyeye verildiği, bu görevin devredilebilir olup olmadığı gibi hususlar dikkate alınacaktır. Bunun sonucunda her olayın kendi özelliğine göre objektif ölçüt ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla yönetim kurulu üyelerinden beklenen dikkat ve özen yükümlülüğündeki objektif ölçüt her yükümlülük için farklılık arz edecektir. Yukarıda açıklamalarımız söz konusu

⁶² Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, **Ortaklıklar**, s.322.

ölçütün subjektif olduğu sonucunu doğurmamakta ve tek ölçüt olma niteliğini de ortadan kaldırmamaktadır⁶³.

Yönetim kurulu üyesinin sadakat borcunu yerine getirip getirmediğini, şirketin yararına (menfaatine) olan kararları alıp almaması belirlemektedir. Sadakat borcunun bir sonucu olarak şirket menfaatlerinin, yönetim kurulu üyelerinin ya da üçüncü kişilerin menfaatlerinin üstünde tutulması gerektiği ortaya çıkmaktadır⁶⁴. Sadakat borcunun yok sayılıp şirketin zarara uğraması durumunda TTK m. 369/1 kapsamında yönetim kurulu üyesinin sorumluluğuna ilişkin dava yoluna gidilebilecektir.

1.5.2.3. Müzakereye Katılmama Yükümlülüğü

TTK m. 393'te yönetim kurulu üyelerinin, bazı toplantılara ya da müzakerelere katılmaları yasaklanmıştır ve bu yasak, dürüstlük ilkesinin bir gereğidir. Bunlar, şirketin bazı menfaatlerinin yönetim kurulu üyelerinin menfaatleriyle çatıştığı ya da bu üyelerin belli başlı hısımlarını ilgilendiren kararların alınacağı toplantılar ve müzakerelerdir. İlgili yönetim kurulu üyesinin yasak nedeniyle toplantıya katılmaması gerektiği toplantı tutanağına yazılacaktır. Bu yasakla ilgili tereddütlü bir durumun varlığı durumunda ilgili yönetim kurulu üyelerinin toplantıya ya da müzakerelere katılıp katılmaması yönünde karar vermeye yetkili organ yönetim kuruludur. Söz konusu karara ilişkin oylamaya da ilgili yönetim kurulu üyelerinin katılmaması gerekmektedir. İlgili yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulunun bu menfaat çatışmasını fark etmemesi halinde de bunu beyan etmek ve m. 393'te düzenlenen yasağa uygun davranmak zorundadır.

1.5.2.4. Şirketle İşlem Yapmama Borcu

TTK m. 395'te yönetim kurulu üyelerinin kendisi için ya da üçüncü bir şahıs adına şirketle işlem yapması yasaklanmıştır. Bu yasağı, genel kurulun onayıyla ortadan kaldırmak mümkündür. Söz konusu yasağın kaldırılması işlemi, hem bütün üyeler hem de sadece bazı üyeler için söz konusu olabilir. TTK m. 395/1'de yönetim

⁶³ Sibel Hacımahmutoğlu, “Anonim Ortaklığın Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Yükümlülüğü Fonksiyonel Bir Yaklaşım”, **BATİDER**, C.31, S.3, Eylül 2015, s.29-30.

⁶⁴ Özge Ayan, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları**, 2.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 47 vd.

kurulu üyelerinin kendisi için ya da üçüncü bir şahıs adına şirketle işlem yapması halinde bu işlemin geçersiz olacağı hüküm altına alınmıştır. İlgili kanun maddesinden hareketle böyle bir işlemin gerçekleşmesi durumunda, şirketin bu işlemin geçersizliğini öne sürme hakkı mevcutken söz konusu işlemin karşı tarafı için böyle bir hak mevcut değildir.

Burada anlattığımız yasağın amacı, şirketi yönetme ve temsil etme görevini üstlenen yönetim kurulu üyelerinin yapmış oldukları işlemler neticesinde şirketin zarar etmesini engellemektir⁶⁵.

1.6.Yönetim Kurulunun İşleyişi

Anonim şirket yönetim kurulunun işleyiş esasları, yönetim kurulunca sağlanıp organize edilmektedir. Ancak bu organizasyon yasalara aykırı olmamalıdır. Şirketin ekonomik gücü ve faaliyet alanları, yönetim kurulunun işleyiş şeklini belirlemede önemli bir rol oynamaktadır⁶⁶. Yönetim kuruluna, şirketin yönetim işleyişini-organizasyonunu gerek yetki devriyle gerekse de yetki devri olmaksızın belirleme yetkisi veren düzenleme, TTK m. 367’de hüküm altına alınmıştır. Yetki devrinin gerçekleşmesi durumunda yönetim işini, yönetim görevini devralan kişiler yaparken, bunun kontrolünü ise yönetim kurulu yapmaya devam edecektir.

1.6.1. Yönetim Kurulu Başkanı ve Başkan Vekili

TTK m. 366/1’de, her yıl yönetim kurulunun kendi üyeleri içerisinde bir başkan ve başkanın yokluğunda vekil sıfatıyla onu temsil edecek minimum bir başkanvekili seçmesine ilişkin bir düzenleme mevcuttur. Ancak belirtmek gerekir ki bu hüküm, birden fazla üyesi bulunan yönetim kurulları için geçerlidir⁶⁷. Tüm bunlarla birlikte seçilecek olan yönetim kurulu başkanı ve başkan vekilinin yönetim kurulu üyesi olması da zorunludur. Tüzel kişi sıfatı taşıyan bir yönetim kurulu üyesinin de yönetim kurulu başkanı ya da başkan vekili olarak seçilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır⁶⁸.

⁶⁵ Abuzer Kendigelen, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Şirket İle İş Yapma Yasağı”, **Hukuki Mütalaalar, Cilt II**, Beta Yayınevi, İstanbul 2006, , s. 100.

⁶⁶ Doğan, **Yönetim Yetkisinin Devri** , s. 50.

⁶⁷ Kırca, Şehirali Çelik, Manavgat, s. 474.

⁶⁸ Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s.53,54.

Yönetim kurulu başkanı; toplantıları yönetme, organize etme ve yönetim kurulunda alınan kararları tescil ettirip ilana çıkarma gibi görev ve yetkilere sahiptir. Bu görev ve yetkiler yönetim kurulu başkanının hazırda bulunmadığı zamanlarda yönetim kurulu başkan vekiline geçmektedir.

TTK m. 366/1’de genel kurul tarafından yönetim kurulu başkanı ya da başkan vekilinin seçilmesinin mümkün olduğu hüküm altına alınmıştır. Ancak bunun için şirket ana sözleşmesinde buna ilişkin bir düzenlemenin bulunması gerekmektedir. Aksi halde yönetim kurulu başkanını ya da başkan vekilinin seçilmesi hususunda yönetim kurulu tarafından bir görev dağılımı yapılacaktır.

Yönetim kurulu toplantısının gündemini hazırlamak, genel kurula katılacak olanların listesini oluşturmak, yönetim kurulu üyelerini toplantıya çağırarak, yönetim kurulu toplantısını yürütüp yönetmek⁶⁹ başta olmak üzere yönetim kurulu başkanının birçok görevi bulunmaktadır. Bir yönetim kurulu üyesinin, yönetim kurulu toplantısında değil de başka bir zaman diliminde bilgi edinme ve inceleme hakkını kullanmak istemesi halinde bu talebini, yönetim kurulu başkanına bildirmesi gerekmektedir ve bu düzenleme TTK m. 392/3’te hüküm altına alınmıştır. Ayrıca TTK m. 392/7’ye bakıldığında herhangi bir yönetim kurulu üyesinin yönetim kurulunu toplantıya çağırarak istemesi halinde bu talebini yazılı olarak yönetim kurulu başkanına bildirilmesi gerektiği ilgili maddede düzenlenmiştir.

Yönetim kurulu başkan vekilinin, başkanın görev ve yetkilerini yerine getireceği hallere örnek olarak; başkanın seyahatte olması, başkanın hastalanması, başkanın görevinin sona ermesi gösterilebilir.

1.6.2. Murahhas Üyeler

TTK m. 365/1’de “anonim şirket yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur.” şeklinde bir düzenleme hüküm altına alınmış olup devamındaki m. 365/2’de ise buna ilişkin çeşitli istisnai durumlar belirlenmiştir. Bu istisnai durumlara örnek olarak; TTK m. 367/1’deki şirketin yönetim yetkisinin devri ve TTK m. 370/2’deki şirketi temsil etme yetkisinin devri gösterilebilir. TTK m. 367/1 kapsamında şirket ana sözleşmesinde bu doğrultuda bir hükmün bulunuyor olması

⁶⁹ Kırca, Şehirli Çelik, Manavgat, s. 477; Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s.54.

şartıyla yönetim kurulu, kendi düzenleyeceği bir iç yönerge ile şirketin yönetim yetkisini kısmen ya da bir bütün olarak bir veya birden fazla yönetim kurulu üyesine ya da üçüncü bir kişiye devretme hakkına sahiptir. Böylece yönetim kurulunun, anonim şirketin rutin iş ve işlemlerine çok fazla müdahil olmadan devir yaptığı kişi ya da kişileri denetleyen bir mekanizma olarak çalışmasının önü açılmaktadır⁷⁰.

TTK m. 370/2'de ise yönetim kuruluna ait olan temsil yetkisinin bir ya da birden fazla murahhas üyeye veya murahhas müdür olarak belirlenen üçüncü kişilere devredilmesine ilişkin bir düzenleme mevcuttur. Yönetim kurulunun temsil yetkisini bırakmış olduğu yönetim kurulu üyesine murahhas üye denmektedir.

TTK m. 370/2'de bir yönetim kurulu üyesinin murahhas üye sıfatını alabilmesi için temsil yetkisini elinde bulundurması gerektiği düzenlenmişken, söz konusu üyenin aynı zamanda yönetim yetkisine de sahip olması gerektiğine ilişkin bir koşul mevcut değildir. Ancak doktrindeki bazı yazarlar tarafından; bir yönetim kurulu üyesinin ya da müdürün, murahhaslık sıfatını elde edebilmesi için kendisine hem temsil hem de yönetim yetkisinin verilmiş olması gerektiği, sadece yönetim yetkisinin devredildiği üyenin murahhaslık sıfatını taşımadığı ileri sürülmektedir⁷¹. İsviçreli hukukçu Watter'e göre de; murahhaslık sıfatının kazanılması için hem temsil hem de yönetim yetkisinin ilgili üyeye devredilmiş olması gerekmekte, sadece temsil yetkisini elinde bulunduran üyelerin murahhas üye olması mümkün olmamaktadır⁷².

⁷⁰ Yönetim kurulunun, yönetimi devrettiği kişilerle arasındaki sınır, TTK m.375 hükmündeki devredilemez ve vazgeçilemez görevlerdir. Yönetim yetkisini yönetim kurulundan devralanlar, kendilerine bırakılan alanda, genel kurulun yetkisinin dışında olan iş ve işlemleri yürütürler.

⁷¹ Ünal Tekinalp, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, Vedat Kitapçılık, 5. Bası, İstanbul 2020, (Sermaye Ortaklıkları). s.220,221; Güzin Üçışık, Aydın Çelik, **Anonim Ortaklıklar Hukuku, I. Cilt**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s.466; Arslanlı, **Anonim Şirketin Organizasyonu**, s. 135; Ahmet Cemil Ünal, **Türk ve Yabancı Hukuk Sistemlerinde CEO'nun Hukuki Konumu**, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 126- 132; DOĞAN, murahhas kavramının yönetim kurulunun yetkilerini devrettiği herkes için kullanılması gerektiğini, bir kişinin murahhas olarak adlandırılması için hem yönetim hem de temsil yetkisinin devrinin gerekli olmadığını belirtmektedir. Doğan, **Yönetim Yetkisinin Devri** , s.67; KIRCA, yönetimin devriyle birlikte temsil yetkisinin de devrinin zorunlu olmadığını belirterek, murahhaslık sıfatı için TTK m. 370/2 esas alındığında temsil yetkisinin devredilmesinin yeterli olacağını belirtmektedir. Kırca, Şehirli Çelik, Manavgat, s.594,595.

⁷² Rolf Watter, **BSK-OR-II**, Art. 718 Anm. 11,(Naklen, Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s.55)

1.6.3. İcra Kurulu ve İcra Başkanı

İcra kurulu; anonim şirketin üst düzey yöneticilerinden meydana gelen, görevleri nedeniyle komite niteliğine sahip, İngilizcedeki karşılığı “executive committee” olan bir kuruldur. Ülkemiz şirketler hukuku mevzuatında icra kurulu adı altında bir kurumun düzenlenmiş olmadığı görülmektedir. Devraldığı yetkiler kapsamında bir taraftan şirketi yönetip diğer taraftan da yöneticileri gözlemleme görevini yerine getiren bir kuruldur. İcra kurulu gibi bir kurulun esasen gerekli olmadığı düşünülmektedir. Zira yönetim kurulunun üst gözetim yetkisi ile yöneticileri gözetim altında tuttuğu bir gerçektir. Ancak icra kurulu, yönetim kuruluna nazaran daha etkili bir gözetim faaliyeti yürütebilecektir. Çünkü yönetim kurulu üyeleri şirket yöneticileriyle daha samimi ve yakın ilişki içerisindeydir⁷³.

İcra başkanı kavramı, daha çok düalist sistemlerde yöneticilerin başkanı olarak değerlendirilerek şekillenmiş bir kavramdır. Bu kavramın İngilizcedeki karşılığı “chief executive officer” kelimesinin kısaltılmış hali olan CEO kavramıdır. Ülkemizde monist sistemin kabul görmüş olması sebebiyle de hukuk sistemimizde ya da TTK’da, icra başkanı kavramı doğal olarak mevcut değildir.

İngiliz Hukukunda olduğu gibi ABD Hukukunda da icra başkanları CEO kavramıyla adlandırılmaktadır. Genel müdür ve yönetim kurulu başkanı yetkilerini bir arada taşıyan, şirketlerin organizasyonlarının en tepesinde yer alan ve CEO olarak adlandırılan bu kişiler ülkemizde de mevcuttur. Ancak ülkemizde CEO sıfatı, tüm yetki ve görevleri ellerinde bulundurmasalar da tüm holding yöneticilerine yönelik kullanılmaktadır⁷⁴. Bir bakıma murahhas müdür olan CEO’nun tek yetkili kişiye karşılık gelmesi ülkemiz hukuk sisteminde yasal olarak mümkün değildir. Zira TTK’da, temsil yetkisinin yönetim kurulu üyesi olmayan bir murahhas müdüre verilmesi halinde, murahhas müdürle birlikte en az bir yönetim kurulu üyesinin de temsil yetkisini elinde bulundurması gerektiği düzenlenmiştir. Ayrıca murahhas üyenin, anonim şirketi temsil etme ve yönetme yetkisinin mevcut olmasından ötürü ek olarak genel müdür mahiyetindeki bir CEO ataması yapılması da çok anlamlı

⁷³ Doğan, **Yönetim Yetkisinin Devri**, s.57.

⁷⁴ Hasan Pulaşlı, “Anonim Şirketler Hukukunda CEO’nun Hukuki Durumu”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 24, S.1, Haziran, 2007, s.17,21.(CEO’nun Hukuki Durumu)

olmayacaktır. Çünkü hukuki olarak görev ve yetki kapsamı bakımından murahhas üye ile CEO arasında bir fark bulunmamaktadır⁷⁵.

CEO'nun yönetim kurulu üyeleri arasından seçilmesi mümkündür. Bununla birlikte yönetim kurulu üyesi olan CEO, aynı zamanda icra başkanı sıfatını taşıdığından yönetim kurulunun ve icra kurulunun da en üst yetkilisi konumunda olacaktır. İcra başkanının yönetim kurulu üyesi sıfatını taşıması durumunda, yönetim kurulu üyelerinin yasadan doğan yetkilerini icra başkanlığı ile birlikte kullanacak olması nedeniyle oldukça etkili bir konuma sahip olacağı ortadadır⁷⁶.

CEO'nun yönetim kurulu üyesi olması zorunlu değildir. Böylesi bir durumda CEO; şirket yönetim işlerinde doğrudan bulunmayacak, yönetim kurulunda alınmış olan kararların uygulamaya geçirilmesini sağlayacak ve icra kurulunun en tepesindeki müdür olarak yer alacaktır. İcra başkanının yönetim kurulu üyesi olmaması bulunduğu konumu pasif bir hale getirmektedir. Zira böylesi bir durumda icra başkanı, sadece alınmış olan kararların uygulayıcısı konumunda olacaktır⁷⁷.

Bir şirkette hesap soran ile hesap veren kişi ya da grupların birbirinden bağımsız olması, kurumsallık ilkesinin temelini oluşturmaktadır. Dolayısıyla yönetim kurulunun, şirketin faaliyetleriyle ilgili CEO'ya hesap veren konumda olduğu düşünüldüğünde, CEO'nun yönetim kurulu üyesi olması çok da uygun bir yaklaşım olmayacaktır⁷⁸.

1.6.4. İcrada Görevli Olan ve İcrada Görevli Olmayan Yönetim Kurulu Üyeleri

Anonim şirkette yönetime ilişkin yetkilerin kısmen ya da bir bütün halinde yönetim kurulu üyelerinden bir bölümüne devredilmesi sonucunda ortaya çıkan murahhaslık kavramı, şirketin daha etkili ve verimli yönetilmesini sağlamakta, ve bu

⁷⁵ Pulaşlı, **CEO'nun Hukuki Durumu**, s.53.

⁷⁶ H. Erdal Demir, **Sermaye Piyasası Kurulu'nun Anonim Şirketlerdeki Yönetim Kuruluna İlişkin Kurumsal Yönetim İlkeleri**, 1.Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2013, s.53.

⁷⁷ Demir, s.53-54; Doğan, **Yönetim Yetkisinin Devri**, s.61.

⁷⁸ Odman Boztosun, s.46; Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine Ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğin 4.2.5 ve 4.2.6 maddelerinde, yönetim kurulu başkanıyla, icra başkanı yetkilerinin net olarak ayrılması gerekliliği vurgulanarak; kurumsal yönetim ilkelerine yönelik bazı düzenlemeler emredici nitelikte olmayıp SPK düzenlemesi şeklinde olduğundan “uygula, uygulamıyorsan açıkla” ilkesi kapsamında, yönetim kurulu başkanıyla icra başkanının aynı kişi olmasına karar verildiğinde bu durumun gerekçesiyle birlikte genel kurulda ortaklara açıklanması gerektiği belirtilmiştir.

durum kurumsallık ilkeleri noktasında büyük bir önem arz etmektedir⁷⁹. İcrada görevli olan ve olmayan yönetim kurulu üyesi kavramları da murahhaslıkla birlikte ortaya çıkmıştır. Yönetim kurulunca alınmış olan kararları faaliyete koyan değil, yönetime bizzat katılıp karar almada rol oynayan üyeler, icrada görevli olan yönetim kurulu üyelerini teşkil etmektedir⁸⁰. İcrada görevli olmayan yönetim kurulu üyelerinin ise şirket yönetim işlerinde herhangi bir fonksiyonu bulunmamakta, bunlar sadece alınan kararların uygulanması noktasındaki görevleri yerine getirmektedir. Tüm bunlarla birlikte icrada görevli olmayan yönetim kurulu üyelerinin üst gözetim görevi mevcuttur ve bu görev, devredilemez niteliktedir.

1.6.5. Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri

Bağımsız yönetim kurulu üyeliği borsada işlem görmekte olan şirketler açısından kurumsal yönetim ilkeleriyle birlikte ortaya çıkan bir kavramdır. TTK'da bağımsız yönetim kurulu üyeliği ile ilgili bir hüküm mevcut değildir. Çünkü bağımsız yönetim kurulu üyesi kavramının kapalı olan anonim şirketler açısından kullanılması, genel görüşe göre uygun görülmemektedir. Ancak TTK m. 360/1'de "bağımsız yönetim kurulu üyelerine ilişkin düzenlemelerin saklı olduğu" ibaresine ilgili kanun maddesinin son cümlesinde yer verilmiştir.

Diğer bütün yönetim kurulu üyeleri gibi bağımsız üyeler de yönetim kurulunun bir üyesi konumundadır ve görevlerini her türlü etki ve baskıdan uzak ifa etmektedirler. Özellikle SPK'nın kurumsal yönetim ilkeleri doğrultusunda bağımsız yönetim kurulu üyelerinde bulunması gereken özellikler, kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir. Bunlardan bazıları; bağımsız yönetim kurulu üye sayısının toplam yönetim kurulu üye sayısının üçte birinden daha az olamayacağı, bağımsız üye sayısının kesirli olması halinde bu sayının bir üst tam sayıya yuvarlanması gerektiği, her durumda bağımsız üye sayısının ikinin altında olamayacağı, bağımsız yönetim kurulu üyelerinin icrada görevli olmayan üyeler içerisinde yer aldığı, bağımsız üye sayısının görev süresinin üç yıl olduğu ve bu sürenin sona ermesi halinde yeniden bağımsız üye olarak seçilebileceği şeklinde sıralanabilir. Tüm bunlara ek olarak geride kalan on yılda toplamda altı yıldan daha fazla yönetim

⁷⁹ Doğan, **Yönetim Yetkisinin Devri** s.67.

⁸⁰ Doğan, **Yönetim Yetkisinin Devri** s.68; Demirel, s.240.

kurulu üyesi olarak görev yapan birisinin bağımsız yönetim kurulu üyesi olarak seçilemeyeceğini de vurgulamak gerekmektedir⁸¹.

1.6.6. Komiteler

TTK m. 366/2'de; şirketin işleyişini gözlemlemek, istenilen hususlarda raporlar hazırlamak, bazı kararları uygulamak, şirket içi denetimi üst düzeyde kontrol etmek amacıyla yönetim kurulunun komisyon ve komiteler oluşturabileceği, bu komisyon ve komiteleri oluşturan kişilerin yönetim kurulu üyeleri arasından seçilmesinin de zorunlu olmadığı düzenlenmiştir. Bu komisyon ve komitelerin kurulması ve kaldırılması ya da yerlerine başka komisyon ve komitelerin oluşturulması hususlarında yönetim kurulu yetkilidir. Tüm bunlarla birlikte şirket ana sözleşmesinde ya da şirket iç yönergesinde düzenlenmiş olması şartıyla yönetim işleri, yönetim kurulu üyeleri arasında paylaştırılabilir.

Yönetim kurulundan bağımsız olmayan bu komisyon ve komitelerin herhangi bir şekilde karar alma yetkileri mevcut değildir. Dolayısıyla bu komisyon ve komitelere yönetim ve temsil yetkisinin devredilemeyeceği ortada olduğundan söz konusu komisyon ve komiteler için TTK m. 553/2 kapsamındaki sorumluluğa ilişkin düzenlemeler de uygulanamayacaktır. Böylesi bir yönetim ve temsil yetkisinin devrinin mümkün olduğu varsayıldığında TTK m. 366/2'nin düzenlenmesine gerek kalmamış olacaktır. Tüm bunların bir sonucu olarak komisyon ve komitelerin TTK m. 553'te düzenlenmiş olan sorumluluğa ilişkin hükümlerle bağlı olmadıkları ortadadır⁸².

Yönetim kurulu; komisyon ve komitelerin nasıl çalışacaklarını, görev alanlarının sınırlarını, üyelerin kimler olacağını belirleme ve bunu kamuya açıklama görev ve yetkisine sahiptir. Ancak yönetim kurulundaki bir üyenin birden fazla komisyon ya da komitede görev almamasına dikkat edilmelidir⁸³. Yönetim kurulu, bu komisyon ve komitelerin görevlerini gerektiği gibi ifa edebilmeleri için her zaman bunlara destek vermeli ve kaynak sunmalıdır. Komisyon ve komiteler, görevlerini ifa ederken gerekli olması durumunda, yönetimde görevleri kişileri kendi toplantılarına

⁸¹ SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri m.4.3.4, m.4.3.5, m.4.3.6.

⁸² Mehmet Helvacı, "Yönetim Kurulunun Anonim Şirketi İdare ve Temsili, Özellikle Devredilemez Görev ve Yetkileri", **BÜHFD**, C.9, S.117-118, Mayıs-Haziran 2014, s.121.

⁸³ SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri m.4.5.2, m.4.5.5.

çağırıp, bunlardan görüş alma hakkına sahiptir. Hatta ihtiyaç duyulması halinde kimi görev alanlarıyla ilgili olan konularda bağımsız bir uzman mütalaasına da başvurabilmektedir. Bu uzmanlardan alınan destek için harcanması gereken bedeli de anonim şirket karşılamaktadır. Komisyon ve komitelerin, tüm faaliyet ve çalışmalarının yazılı bir kaydının tutulması gerekmektedir. Ayrıca bu komisyon ve komiteler, tüm faaliyetleri ve toplantıları ile bilgileri içeren bir rapor hazırlayıp bu raporu yönetim kuruluna sunmaktadırlar⁸⁴. Komisyon ve komitelerin ne sıklıkta toplanacağı kendi çalışma ilkelerine ve üzerinde çalışılan konuya göre belirlenmektedir.

1.7. Yönetim Kurulu Kararlarının Geçersizliği

Önceki dönemlerde anonim şirket yönetim kurulunca alınmış olan kararların iptali mümkün olmamakla birlikte batıl olan kararlara yönelik tespit davası açılabileceği yönünde Yargıtay içtihatları mevcuttu. Daha sonra 6102 sayılı TTK m. 391 ile buna ilişkin hükümler düzenlenmiştir. İlgili kanun maddesinin gerekçesine bakıldığında anonim şirket pay sahiplerini korumayı amaçladığı görülmektedir. Zira bu düzenleme ile birlikte sağlanan tespit davası ikame etme olanağı sayesinde batıl olan yönetim kurulu kararları ile iptal edilebilen kararlar arasındaki ayırım ortaya konmuş ve bu hususa ilişkin bir açıklık getirilmiştir⁸⁵. Söz konusu tespit davaları için öngörülen herhangi bir süre sınırlamasının mevcut olmadığı da TTK m. 391'in gerekçesinden anlaşılmaktadır.

TTK m. 391 ile hüküm altına alınan tespit davası açma hakkı genel kurul kararlarına karşı açılan tespit davalarından yola çıkılarak düzenlenmiştir. Bir yönetim kurulu kararının batıl olarak kabul edilmesi için; eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil etmesi⁸⁶, anonim şirketin esas yapısına uymaması ya da sermayenin korunmasına hizmet etmemesi, pay sahiplerinin bilhassa vazgeçilemeyecek haklarını ihlal edip bu hakların kullanımını sınırlayıp güçleştirilmesi, başka organlara devredilmesi mümkün olmayan yetkilerinin devredilmesi ya da bu yetkilerin alanlarına girilmesi gibi nitelikler bulundurması gerekmektedir.

⁸⁴ SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri m.4.5.6, m.4.5.7, m.4.5.8.

⁸⁵ 6102 sayılı TTK'nın 391. maddesinin gerekçesi

⁸⁶ Y. 11. HD. T. 24.04.2017, E. 2015/15026, K. 2017/2343 (www.kazanci.com E.T. 10/04/2022)

Yukarıda bahsetmiş olduğumuz tespit davasında hakim takdir yetkisini kullanırken eşit işlem ilkesi ve şirket temel yapısına uygunluk gibi ölçütleri göz önünde bulundurmalıdır. Her somut olay açısından o olayın özelliklerine göre eşit işlem ilkesi yönünden bir değerlendirme yapılacaktır⁸⁷.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

2.1.Genel Olarak

En temel anlamıyla sorumluluk, herhangi bir borcun yaptırımı şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Borçlu bir taraftan alacaklı karşısında borcundan dolayı mal varlığı ile sorumluyken diğer taraftan da ortaya çıkması muhtemel zararların tazmini noktasında da yükümlülük altına girmektedir. Esasen sorumluluk kavramının temelini kusur oluşturmaktadır. Sorumluluk; borçlunun, edimini hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi (kusurlu olması) durumlarında ortaya çıkmakta ve alacaklıya cebri icra yoluyla edimi sağlama olanağı tanımaktadır.

Yönetim kurulu üyelerinin, yasalardan ya da şirket ana sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini, kusurları neticesinde gereği gibi ya da hiç yerine getirmemesi durumuyla karşılaşılması mümkündür. TTK m. 553'te, böylesi bir durumda şirket adına bir zarar oluşması halinde ilgili yönetim kurulu üyesinin bu zararı tazmin etmesi gerektiği ifade edilmiştir. İlgili kanun maddesinden yönetim kurulu üyesinin yukarıda bahsedilen sorumluluğunun şahsi ve sınırsız nitelikte olduğu anlaşılmaktadır⁸⁸.

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğundan söz edilebilmesi için ilk olarak üyelere sorumluluk yükletilebilmesi gerekmektedir. Yönetim kurulu üyelerinin, bu doğrultuda yasalardan ya da şirket ana sözleşmesinden dayanağını alan yükümlülüklerini kendi kusurlarıyla gereği gibi ya da hiç yerine getirmemeleri

⁸⁷ Hamdi Yasaman, **Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku, Cilt II**, Vedat Kitapçılık İstanbul 2013, s. 19

⁸⁸ Akdağ Güney, **Anonim Şirket**, s. 165-167; Ersin Çamoğlu, **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, Vedat Kitapçılık, 3. Bası, İstanbul 2010 s. 9-10. (Hukuki Sorumluluk)

nedeniyle sorumlu tutulabilmeleri için söz konusu sorumluluğun, ilgili üyelere isnat edilebilmesi zorunludur⁸⁹.

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkin değişik işlevlere sahip düzenlemeler mevcuttur. Bunlar;

- Sermayenin korunması ve zararın denkleştirilmesi işlevi: Anonim şirket pay sahiplerinin ve şirketten alacaklı olan üçüncü kişilerin dolaylı, şirketinse doğrudan zararına yönelik ikame edilen tazminat davaları neticesinde, zarara uğrayanların zararının karşılanması,

- Zarar gören kişiyi koruma işlevi: Anonim şirket pay sahipleri arasında doğrudan zarara uğrayanların zararının giderilmesi,

- Önleyicilik işlevi: Bir yönetim kurulu üyesinin kusuru neticesinde sorumlu olduğu zararı karşılaması nedeniyle ilerleyen dönemlerde daha dikkatli ve itinalı çalışmaya yönelmesi, olarak sıralanabilir⁹⁰.

2.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Anonim Şirket İle Arasındaki Hukuki İlişkinin Niteliği

Yönetim kurulu üyesinin genel kurul tarafından seçilmesi ve bu göreve ilişkin kabul beyanı bildirmesi ile birlikte, şirket ile ilgili yönetim kurul üyesi arasındaki hukuki ilişki başlamaktadır. Dolayısıyla ilgili kişinin şirket yönetim kurulu üyesi sıfatının ticaret sicilinde tescil edilmesi, bildirici bir niteliğe sahiptir. Bunun sonucu olarak yönetim kurulu üyesinin sır saklama ve sadakat yükümlülüğü görevi kabul etmesiyle başlayıp, görevi sona erdikten bir süre sonrasına kadar da devam etmektedir⁹¹.

TTK'da yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluklarının kaynak ve dayanak noktasının ne olduğuna ilişkin biri düzenleme mevcut değildir. Bu sorumluluğun; kanun, haksız fiil ve sözleşme üçlüsünden hangisine dayandığına

⁸⁹ Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.11.

⁹⁰ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s. 41-45.

⁹¹ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, **Ortaklıklar**, s.586

ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmasa da bunun tespiti, ispat yükünün kimde olacağı açısından son derece önemlidir⁹².

Gerek 6762 sayılı eski TTK'da gerekse de 6102 sayılı TTK'nın ilk hali m. 553 kapsamında kusur karinesi benimsenmiştir. Ancak daha sonra yürürlüğe giren 6335 sayılı kanun ile birlikte bu karine, yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu açısından kanundan çıkarılmıştır. Bu durum ispat yükünün kimde olacağına, genel hükümlere göre karar verilmesi sonucunu ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla şirket ile yönetim kurulu arasındaki hukuki ilişkiden kaynaklanan sorumluluğun haksız fiile dayandırılması halinde kusura ilişkin ispat yükü davacı üzerinde olacaktır. Ancak hukuki ilişkinin sözleşmeye dayandırılması halinde ise davalı (yönetim kurulu üyesi ya da üyeleri) kusursuz olduğunu ispatlamakla yükümlü olacaktır.

Doktrindeki hakim görüşe göre; anonim şirket ile yönetim kurulu arasındaki hukuki ilişkinin dayanağını sözleşme ilişkisi oluşturmaktadır. Bu görüşü savunanlara göre⁹³, genel kurulca bir kişinin yönetim kurulu üyesi olarak seçilmesi davet (icap) niteliğindeki seçilen üyenin buna olumlu bildirimde bulunması kabul niteliğindedir. Dolayısıyla bu davet (icap) ve kabul beyanları neticesinde taraflar arasında bir sözleşmesel ilişki meydana gelmektedir⁹⁴. Böylece açılacak olan sorumluluğa ilişkin davanın sözleşmeye aykırılığa dayandırılması gerekmektedir⁹⁵.

Anonim şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasındaki sözleşmenin koşulları net olarak belirlenemediğinde, ilgili sözleşmede boşluğun mevcut olması durumunda

⁹² Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.99.

⁹³ İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s.242; Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.100.

⁹⁴ Tuğrul Ansay, **Anonim Şirketler Hukuku**, 6. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1982, s.103.

⁹⁵ Sait Kemal Mimaroglu, **Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti**, Sevinç Matbaası, Ankara 1967, s.102; Oğuz İmregün, **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Ortaklığa Karşı Hukuki Sorumu**, Prof. Dr. Erdoğan MOROĞLU'na 65. Yaş Günü Armağanı, Beta Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul 2001, s. 260-263 (Yönetim Kurulu Üyeleri); Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.100, Arslanlı, **Anonim Şirketin Organizasyonu**, s.98; Hasan Pulaşlı, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Yükümlülüğü ve Mütessesil Sorumluluğu", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 25, S. 1, Mart, 2009, s.35 (Özen Yükümlülüğü); Hamdi Yasaman, "Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davaları", **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.12, S. 2, Temmuz, 2013, s. 105 (Sorumluluk Davaları); ÇAMOĞLU'na göre, yönetim kurulu üyelerinin yönetim ve temsile yönelik ortaklığa karşı sorumluluğu sözleşmeye aykırılık ve haksız fiil oluşturarak hakların yarışması halinde, zarara uğrayan her iki sorumluluk halinden dilediğini seçerek sonuç almaya çalışabilir. Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s. 113-114.

veya taraflar arasında herhangi bir sözleşmenin bulunmaması halinde, şirket ile yönetim kurulu üyesi arasındaki sözleşmenin niteliğinin tespit edilmesi gerekmektedir. Yönetim kurulu üyesi ile şirket arasında çıkacak muhtemel bir uyuşmazlık halinde aralarındaki sözleşmenin hukuki niteliğinin tespit edilmesi, söz konusu uyuşmazlık bakımından hangi hükümlerin uygulanacağı noktasında oldukça önemlidir. Taraflar arasındaki uyuşmazlık için ilk olarak TTK'daki hükümler ışığında çözüm üretilmeye çalışılacak, TTK'da buna ilişkin bir hükmün bulunmaması durumunda ise sözleşmenin niteliği esas alınarak bir çözüm yolu belirlenecektir. Taraflar arasındaki sözleşmenin hukuki niteliği ile ilgili doktrinde değişik görüşler mevcuttur. Bu husus aşağıda ayrıntılı olarak değerlendirilecektir.

Kimi durumlarda yönetim kurulu üyesinin sorumluluğuna neden olan kusurlu davranışına ilişkin sorumluluğu hem sözleşmeye aykırılık teşkil etmekte hem de haksız fiil niteliği taşımaktadır. Böylesi bir halde iki sorumluluğun yarışması hali ortaya çıkmaktadır. Burada hangi sorumluluğun seçileceğine zarara uğrayan taraf karar verecektir⁹⁶.

Şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasındaki sözleşmenin hukuki niteliğini, taraflar kendi aralarında serbest bir şekilde belirleme hakkına sahiptir. Fakat tarafların buna ilişkin bir belirleme yoluna gitmemeleri halinde sözleşmenin hangi nitelikte değerlendirilmesi gerektiği yönünde doktrinde ortak bir görüş mevcut değildir. Doktrinde, söz konusu sözleşmenin hukuki niteliğine ilişkin iki yaygın görüş mevcuttur. Kimi hukukçular bunun bir vekalet sözleşmesi niteliğinde olduğunu ileri sürerken kimileri de hizmet sözleşmesi olduğuna ilişkin görüş belirtmektedir. Bize göre ise, bilhassa yönetim kurulunun yükümlülükleri ve hakları birlikte değerlendirildiğinde söz konusu sözleşmenin, “sui generis” (kendine özgü) bir sözleşme olarak değerlendirilmesi gerekmektedir⁹⁷.

2.2.1. Vekâlet sözleşmesi olduğu görüşü

Vekalet sözleşmesinde; vekil sözleşme ile belirlenen bir iş görme borcu altına girmekte, üstlenilen bu iş görme borcu kanunda düzenlenmiş başkaca bir

⁹⁶ Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.112-113; Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.100.

⁹⁷ Mahmut Furkan Balaban, “**Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu ve Sorumluluk Davası**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2019, s.59.

sözleşmenin kapsamına girmemekte, bu iş görme borcu herhangi bir zamana bağlı olmamakta, vekil iş görme borcunu nisbi bir bağımsızlıkla yerine getirmekte ve iş görme borcunu yerine getirirken vekil; sadakat, dikkat ve özen yükümlülüğüne uygun hareket etmektedir⁹⁸.

TBK m. 506/3'te "Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır." hükmü mevcuttur ve bu hüküm, özen borcunun çerçevesini oluşturmaktadır. Buradaki özen borcu kavramı, TMK m. 2'de düzenlenmiş olan dürüstlük ilkesinin vekalet sözleşmesindeki tezahürüdür⁹⁹.

TBK m. 630'da "Kanunun bu bölümünde veya ortaklık sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça, yönetici ortaklar ile diğer ortaklar arasındaki ilişkiler, vekalet sözleşmesine ilişkin hükümlere tabidir" hükmü yer almaktadır. Bu kanun maddesi TTK m.126'daki atıf ile birlikte değerlendirildiğinde şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasındaki sözleşmenin, vekalet sözleşmesi hükümlerine göre değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bir bakıma vekil sıfatı taşıyan yönetim kurulu üyesi; gereken dikkat ve özeni göstermesine rağmen hedeflenen sonuca ulaşamaması halinde sorumluluk altına girmeyecektir¹⁰⁰. Ayrıca belirtmek gerekir ki vekalet sözleşmesinin özü gereği, sözleşmede buna ilişkin herhangi bir hüküm mevcut değilse bile vekil, müvekkile yarar sağlayacak davranış ve tutumları sergilemekle yükümlüdür¹⁰¹.

Şirket ile yönetim kurulu arasındaki sözleşmenin vekalet sözleşmesi niteliğinde olduğuna ilişkin görüş, bu konuda doktrindeki hakim görüştür¹⁰². AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR da bu görüşü savunanlardandır. Adı geçen hukukçulara göre; TBK m. 502/2'de, uygun niteliklerin varlığı halinde vekalet

⁹⁸ Cevdet Yavuz, Faruk Acar, Burak Özen, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Beta Yayınevi, 11.Bası, İstanbul, 2022, s. 1153-1208.

⁹⁹ Ahmet Tok, Sabiha Gün Tok, "Vekalet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu", **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 90, S.5, 2016, s.23-24.

¹⁰⁰ Yavuz, Acar, Özen, s.1193; Haluk Tandoğan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt II, 1989 Yılı Dördüncü Tıpkı Basımdan Beşinci Tıpkı Basım**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s.409. (Özel Borç İlişkileri)

¹⁰¹ Tandoğan, **Özel Borç İlişkileri**, s. 407.

¹⁰² İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s.152; Mimaroglu, s.102; Arslanlı, **Anonim Şirketin Organizasyonu**, s.99; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 390; Sarper Süzek, **İş Hukuku**, 22. Baskı, Beta Basım, İstanbul, 2022, s151.

sözleşmesine ilişkin hükümlerin, bu kanunda bulunmayan, iş görmeye ilişkin sözleşmelerde de uygulanacağı hüküm altına alındığından yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu tespit edilirken vekalet sözleşmesi niteliklerine göre hareket edilmelidir¹⁰³.

ÇAMOĞLU, yukarıda belirtmiş olduğumuz görüşe kısmen katılmaktadır. ÇAMOĞLU'na göre; şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasındaki sözleşmenin hukuki niteliği ilk olarak özel hükümlere göre belirlenmeye çalışılmalı, buradan bir netice alınamaması halinde ise şirketin de niteliğine uygun olacak ölçüde vekalet sözleşmesi hükümleri uygulanmalıdır¹⁰⁴.

KIRCA/ŞEHİRALİ ÇELİK/MANAVGAT'a göre; yönetim kurulu üyeleri ile şirket arasında bağımlılık özelliği taşıyan bir ilişki mevcuttur. Bu bağımlılık ilişkisi, temelini yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkilerinden almaktadır. Dolayısıyla bu yönüyle yönetim kurulu üyeleri ile şirket arasındaki ilişki, vekalet ilişkisine çok yakındır. TTK'da buna ilişkin bir hükmün mevcut olmaması halinde, işin niteliği de göz önüne alınmak kaydıyla vekalet sözleşmesine ilişkin hükümler, yönetim kurulu üyeleri ile şirket arasındaki ilişkiye uygulanmalıdır¹⁰⁵.

TTK m. 126'daki genel hükümlerde buna ilişkin herhangi bir düzenlemenin bulunmaması durumunda TBK'daki adi şirkete ilişkin hükümlerin uygulanacağı ve TBK m. 630'da kabul edilen yönetici sıfatı taşıyan ortaklarla öteki ortaklar arasındaki ilişkilerde vekalet sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanacağı şeklindeki düzenlemeler, şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasında akdedilen sözleşmenin hukuki niteliğinin vekalet sözleşmesi ile aynı hukuki niteliği taşıyacağı şeklindeki değerlendirmenin temelini oluşturmaktadır¹⁰⁶.

¹⁰³ Rıza Ayhan, Hayrettin Çağlar, Mehmet Özdamar, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Yetkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2022, s.484.

¹⁰⁴ Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.117.

¹⁰⁵ Kırca, Şehirali Çelik, Manavgat, s.453-455

¹⁰⁶ Hasan Kayırgan, "Yönetim Kurulu Üyesi ile Anonim Şirket Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği", **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 8, S. 1, Haziran, 2013, s.254-255; Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.101-102.

Anonim şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasındaki hukuki ilişkinin vekalet ilişkisi olduğu yönünde Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin birçok kararı mevcuttur¹⁰⁷. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da bir kararında anonim şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasındaki hukuki ilişkinin, vekalet ilişkisi olduğunu hüküm altına almıştır¹⁰⁸.

Burada tartışmalı olan başka bir husus da yönetim kurulu üyelerinin ücret almasıdır. Hizmet sözleşmesinin temel unsurları arasında uzun süre iş sahibine hizmet etmek ve ücret almak bulunmaktadır. Ancak yönetim kurulu üyesinin aldığı ücret, şirket ile yönetim kurulu üyesi arasındaki ilişkinin temel unsurlarından biri değildir. Dolayısıyla sadece ücret alınmasından hareketle anonim şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasındaki hukuki ilişkinin hizmet sözleşmesi ilişkisine dayandığı sonucuna varmak, isabetli bir değerlendirme olmayacaktır¹⁰⁹.

2.2.2. Hizmet sözleşmesi olduğu görüşü

Doktrindeki bir görüşe göre; anonim şirketle yönetim kurulu üyeleri arasındaki sözleşmenin hukuki niteliği hizmet sözleşmesine dayanmaktadır¹¹⁰. Söz konusu görüş; temelini sözleşmenin tarafları arasındaki hukuki ilişkinin devamlılık taşıması ve belirli işlere özgülenmiş olmasından almaktadır¹¹¹. Bu görüşe ilişkin öğretilerde bazı eleştiriler mevcuttur. Bu eleştirilerin kaynağı; iş hukuku kapsamında yönetim kurulu üyelerinin işçi olmayıp işveren olarak değerlendirilmesi ve üyelerin aldıkları ücretin taraflar arasındaki sözleşmenin esaslı unsuru olmamasına dayanmaktadır¹¹².

Hukuki sorumluluk nedeniyle yönetim kuruluna tazminat davası açılabilmesinden hareketle taraflar arasındaki sözleşmenin hizmet sözleşmesi niteliğinde olması gerektiği görüşü, TEKİNALP tarafından ileri sürülmüştür¹¹³.

¹⁰⁷ Y. 11. HD, T. 08.10.2019, E. 2018/893, K. 2019/6323; Y. 11. HD, T. 09. 01.2017 , E. 2015/12189, K. 2017/120 (www.kazanci.com , E.T. 15.04.2022)

¹⁰⁸ YHGK., T. 07.07.2010, E. 2010/9-328, K. 2010/370 (www.kazanci.com , E.T. 16.04.2022).

¹⁰⁹ Karaege, s. 71.

¹¹⁰ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s.12-112.

¹¹¹ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s. 102-103; Yılmaz Yördem, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklaştırılmış Teselsül İlkesi**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022, s.36,37.

¹¹² Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.102-103.

¹¹³ Ünal Tekinalp, **Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012, s.117, (Tek Kişi Ortaklık).

Hizmet sözleşmesi TBK m. 393'te düzenlenmiştir. Buna göre; hizmet sözleşmesi, işçi ile işveren arasında akdedilen, işçinin bağımlı olarak çalıştığı ve ücret karşılığında bir iş ya da hizmeti görme vaadi verdiği sözleşme türüdür. Dolayısıyla hizmet sözleşmesinin; bağımlılık ilişkisine dayanan bir hukuki nitelik taşıdığı, belirli ya da belirsiz bir süreye bağlı olduğu, hizmet sözleşmesinde işçinin yapacağı işlerle ilgili işverenden emir ve talimat aldığı ve iş görüp karşılığında bir ücret elde ettiği sonucuna varılmaktadır. İşverenle işçi arasındaki bağımlılık bir otorite ilişkisine dayanmaktadır¹¹⁴ ve bunun bir sonucu olarak işçinin, işverenin vereceği emir ve talimatlara göre çalışması gerekmektedir.

Yargıtay 9. Hukuk dairesi hizmet sözleşmesinin unsurları ile ilgili bir kararında “Vekil kural olarak uzmanlığı bakımından iş sahibinin talimatlarıyla bağlı değildir. İş sözleşmesinin varlığı ücretin ödenmesini gerektirir. Vekalet için ücret zorunlu bir öge değildir. Vekalet sözleşmesine dair hükümlerde iş sözleşmesinin aksine sosyal nitelikte edimlere ve koruma yükümlülüklerine rastlanmaz. Bağımsız olarak iş gören, bu sebeple faaliyetini sürdüreceği zamanı belirlemede kısmen de olsa serbestliğe sahiptir. Bütün zamanını tek bir müvekkile özgülemek zorunda olmayan vekil farklı kişilerle vekalet sözleşmeleri yapabilir. Ekonomik olarak tek bir işverene bağımlı değildir. Tüzel kişilerde yönetim hakkıyla emir ve talimat verme yetkisi organlarını oluşturan kişiler aracılığıyla kullanılır. Tüzel kişiler yönünden tüzel kişinin kendisi soyut işveren, tüzel kişinin organını oluşturan kişiler ise somut işveren sıfatını haizdir. Ticaret şirketleriyle tüzel kişilerde somut işveren sıfatını taşıyan organ bir kurul olabileceği gibi tek başına bir kişiye verilen yetki çerçevesinde gerçek kişinin de organ sıfatını kazanması mümkündür. Limited şirket, hisseli komandit ve kolektif şirketlerde yönetim yetkisi şirket ortaklarından birine bırakıldığında bu kişi müdür sıfatıyla kişi-organ sayılır. Türk Ticaret Kanunu'nun 319 uncu maddesine göre anonim şirketler yönünden yönetim ve temsil yetkisinin yönetim kurulu üyelerine bırakılması halinde bu kişi veya kişiler kişi-organ sıfatını kazanır. Tüzel kişi şirketi temsil ve yönetime yetkili kişi-organ sıfatını taşıyan kişiler, doğrudan somut işveren olduğundan işçi sayılmazlar.” şeklinde bir hüküm kurmuştur. Yargıtay'ın bu kararında; yönetim kurulu üyelerinin, anonim şirketi yöneten ve temsil eden bir organa mensup olup işveren sıfatına sahip oldukları için

¹¹⁴ Süzek, s. 237-238.

işçi olarak değerlendirilemeyeceklerine, vurgu yapılmaktadır. Yüksek mahkeme, bu gerekçeye dayanarak şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasındaki sözleşmenin, bir hizmet sözleşmesi olarak görülemeyeceği neticesine varmıştır¹¹⁵. Bununla birlikte Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da bir kararında “yönetim kurulu üyeleri ile şirket arasında bir hizmet sözleşmesi bulunmadığını, en azından şirket genel müdürüken yönetim kurulu üyeliğine seçilen kişinin hizmet akdi ilişkisinin sona erdiği” şeklinde bir hüküm tesis etmiştir¹¹⁶.

2.2.3. Sui Generis Sözleşme Görüşü

Bu görüşü savunan hukukçulara göre; şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasındaki sözleşmeler, hem vekalet sözleşmesinin hem de sui generis sözleşmenin niteliklerini taşıyan karma sözleşmelerdir. Şirket ana sözleşmesindeki hükümler ve yasal düzenlemelerden taraflar arasındaki sözleşmenin hukuki niteliğine ilişkin herhangi bir çıkarım yapılamadığı takdirde kıyasen vekalet sözleşmesine ilişkin hükümler değerlendirilmelidir¹¹⁷.

Şirket ile yönetim kurulu arasındaki sözleşmenin hukuki niteliği saptanırken yalnızca vekalet sözleşmesi ya da yalnızca hizmet sözleşmesi olduğu yönündeki sınırlı değerlendirme, sözleşmenin sui generis (kedine özgü) olması nedeniyle isabetsiz olacaktır. Dolayısıyla bu konu ilk olarak şirket ana sözleşmesi ya da yasalardaki düzenlemelerle çözülmeye çalışılmalı, buradan bir sonuç alınamaması halinde ise vekalet sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanması yoluna gidilmelidir¹¹⁸.

2.2.4. Şirketler ve borçlar hukukunun özelliklerini taşıyan sözleşme olduğu görüşü

Şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasında akdedilen sözleşmenin kimi yönleriyle borçlar hukuku kimi yönleriyle ise şirketler hukukuna ilişkin niteliklere sahip olduğunu savunan bir görüş de mevcuttur. Bu görüşü savunanlara göre; durumun gerekleri göz önüne alınarak şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasında

¹¹⁵ Y. 9. HD, T. 7.7.2011 , E. 2011/2810 , K. 2011/23208 (www.kazanci.com , E.T. 24.04.2022)

¹¹⁶ YHGK T. 5.2.2003 , E. 2003/9-82 , K. 2003/65 (www.kazanci.com , E.T. 24.04.2022)

¹¹⁷ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.104.

¹¹⁸ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.104.

akdedilen sözleşmeye borçlar hukuku ve şirketler hukuku hükümlerinden uygun olanının uygulanması doğru olacaktır¹¹⁹.

Tüm bunlarla birlikte taraflar arasındaki hukuki ilişkinin esas olarak şirketler hukuku hükümlerine tabi olduğu ortadadır. Ancak sözleşme gereği yüklenen edimin hiç ya da gereği gibi yerine getirilmemesi durumunda, yönetim kurulu üyelerine ilişkin tazminat yaptırımını yoluna gidileceğinden, taraflar arasındaki ilişki bu yönüyle borçlar hukuku hükümlerine de tabi olacaktır¹²⁰.

2.3. Hukuki Sorumluluğa Hakim Olan İlkeler

2.3.1. Kişisel Sorumluluk İlkesi

6762 sayılı TTK m. 336'da belirtilmiş olan hallerde¹²¹ yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu gündeme gelmektedir. Böylesi bir durumda yönetim kurulu üyeleri; münferiden pay sahiplerine ya da şirket alacaklısı olan üçüncü kişilere karşı sorumluluk altına girmektedir. Bu sorumluluk, müteselsil ve kişisel sorumluluk olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla ilgili düzenlemelerden, sorumluluğun organ olarak yönetim kuruluna değil kişisel olarak yönetim kurulu üyelerine ait olduğu anlaşılmaktadır¹²².

6102 sayılı TTK'daki hükümler incelendiğinde yeni kanunda da "kişisel sorumluluk ilkesi"nin esas alındığı görülmektedir. Yönetim kurulu üyelerinin, kurucuların ve yöneticilerin, şirket ana sözleşmesinden ya da yasalardan doğan yükümlülüklerini kusurları nedeniyle hiç ya da gereği gibi yerine getirmemeleri halinde sebep oldukları zarar sebebiyle şirket pay sahiplerine, şirkete ve şirket alacaklılarına karşı sorumlu olacakları, TTK m. 553/1 kapsamında düzenlenmiştir. Kanun maddesinin lafzına bakıldığında buradaki sorumluluk külliye (bir bütün halinde) yönetim kuruluna ait değildir. "Kişisel sorumluluk ilkesi" gereği yönetici

¹¹⁹ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.104; Yördem, s.39-40; Kayırgan, s. 257.

¹²⁰ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.105.

¹²¹ 6762 sayılı mülga TTK m.336 hükmünde belirtilen durumlar şunlardır " . Hisse senetleri bedellerine mahsuben pay sahipleri tarafından vukubulan ödemelerin doğru olmaması; 2. Dağıtılan ve ödenen karpaylarının hakiki olmaması; 3. Kanunen tutulması gereken defterlerin mevcut olmaması veya bunların intizamsız bir surette tutulması; 4. Umumi heyetten çıkan kararların sebepsiz olarak yerine getirilmemesi; 5. Gerek kanunun gerek esas mukavelelerinin kendilerine yüklediği sair vazifelerin kasden veya ihmal neticesi olarak yapılmaması."

¹²² Üçışık, Çelik, s.525.

sıfatı taşıyanlar ve yönetim kurulu üyeleri şahsi olarak ilgili zarardan sorumlu olacaktır¹²³.

Yönetim kurulunun kurul olarak yüklenmiş olduğu yükümlülüklerde bile sorumluluk yönetim kurulu üyesinin şahsına yükletilecektir çünkü bir organ olarak yönetim kurulu, tüzel kişiliğe sahip değildir. Söz konusu yükümlülüklere ait sorumlulukları kurul (organ) adına yönetim kurulu üyeleri bağımsız olarak taşımaktadırlar. Dolayısıyla mal varlığına sahip olan yönetim kurulu üyeleri kişisel olarak sorumluluk altındadırlar¹²⁴. Ancak buradaki sorumluluk, ilgili yönetim kurulu üyesinin sadece kendi kusurlu fiiliyle sınırlıdır.

Sorumluluğun, organ olarak yönetim kuruluna değil de yönetim kurulu üyesinin şahsına yükletildiğine ilişkin TTK'da başkaca düzenlemeler de mevcuttur. Bunlar;

- Şirketin yönetiminin yönetim kurulu üyesine devri (TTK m. 367),
- Yönetim kurulu üyelerinin bağlılık ve özen yükümlülüğü (TTK m. 369),
- Yönetim kurulu üyesinin, müzakerelere belli hallerde katılmasının yasak olması (TTK m. 393),
- Yönetim kurulu üyesinin şirkete borçlanma yasağı, şirketle işlem yapma yasağı (TTK m. 395), olarak sıralanabilir.

Yukarıda saymış olduğumuz kanun maddelerine aykırılık teşkil eden durumlarda da sorumluluk, ilgili yönetim kurulu üyesine/üyelerine yükletilmiş, organ olarak yönetim kurulunun sorumluluğunun bulunmadığı ifade edilmiştir¹²⁵.

5411 sayılı Bankalar Kanunu'nda da kişisel sorumluluk ilkesinden yola çıkılmıştır ve sorumluluk, organ olarak yönetim kuruluna değil ilgili yönetim üyesine/üyelerine yükletilmiştir. İlgili kanunda m. 110 "şahsi sorumluluk" başlığıyla düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; herhangi bir bankanın denetçi ve yöneticilerinin, kendi kusurlu eylemleriyle yasalara aykırı işlem gerçekleştirmeleri neticesinde bankayı zarara uğratmaları ya da aynı kanun m. 71'de geçen hükümlerin ilgili banka

¹²³ Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.31

¹²⁴ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.38.

¹²⁵ İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s.187, İMREGÜN konuyu "münferit sorumluluk" başlığı altında açıklamıştır.

hakkında uygulanmasına yol açmaları durumunda, söz konusu kişiler ilgili bankaya vermiş oldukları zarar miktarıyla sınırlı olmak üzere bu zarardan şahsi olarak sorumlu olacaklardır. Tüm bunlarla birlikte fon kurulu kararı ya da talebi doğrultusunda bu kişiler hakkında mahkeme tarafından doğrudan şahsi iflas kararı da alınabilir.

2.3.2. Kusura Dayanan Sorumluluk İlkesi

TTK m. 553/1 ile birlikte “kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri” şeklinde bir hüküm tesis edilmiştir. İlgili düzenlemenin gerekçesi incelendiğinde “6102 sayılı TTK m. 553 hükmünde yönetim kurulu üyesinin kusurunun derecesine ilişkin olarak ihmal ve kasıt yönünden ayırım bulunduğundan yalnızca “kusur” ifadesine yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte TBK m. 51’in göz önünde bulundurulması halinde söz konusu kusurun derecesine (ağırlığına) de bakılmalıdır. Dolayısıyla yönetim kurulu üyelerinin şirketin uğradığı zarardan sorumlu tutulacağı miktar, kusurun ağırlığı derecesiyle sınırlı olmalı ve bu husus mahkemelerce göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca ilgili kanun maddesinde teselsüle ilişkin hükümler de uygulanacaktır.” sonucuna varılmaktadır.

Yasal düzenlemelerin önemli bir bölümünde, yönetim kurulu üyelerinin şirketin uğramış olduğu zarar yönünden sorumluluğuna ilişkin kusurlu sorumluluk ilkesi esas alınmıştır. Ancak TTK’da kimi hallerde yönetim kurulu üyesinin oluşan zarara ilişkin kusuru aranmamakta, kusursuz sorumluluk benimsenmektedir.

Doktrinde ÇAMOĞLU’nun görüşüne göre; rekabet yasağını düzenleyen TTK m. 96 kapsamına giren durumlarda ilgili yönetim kurulu üyesinin kusurunun olup olmadığına bakılmayacaktır¹²⁶. Dolayısıyla yönetim kurulu üyesinin; üyesi olduğu şirketle aynı alanda faaliyet gösteren başkaca bir şirkette sınırsız sorumlu ortak konumunda bulunması ya da şirketin faaliyet alanıyla ilgili herhangi bir işi başkası veya kendisi adına genel kurulun rızası olmadan yapması halinde kusursuz sorumluluk durumu meydana gelecektir.

¹²⁶ Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.17.

Aynı konuda İMREGÜN'e göre ise; TTK'daki rekabet yasağına ilişkin düzenlemelerin asıl amacı, kusursuz sorumluluk hali oluşturmak değildir. İlgili düzenlemenin gerekçesi şirketin faaliyet konusunun yönetim kurulu üyeleri tarafından bilinmemesinin mümkün olmamasıdır¹²⁷.

2.3.3. Yetki ve Sorumluluk Arasında Orantı İlkesi

Gözetim ve denetim yükümlülüğünün sınırlarından birisi de sorumluluk ile yetki arasında bir orantının bulunmasıdır ve bu husus sorumluluk hukukunun esaslı ilkelerindedir¹²⁸. Yönetim kurulu üyelerinin; kendi kontrol mekanizmalarının sınırları dışındaki, yasalara ya da şirket ana sözleşmesine aykırı olan işlemlerinden doğan zararlardan sorumlu tutulamayacakları şeklinde bir düzenleme TTK m. 553'te yer almaktadır. Ancak bu durumda da ilgili yönetim kurulu üyesinin sorumluluktan kurtulabilmesi için gereken dikkat, gözetim ve özeni göstermiş olması gerekmektedir. İlgili kanun metninde "kontrolü dışında kalan" şeklinde bir ifade yer almaktadır. Bu ifade üyeler arasında görev dağılımının yapılması halinde esas alınacaktır. Yönetim kurulu üyeleri söz konusu görev dağılımı yapılırken seçilen kişilerin seçiminde de gereken dikkat ve özeni ortaya koymak zorundadır. Aksi halde bu seçim işleminden dolayı da sorumluluk oluşacaktır.

2.3.4.Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi

2.3.4.1. Müteselsil sorumluluk

TBK m. 61 ve 62'de müteselsil sorumluluk kurumu hüküm altına alınmıştır. Ortaya çıkmış olan bir zarardan birden fazla kişinin sorumlu olması ve zarara uğrayan kişinin; söz konusu zararını, zarar verenlerin tamamından, istediği birkaçından ya da istediği birinden tazmin edebilmesi durumunda müteselsil sorumluluk ortaya çıkmaktadır¹²⁹.

¹²⁷ İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s.189, dpnt.81.

¹²⁸ Ersin Çamoğlu, "Sorumluluk Hukukunun Evrensel İlkeleri Işığında Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu", Prof. Dr. Şener Akyol'a Armağan, Filiz Kitabevi, İstanbul 2011, s.407-418.

¹²⁹ Çiğdem Kırcı, **Müteselsil Sorumlulukta Borçlar Kanunu Tasarısı ile Getirilen Değişiklikler**, Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006, s. 644; Kadir Berk Kapancı, **İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu, Yürürlük Kanunu, Cilt 1**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019, s.981; Müteselsil sorumluluk, taleplerin(sorumlulukların) yarışması olarak da adlandırılmakta olup; zarar görenin sorumlulardan dilediğine veya tamamına başvurarak, tazminat sorumlularının zararın tamamı tazmin edilinceye kadar sorumlu olacakları, zararın bir defaya mahsus tazmin edilmesi

Ayrıca TBK m. 162’de müteselsil sorumluluğun hangi hallerde ortaya çıkacağına ilişkin bir düzenleme hüküm altına alınmıştır. İlgili düzenlemeye göre; müteselsil sorumluluk; ya yasal düzenlemelerde açıkça belirtilmiş olması ya da taraflar arasındaki sözleşmede birden fazla sayıdaki borçlunun, alacaklıya karşı ilgili borcun bütününden sorumlu olmayı kabul etmiş olması durumlarında söz konusu olacaktır.

Hukuk tarihçemize bakıldığında müteselsil sorumluluğun, eski ticaret kanunu döneminde de yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunda kendisine yer bulunduğu görülmektedir. 6762 sayılı TTK m. 336/1’de "idare meclisi azaları şirket namına yapmış oldukları mukavele ve muamelelerden dolayı şahsan mesul olamazlar. Ancak aşağıda yazılı hallerde¹³⁰ gerek şirkete gerek münferit pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına karşı müteselsilen mesuldürler." şeklinde bir hüküm yer almaktadır. Söz konusu kanun maddesine bakıldığında, şirket yönetim kurulu üyelerinin; şirket ana sözleşmesi ya da yasalarla yüklenmiş oldukları görev ve yükümlülükleri, gerek kasten gerekse de ihmal neticesinde gereği gibi ya da hiç yerine getirmemeleri sonucunda ortaya bir zararın çıkması halinde kusur oranlarına bakılmaksızın şirketin kendisine, pay sahiplerine ve şirketten alacağı olanlara karşı müteselsil sorumluluk altında oldukları görülmektedir. Buradaki müteselsil sorumluluk tam ve mutlak niteliktedir. Dolayısıyla ilgili yönetim kurulu üyelerinin kusurlarının oranı göz önüne alınmaksızın tüm zarardan sorumlu olacakları görülmektedir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi müteselsil sorumluluk, kaynağını, sözleşmeden ya da kanuni düzenlemelerden almaktadır ve müteselsil sorumlulukta birden fazla kişi bir zararın tamamından hep birlikte sorumludur. Yönetim kurulunun kurul olarak yüklenmiş olduğu yükümlükleri hiç ya da gereği gibi yerine getirmemesi halinde ortaya müteselsil sorumluluk çıkmaktayken yönetim kurulu üyelerinin kurul üyeliği

anlamına gelmektedir. O.Gökhan Antalya, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt II**, 2.Baskı Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s.544.

¹³⁰ Söz konusu haller, “ Hisse senetleri bedellerine mahsuben pay sahipleri tarafından vuku bulan ödemelerin doğru olmaması; 2. Dağıtılan ve ödenen kar paylarının hakiki olmaması; 3. Kanunen tutulması gereken defterlerin mevcut olmaması veya bunların intizamsız bir surette tutulması; 4. Umumi heyetten çıkan kararların sebepsiz olarak yerine getirilmemesi; 5. Gerek kanunun gerek esas mukavelelerinin kendilerine yüklediği sair vazifelerin kasten veya ihmal neticesi olarak yapılmamasıdır.”

sıfatıyla yüklenmiş oldukları yükümlülükleri hiç ya da gereği gibi yerine getirmemesi halinde ortaya münferit sorumluluk çıkmaktadır. Dolayısıyla sadece ilgili yönetim kurulu üyesi/üyeleri için sorumluluk söz konusu olur.

Birden fazla borçluyla karşı karşıya kalan alacaklı bazen bunun bir sonucu olarak hak ve zaman kaybına uğrayabilmektedir. Kanun koyucu, müteselsil sorumluluk ile bunu dengelemeyi amaçlamaktadır. Böylece alacaklıya tahsil noktasında kolaylık yaratılmakta, alacağın tahsil edilememe riski azaltılmakta ve alacağın tahsilinin önü açılmaktadır¹³¹.

Müteselsil sorumluluğun farklı biçimlerde ortaya çıkması mümkündür. Kimi zaman tüm zarar verenlerin ortak bir kusuru neticesinde, kimi zamansa birbirlerinden haberdar olmadan (aralarında anlaşma olmadan) aynı zarara sebebiyet vermeleri sonucunda ortaya bir zarar çıkabilmektedir¹³². Kimi zaman ise birden fazla sayıda kişiden bazıları haksız fiil nedeniyle bazıları ise sözleşmeye aykırılık nedeniyle bazıları ise daha başka hukuki sebeplerle sorumlu olabilmektedir¹³³.

Mülga Borçlar Kanunu m. 51’de “tam teselsül” m. 52’de ise “eksik teselsül” kavramını düzenlemiştir. Tam teselsülde zarara sebebiyet verenlerin ortak bir kusurda birleşmesi söz konusuyken¹³⁴ eksik teselsülde zarara sebebiyet verenlerin kusurları farklı hukuki sebeplere dayanmaktadır¹³⁵. Ortak bir kusurdan bahsedebilmek için zarar verenlerin daha öncesinde bu hususta bir anlaşmaya varmış olmaları ya da en azından birbirlerinin eylemlerinden haberdar olmaları gerekir¹³⁶. Ancak eksik teselsülde zarar birden fazla kişinin eylemiyle gerçekleşmiş olsa bile her eylem farklı bir hukuki sebebe bağlı olarak ortaya çıkmaktadır¹³⁷.

Yeni TBK ile birlikte eksik teselsül ve tam teselsül ayrımından vazgeçilmiştir. Bu hususta TBK m. 61 düzenlenmiş ve eski TBK’deki m. 51 ve m.

¹³¹ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.219.

¹³² Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 27. Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara 2022, s.916-920; Ahmet M. Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Yeni Borçlar Kanunu’na Göre)**, Genişletilmiş 26. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2022, s.458-460. (Genel Hükümler)

¹³³ Eren, s.921; Kapancı, s.984

¹³⁴ Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s.464; Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.221.

¹³⁵ Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s.457; Tandoğan, **Özel Borç İlişkileri**, s.378-386; Antalya, s.535

¹³⁶ Tandoğan, **Özel Borç İlişkileri**, s.370; Gönen Eriş, **Anonim Şirketler Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara 1995 s.294; Eren, s.916,917; Antalya, s.538.

¹³⁷ Tandoğan, **Özel Borç İlişkileri**, s.378-379; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s.464; Antalya, s.542.

52 tek maddede birleşerek doğrudan tam teselsül uygulamasına geçilmiştir¹³⁸. Ancak eksik teselsül kavramı, farklılaştırılmış teselsül kavramının meydana gelmesi hususunda çok büyük bir önem arz etmektedir. Yukarıda da değinmiş olduğumuz gibi birden fazla kişinin farklı hukuki nedenlerle tek bir zarardan sorumlu olmaları halinde eksik teselsül kavramı ortaya çıkmaktadır. Ancak eksik teselsülde de tıpkı tam teselsülde olduğu gibi sorumluların birinden, birkaçından ya da tamamından tüm zararın tazminin istenmesinin mümkün olduğunu ifade etmek gerekmektedir. Zarar tazmini noktasında her iki teselsül türü arasında farklı bir durum mevcut değildir. Eksik teselsül ve tam teselsül arasında belirli noktalarda ayrık durumların mevcut olduğunu da eklemek gerekmektedir. Bu ayrık durumlardan ilki zamanaşımı noktasında kendisini göstermektedir. Zarara sebebiyet verenlerden birine karşı zamanaşımının kesilmesi durumu; eksik teselsülde diğerlerine karşı zamanaşımı yönünden bir etki yaratmazken, tam teselsülde diğerleri açısından da zamanaşımını kesmektedir. Bir diğer ayrık durum ise ödeme noktasındaki halefiyetlikte etkisini göstermektedir. Tam teselsül durumunda her bir müteselsil borçlu rücu hakkı kapsamında ödediği miktar bakımından alacaklının haklarına halef olmaktadır, eksik teselsülde halefiyet söz konusu değildir. Bir başka ayrık durum da indirim sebebi hususunda kendisini göstermektedir. Tam teselsülde müteselsil borçlulardan biri veya birkaçı lehine tazminat indirimi sebebi mevcut olsa da alacaklı buna rağmen bu kişi veya kişilerden bile tüm borcun ifa edilmesini isteyebilmekteyken; eksik teselsülde indirim sebebi hakkı bulunan borçlu, borcun indirim yapılmış kısmı kadar sorumlu olacaktır. Bilhassa tazminatta bireysel indirim sebeplerinin değerlendirilip değerlendirilmeyeceği noktasında farklılaştırılmış teselsül kavramının benimsenmesi önem arz etmektedir¹³⁹.

2.3.4.2. Farklılaştırılmış Teselsül

Eski TTK m. 336 kapsamında; şirket yönetim kurulu üyelerinin; şirket ana sözleşmesi ya da yasalarla yüklenmiş oldukları görev ve yükümlülükleri, gerek kasten gerekse de ihmal neticesinde gereği gibi ya da hiç yerine getirmemeleri sonucunda ortaya bir zararın çıkması halinde kusur oranlarına bakılmaksızın, şirketin

¹³⁸ Kapancı, s.987; Antalya, s.544.

¹³⁹ Mehmet Helvacı, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül”, **GSÜHFD**, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Saygı Sempozyumu 26 Ekim 2013, S.2013/2, s.83-84. (Farklılaştırılmış Teselsül)

kendisine, pay sahiplerine ve şirketten alacağı olanlara karşı müteselsil sorumluluk altında oldukları görülmektedir¹⁴⁰. Burada bahsedilen teselsül kavramı tam teselsüle işaret etmektedir. Tam teselsülde birden fazla sayıdaki kişinin, ortak kusurlarının olup olmadığına bakılmaksızın, farklı hukuki sebeplere dayanan zararlara sebebiyet vermeleri halinde kusur oranları göz önüne alınmadan müteselsil sorumlulukları ortaya çıkmaktadır¹⁴¹.

1991 yılında İsviçre Borçlar Kanunu m. 759 değiştirilmiştir. Bu duruma, içerik noktasında özel borç ilişkisi esaslarının değişmesine ilişkin Mehaz İsviçre Borçlar hukukunda ileri sürülen görüşler yol açmıştır¹⁴². Özellikle OFTINGER “haksız fiilden sorumlu olan kişi, sadece başkaları da kendisi ile birlikte sorumlu olduğu için, zarar görene karşı daha ağır bir hukuki duruma düşürülmemelidir. Zarar verenin tek başına sorumlu olması halinde, zarar görene karşı ileri sürebileceği bireysel indirim sebeplerini, birden çok kişiyle sorumlu olduğu için ileri sürememesi adil ve hakkaniyete uygun değildir.” şeklinde bir görüş ileri sürmüştü ve bu görüş oldukça büyük bir oranda İsviçre hukuk öğretisinde kabul edilmiştir. Dolayısıyla farklılaştırılmış teselsül ilkesi; müşterek borçluların, alacaklıya karşı zararın tazmini noktasında mevcut olan bireysel indirim sebebini öne sürmelerini ve kendi sorumluluklarını daraltabilmelerini sağlamaktadır. Ancak buna ek olarak müteselsil sorumluluğun özü gereği farklılaştırılmış teselsül ilkesinde bile borçlulardan her birinin alacaklıya karşı açığı kapatma yükümlülüğünün, teselsül tavanı içerisinde devam edeceğini de belirtmek gerekmektedir¹⁴³.

¹⁴⁰ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.223; Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.21; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s.723.

¹⁴¹ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.223-224; ETTK’de yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunda geçerli olan tam teselsül ilkesinin, her ne kadar yönetim kurulu üyelerinin kusur derecelerine bakılmaksızın, birbirlerinin seçiminde yetkisi olmayan kişiler arasında müteselsil sorumluluk hükümlerinin uygulanması ağır sonuçlara yol açsa da; tam teselsül ilkesiyle tüm üyelerin kurul halinde şirket işlerinde görevlerinin önemini tam olarak anlayarak ve etkinliğini artırarak verimli çalışmalarını ve birbirlerini kontrol etmeleri gibi olumlu işlevlerinin olduğu söylenebilir. Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.21-22; Yördem, s.58; Mlımaroğlu, s. 23; Helvacı, **Hukuki Sorumluluk**, s.36; Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s.277; İsmail Doğanay, “Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin "Hukuki" Sorumlulukları”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C.17, S. 3, Haziran 1994, s.60,61.

¹⁴² Mehaz İsviçre Borçlar Kanunu m.759 hükmünün değişiklikten önceki mutlak teselsülü öngören metni şöyledir “Aynı zarara sebebiyet veren birden fazla şahıs müteselsilen sorumludur.”

¹⁴³ Akdağ Güney, **Anonim Şirket**, s. 256-261.’den naklen

İsviçre BK m.759’da “Bir zarardan dolayı birden fazla kimsenin tazmin ile yükümlü olması halinde, bunlardan her biri, kusuruna ve mevcut şartlara göre zararın kendisine atfedilebildiği ölçüde diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumludur. Davacı birden fazla borçluyu zararın tümü için dava edebilir ve aynı davada hakimden her bir davalının tazmin yükümünü belirlemesini isteyebilir. Borçlular arasındaki rücu ilişkisi, hakim tarafından tüm şartlar değerlendirilmek suretiyle tespit olunur.” ifadesi yer almaktadır. Yeni TTK’da da, İsviçre BK’da gerçekleşen değişiklik doğrultusunda m. 557 ile birlikte¹⁴⁴ anonim şirketlerde “farklılaştırılmış teselsül” anlayışı esas alınarak “mutlak teselsül” anlayışından vazgeçilmiştir.

6102 Sayılı TTK m. 557’de yapılan; TBK’nın sorumluluk hukukuna ilişkin ilkeleriyle uyumlu olan değişiklik neticesinde, tam teselsül ilkesinden vazgeçilmiş ve farklılaştırılmış teselsül ilkesi uygulanmaya başlanmıştır¹⁴⁵. İlgili kanun maddesi; anonim şirketlere ilişkin mütelsil sorumluluk ilkesi kapsamında hem zararın tamamının davaya konu edilmesini hem de zararın oluşmasına yol açanlar arasındaki rücu ilişkisini ihtiva etmektedir¹⁴⁶.

TTK m. 557/1 ve 557/2’de dış ilişkideki teselsül kavramından bahsedilmiş, m. 557/3’te ise iç ilişkideki teselsül kavramına değinilmiştir. Bu düzenleme ile zarardan sorumlu olan yönetim kurulu üye sayısının birden fazla olması halinde her birinin kendi kusur oranlarının göz önüne alındığı farklılaştırılmış teselsül kavramı esas alınmaya başlanmıştır. Kanun maddesinin tüm bölümlerini aşağıdaki gibi inceleyebiliriz. Öncelikle belirtmek gerekir ki yönetim kurulu üyesinin bir zarardan sorumlu olabilmesi için bu zarara, uygun bir illiyet bağıyla sebebiyet vermesi gerekmektedir. Sonuç olarak tek bir yönetim kurulu üyesinin fiili ile şirketin zarara uğraması halinde müteselsil sorumluluk kavramı zaten söz konusu olmayacak sadece ilgili üye bu sorumluluğun altına girecektir. Zira meydana gelen zararlar davranışı arasında uygun illiyet bağı bulunmayan, zarara ilişkin herhangi bir sorumluluğu

¹⁴⁴ 6102 sayılı TTK’nın Teselsül ve Başvuru başlıklı 657. maddesi şu şekildedir; “(1) Birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları hâlinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olur. (2) Davacı birden çok sorumlu kişiyi zararın tamamı için birlikte dava edebilir ve hâkimin aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini isteyebilir. (3) Birden çok sorumlu arasındaki başvuru, durumun bütün gerekleri dikkate alınarak hâkim tarafından belirlenir.”

¹⁴⁵ Yördem, s.65.

¹⁴⁶ Yördem, s.65.

olmayan yönetim kurulu üyesinin, sırf alacaklının haklarının korunması amacıyla zarardan sorumlu tutulması, adalet anlayışına ve hukuka aykırı olmakla birlikte müteselsil sorumluluk kurumuna da açık bir şekilde ters düşmektedir¹⁴⁷. Ayrıca belirtmek gerekir ki sorumluluğun doğması, ilgili kişinin dış ilişkide şahsi kusurunun olup olmamasına bağlıdır ve kusurun derecesi de bu kanun maddesinin yürürlüğe girmesiyle birlikte esas alınmaya başlanmıştır¹⁴⁸.

Bu düzenleme; sorumlu olan kişilerin, kusur oranlarını dış ilişkide sorumlulukta indirim yönünde kullanabilmelerini sağlamayı ve böylece her ne kadar müteselsil sorumluluk ağırlaştırılmış bir sorumluluk olmasa da sorumluluk hukukuna ilişkin en temel ilke olan uygun illiyet bağının bulunması gerektiği ilkesini yürürlükte tutmayı amaçlamaktadır¹⁴⁹.

En genel ifadeyle, iç borç ilişkisinde öne sürülebilecek kusur oranına göre sorumluluğun, dış borç ilişkisinde de öne sürülebilmesine farklılaştırılmış teselsül denmektedir. Farklılaştırılmış teselsül sayesinde bir zarardan birden fazla yönetim kurulu üyesinin sorumlu olması durumunda, bunlardan her birinin, şahsi kusur oranlarını öne sürerek dış borç ilişkisindeki zarardan sadece kendi şahsi kusurları oranında ve somut olayın gerektirdiği miktar ölçüsünde sorumlu tutulmaları sağlanmaktadır. Sonuç olarak, sorumlu olanlardan her birinin şahsi sorumluluğunun bulunduğu durumlarda herkes, oluşan zarar ile eylemi arasındaki illiyet bağı kapsamında, kendi kusur oranına denk gelen zarar miktarını ödemekle yükümlü olacaktır¹⁵⁰.

Tüm bu anlattıklarımıza ek olarak, öğretilerde bazı hukukçuların anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu kapsamındaki farklılaştırılmış teselsül kavramına birtakım eleştiriler getirdiği de görülmektedir. HELVACI'ya göre¹⁵¹; alacaklının hakkını tazmin edebilmesine kolaylık getirmeyi amaçlayan tam teselsülde, yönetim kurulu üyeleri kusur dereceleri dikkate alınmaksızın tüm borçtan sorumlu tutulduklarından, kimi üyelerin kusur oranları daha az olmasına rağmen tüm

¹⁴⁷ Üçışık, Çelik, s.518

¹⁴⁸ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s.703-704.

¹⁴⁹ Gereke TTK m.557

¹⁵⁰ Helvacı, **Farklılaştırılmış Teselsül**, s.84-85.

¹⁵¹ Helvacı, **Farklılaştırılmış Teselsül**, s.86.

borçtan sorumlu tutulmaları borçlu taraf açısında mağduriyet oluşturmaktadır. Bununla birlikte ilgili yönetim kurulu üyesinin kusur oranı neticesinde şahsi indirim nedenini kullanmasını sağlayan farklılaştırılmış teselsülde ise, borçluyu koruyan yaklaşım nedeniyle, kusur oranı yüksek olan yönetim kurulu üyesinin mal varlığının yetersiz olduğu durumlarda zararın tazmin edilememesi riski alacaklının mağdur olmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla zarar veren tarafın oranı önemsiz olmakla birlikte kusurlu olduğu ve zarara uğrayan tarafın ise kusursuz olduğu göz önüne alındığında bu riskin borçlular üzerinde bırakılması daha doğru olacağından alacaklılar üzerine¹⁵² risk bırakan farklılaştırılmış teselsül ilkesi uygun bir düzenleme değildir.

Yukarıdaki görüşe benzer bir görüş YÖRDEM tarafından da ileri sürülmüştür. YÖRDEM'e göre; farklılaştırılmış teselsülde zarar verenin kusur oranları neticesinde bireysel indirim sebeplerini dış borç ilişkisinde öne sürebiliyor olması, borçlu lehine alacaklı aleyhine bir sonuç ortaya koyacaktır. Dolayısıyla borçlunun borcunu ödemediği aciz olma riski, alacaklı üzerinde bırakılacaktır ve bu da isabetli bir yaklaşım değildir¹⁵³. Yargıtay'ın bir kararında farklılaştırılmış teselsül ilkesinin alacaklının korunması ilkesinin askıya alındığı görülmektedir¹⁵⁴.

Bu hususta TEKİNALP ise; alacaklının haklarını korumak adına, birinin şahsi eylem ve kararlarından doğan zararın tamamının kusur oranları daha az olan diğer müteselsil sorumlulara yükletilmesinin hukuka ve adalet ilkesine uygun olmayacağını ileri sürmüştür. Ayrıca TEKİNALP, zarara uğrayan kişinin alacağını tahsil edememesine ilişkin riskin bu düzenlemeden (farklılaştırılmış teselsülden) değil yönetim kurulu üyelerinin ehliyetsizliğinden ve mal varlıklarının bulunmamasından kaynaklandığını ileri sürmüştür¹⁵⁵.

Yönetim kurulu üyesinin kusur oranı ölçüsünde şahsi indirim sebeplerini farklılaştırılmış teselsül kapsamında ileri sürmesi hususunun hakkaniyet ilkesi

¹⁵² KIRCA'ya göre zarar riskinin bir kısmının alacaklılar üzerinde olması farklılaştırılmış teselsül ilkesinin adalete aykırı olduğu sonucuna varmaya yeterli olmayacaktır. Kırca, Çiğdem, s.641-657.

¹⁵³ Yördem, s.105.

¹⁵⁴ “(f)arklılaştırılmış teselsülde, alacaklının menfaatlerini koruyan mutlak teselsül yapısı ile borçluların menfaatlerini koruyan iç ilişkide kendisine düşen payla sorumluluk arasında bir ortalamaya gidilmekte, bir kişinin tek başına iken sorumlu olacağı tutar gözetilmektedir.” Y. 15. HD., 31.05.2021, E.2020/1186, K. 2021/2348 (sinerjimevzuat).

¹⁵⁵ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları** s.412.

kapsamında borçlu ve alacaklı açısından izah edilmesinin oldukça zor olacağı şeklindeki bir görüş, AKDAĞ GÜNEY¹⁵⁶ tarafından ileri sürülmüştür. Buna göre; bir kişi, ortaya çıkan zarardan tek başına sorumlu olduğu durumlarda kusur oranına istinaden sorumlulukta indirim sebeplerini dış ilişkide ileri sürebiliyorken, müteselsil sorumluluk durumunda bunu dış ilişkide ileri süremiyorsa bu durum hakkaniyet ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Ancak, müteselsil sorumluluk halinde zarar veren kişinin kusur oranına istinaden sorumlulukta indirim sebeplerini dış ilişkide ileri sürebiliyor olması, zarar gören kişi ya da kişilerin zararının en mümkün mertebede giderilmesi hususunu ihlal edeceğinden bu durum da alacaklı açısından hakkaniyet ilkesinin ihlali sonucunu doğuracaktır¹⁵⁷.

Farklılaştırılmış teselsül kavramı, dış borç ilişkisinde geçerlidir dolayısıyla iç borç ilişkisinde, başka bir ifade ile yönetim kurulu üyelerinin zararı birbirlerine rücu etmeleri açısından uygulanmayacaktır¹⁵⁸. Bir zarara ilişkin müteselsil sorumluların birbirleri arasındaki rücu ilişkisi TTK m. 557/3'düzenlenmiştir. Buna göre; müteselsil sorumluların birbirlerine başvurmaları halinde, mahkeme tarafından somut olaydaki bütün durumlar ve koşullar göz önüne alınarak zarar verenlerin iç borç ilişkisindeki sorumluluk oranları belirlenecektir. İlgili zararın oluşmasında şirketin rızası veya yardımı varsa bu durum, üyelerin kusurlarını belirlerken göz önünde bulundurulmalıdır. İşte buradaki değerlendirme neticesinde ortaya çıkan kusur oranının dış borç ilişkisinde de öne sürülebilmesi farklılaştırılmış teselsül kavramına denk gelmektedir. Bunun sonucu olarak ortak bir zarardan müteselsilen sorumluluğu bulunan her bir yönetim kurulu üyesi, kusur oranından kaynaklanan indirim sebeplerini dış borç ilişkisinde öne sürerek toplam zararın sadece kendi kusuruna denk gelen kısmından ve somut olayın gereklerine uygun olan miktarından sorumlu olacaktır. Böylece yönetim kurulu üyelerinin her biri, zarara ilişkin münferit bir sorumluluk taşıyorsa kendi kusur derecesine denk gelen zararı karşılamakla yükümlü

¹⁵⁶ Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s.278.

¹⁵⁷ Akdağ Güney, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu hafifleten farklılaştırılmış teselsül uygulamasının mevzuatımızda yer almasına kaynak sağlayan İsviçre hukukunda, bu sistem değişikliğinin yaklaşık olarak yarım asırdır tartışılarak oluşturulduğunu, ülkemizde ise olumlu olumsuz yönlerinin detaylıca tartışılmadan mevzuatımızda yer verilmesini eleştirmiştir. Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s.279-280.

¹⁵⁸ Tamer Bozkurt, **Şirketler Hukuku**, Yetkin Yayıncılık 14. Baskı, Ankara 2022, s. 487

olacak ve zarar ile şahsi eylemi arasında mevcut olan illiyet bağı ölçüsünde sorumlu tutulacaktır¹⁵⁹.

Bir üyeden oluşan yönetim kuruluna sahip olan şirketlerde farklılaştırılmış teselsül ilkesi uygulanamayacaktır çünkü söz konusu ilke, üye sayısı birden fazla olan yönetim kurulları için geçerlidir. Bununla birlikte kimi zaman anonim şirketlerde birden fazla yönetim kurulu bulunmaktadır. Böylesi bir durumda sorumluluğu bulunan yönetim kurulu üyeleri, ortaya çıkan zarardan somut olayın gereklerine ve kusur oranlarına göre sorumlu olacaktır¹⁶⁰.

TTK m. 557/2 de zarar görenin zararın tamamını dava edebileceğini görmekteyiz. Bahsedilen bu zarar yönetim kurulu üyelerinin bir bütün halinde ortaya çıkardığı ya da bir veya birkaç üyenin vermiş olduğu zararın toplamıdır. İlgili kanun maddesiyle davacıya kolaylık sağlanmıştır. Zira davacının hangi yönetim kurulu üyesinin ne oranda zarar verdiğini bilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla zarar gören kişi sadece oluşan zararın miktarını belirterek anonim şirket yönetim kurulu üyelerine davasını yöneltecektir. Bu dava açıldıktan sonra mahkeme somut olayın gereklerine ve kusur oranlarına göre üyelerin ne derecede sorumlu olduklarını tespit edecektir. Ayrıca belirtmek gerekir ki TTK m. 557/2 'ye göre; zarara uğrayan davacı tazminat miktarının tespit edilmesini de mahkemeden talep edebilir. Bunun üzerine mahkeme tüm zararın tespiti yoluna gider. Daha sonra kusur dereceleri esas alınarak her bir üyenin sorumlu olduğu ve ödemesi gereken tazminatlar belirlenir. Bahsettiğimiz bu tespitler; mahkemece belirlenen, dış borç ilişkisine yönelik tespitlerdir. Dolayısıyla mahkeme iç borç ilişkisindeki rücuca yönelik herhangi bir tazminat miktarı belirlemez.

TTK m. 557/3 'e göre birden fazla sorumlunun bulunması halinde sorumlular mahkeme tarafından belirlenir¹⁶¹. Dolayısıyla zarara uğrayan davacının sadece bir veya birkaç sorumluya karşı dava açmasının bir önemi yoktur. Söz konusu yasal düzenleme ile, ilgili davanın tek tek sorumlulara değil tüm müteselsil sorumlulara karşı açılacağı düzenlenmiştir. Ayrıca bir üyenin sorumluluğunu aşacak ölçüde

¹⁵⁹ Helvacı, **Farklılaştırılmış Teselsül**, s.84-85

¹⁶⁰ Şener, s. 425.

¹⁶¹ "Ayrıca, hakim rücu davasında kusurun ağırlığını ve Türk Borçlar Kanunu m.50 ve 51'i de dikkate alacaktı." Yördem, s. 120.

tazminat ödemesi halinde, fazla ödemeler için diğer üyelere rücu yoluna gitmesi de mümkündür.

Hukuk sistemimizde farklılaştırılmış teselsül ilkesinin uygulanmaya başlamasıyla birlikte zarara uğrayan davacının meydana gelen tüm zararı, tam teselsüle dayanarak istediği yönetim kurulu üyesinden tahsil edebilmesi hususu ortadan kalkmıştır. Farklılaştırılmış teselsül ilkesinin benimsenmesi neticesinde, yönetim kurulu üyelerinin müteselsilen ve münferiden sorumlu tutuldukları miktarlar birbirinden ayrılmaktadır. Bunun sonucu olarak zarara uğrayan davacının, sırf ekonomik durumu iyi olduğu için kusur oranı daha az olan yönetim kurulu üyesinden tüm zararı tazmin etme yoluna gitmesi önlenmiştir. Fakat bu durumun zarara uğrayan davacının alacağını tahsil etme noktasında mağduriyet yaşama ihtimali doğurduğu da ortadadır. Farklılaştırılmış teselsül, büyük ölçüde borçlu lehine sonuç doğuran bir düzenlemeyken tam teselsül ise alacaklı lehine sonuç doğuran ve alacağın tahsilini kolaylaştıran bir düzenlemedir.

2.4.Hukuki Sorumluluğu Gerektiren Haller

Sorumluluğa ilişkin hükümlerin uygulanma koşullarının mevcut olması halinde, ortaya çıkan zararın sorumlusunu gösteren ve zarar görenin buna dayanarak zarar verenden bu zararın tazminini isteme hakkını oluşturan, özetle uğranılan zararın başka birine yükletilmesini sağlayan kuralların sorumluluk olarak adlandırılması mümkündür¹⁶².

Sorumluluğun bir türü olan hukuki sorumluluk, sözleşmeye dayanan hukuki sorumluluk ve sözleşme dışı hukuki sorumluluk olarak ikiye ayrılır. Hukuki sorumluluğu aynı zamanda kusursuz sorumluluk ve kusur sorumluluğu olarak tasnif etmek de mümkündür¹⁶³.

Kusurlu sorumlulukta zarara sebebiyet verenin kusuru aranmakta ve “kusur olmadan sorumluluk olmaz” ilkesi burada kendisine yer bulmaktadır. Dolayısıyla sorumluluktan bahsedebilmek için bazı şartlar oluşmalıdır. Bunlar; zarar, hukuka

¹⁶² Çağlar Özel, “Sözleşme Dışı Sorumlulukta Yansıma Zarar ve Giderimine İlişkin Bazı Düşünceler”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.50, S.4, 2001, s.81.

¹⁶³ Cevdet Yavuz, “Türk Borçlar Kanunu Tasarısına Göre Kusursuz Sorumluluk Halleri ve İlkeleri”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.14, S. 4, 2008, s. 30.

aykırılık ve illiyet bağına ek olarak zarara sebebiyet verenin kusurlu bir eyleminin bulunması olarak sıralanabilir¹⁶⁴. Dolayısıyla yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu kusura dayalı bir sorumluluktur¹⁶⁵.

Yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğuna sebebiyet veren durumlar genel ve özel hükümler şeklinde iki farklı grupta ele alınmaktadır. Genel hükümler TTK m. 553 kapsamında ele alınmışken özel hükümler ise kanunun çeşitli maddelerinde, farklı yerlerde düzenlenmiştir.

2.4.1. Genel Hükümler Uyarınca Sorumluluk (TTK m.553)

TTk m. 553/1 'de yöneticilerin ve yönetim kurulu üyelerinin; şirket ana sözleşmesinden ya da yasalardan doğan görev ve yükümlülüklerini kendi kusurlarıyla hiç ya da gereği gibi ifa etmedikleri durumlarda oluşan zarar neticesinde şirkete, şirketten alacaklı olanlara ve şirket pay sahiplerine karşı sorumlu olacakları düzenlenmiştir¹⁶⁶.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi yönetim kurulu üyelerine yüklenen sorumluluklar, kusura dayanmaktadır. Ancak zarara sebebiyet veren kararın alınması ya da uygulanmasında kendisine kusur isnat edilemeyen yönetim kurulu üyeleri, ortada bir zararın varlığı halinde bile bu zarardan sorumlu tutulamayacaktır¹⁶⁷.

TTK m.553/2'de "kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâli hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar." ifadesi yer almaktadır. İlgili düzenlemede kusursuzluk durumu ifade edilmektedir.

TTk m. 367/1'de düzenlenen yönetimin usule uygun devredilmesi düzenlemesi ile TTK m. 553/2 bir arada değerlendirilmelidir. Buna göre; şirket

¹⁶⁴ Yavuz, s. 31.

¹⁶⁵ Odman Boztosun, **Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeliği**, s. 129

¹⁶⁶ TTK m.553/1 gerekçesinde, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerin ihlali" ifadesiyle sorumluluğa neden olan olayların netleştirilerek, eşit işlem, sermayenin korunması gibi ilkelerin kanunda düzenlenmesinin, görev ve yetkilerin, özen ve bağlılık yükümlerinin açıkça belirlenmiş olmasıyla, şirketler hukuku kapsamında yaşanabilecek sıkıntıların ortadan kaldırıldığı belirtilmiştir.

¹⁶⁷ İsmail Kırca, "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarında Takdir Yetkisi-Özen Borcu", **BATİDER**, C.22, S.3, Haziran 2004, s.87.

yönetimini usule uygun devretmiş olan yönetim kurulu üyeleri yeni yönetimdeki kişilerin belirlenmesinde ve gözetiminde gereken dikkat ve özeni göstermişlerse, yeni yönetimin karar ve eylemleri nedeniyle sorumlu tutulamayacaklardır. TTK m. 367/1'de usulsüz bir devir işleminin oluşmasına ilişkin birtakım koşullar belirlenmiştir. İç yönergenin düzenlenmemiş olması, şirket ana sözleşmesinde devir yetkisinin bulunmaması, ilgili devrin iç yönergeye aykırı yapılması ya da devredilmesi yasaklanan yetki ve görevlerin devredilmesi gibi hallerde usulsüz devir ortaya çıkmaktadır. Usulsüz bir devrin varlığı halinde ise TTK m.553/2 kapsamındaki “sorumluluktan kurtulma kurumu” işletilemeyecektir¹⁶⁸.

TTK m.553/3' te “hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanun veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle, gözetim ve özen yükümü dolayısıyla sorumlu tutulamaz.” hükmü yer almaktadır.

İlgili hükmün gerekçesinin; “yönetim organının, organsal işlevi ister kanuna göre devredilmiş olsun, ister organın kendisinde kalsın üyelerin gözetim yükümlerini tanımakta, ancak bu yükümün kontrol dışında kalan olgu ve konularda bulunmadığını hükme bağlamaktadır. Bu hüküm yönetim ile görevli kişilerin bu arada yönetim kurulu üyelerinin uygun nedensellik bağının veya kusurlarının yokluğu halinde, soyut bir gözetim görevi anlayışına dayanılarak sorumlu tutulmalarına engel olmak amacıyla öngörülmüştür. Çünkü, uygulamada yönetim kurulu üyelerinin insan takatinin üstünde bir gözetim anlayışıyla şirketteki her türlü kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıktan sorumlu tutuldukları gözlemlenmiştir.” olduğu görülmektedir.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda; yönetici sıfatı taşıyan kişilerin görevlerini ifa ederken genel kurallara, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışlar sergilediklerinden şüphelenilmesi halinde yönetim kurulu üyelerinin çeşitli önlemler almakla yükümlü oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Bu önlemler; konuya ilişkin araştırma yapmak, ihtiyaç halinde uzmanlardan destek almak, gereken her türlü talimatı vermek, yöneticileri azletmek ve yeni yöneticiler seçmek olarak sıralanabilir. Şirketle ilgili tehlike oluşturacak bir durumun varlığı halinde gözetim yükümlülüğünü yerine getirmeyen yönetim kurulu üyesi, bir zararın meydana

¹⁶⁸ Kırca, Şehirali Çelik, Manavgat, s.611-612

gelmesi halinde bu ihmâl neticesinde zarardan sorumlu tutulabilecektir. Yönetim kurulu üyelerinin sadece üst gözetim görev ve yetkisi devredilemez niteliktedir. Dolayısıyla üst gözetimin içerisinde bulunmayan günlük iş ve işlemler devredilemez nitelikte değildir¹⁶⁹.

2.4.2. Özel Hükümler Uyarınca Sorumluluk

2.4.2.1. Belge ve Beyanların Kanuna Aykırı Olması (TTK m.549)

TTK m. 549 'da “şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve garantilerin yanlış hileli, sahte ya da gerçeğe aykırı olması veya gerçeği saklar durumda olması ve kanuna aykırılıklar bulunması halinde bu belgeleri düzenleyenler veya beyanda bulunanlar ile kusurları bulunanlar bu zarardan dolayı sorumludurlar.” hükmü yer almaktadır.

Yukarıdaki kanun maddesinde sayılan aykırılıklar ve belgeler sınırlı sayıda değildir. Buna göre; TTK m.336'da sıralanan şirketin kuruluşuna ilişkin belgeler, sermaye artırımına ilişkin belgeler, birleşme, bölünme ve tür değiştirme şeklindeki şirketin yapısal değişikliğe uğradığı belgeler, menkul kıymet çıkarmaya ilişkin belgeler, halka açılmayla ilgili belgeler ve beyannameler de bu kapsamda ele alınmalıdır. Sayılan belge, beyan, garanti ve taahhütlerin sahte, hileli, gerçeğe aykırı veya yanlış olması, bu yanlışlıktan kaynaklanan hukuka aykırı durumların bir zarara sebebiyet vermesi ve ortada bir kusurun da mevcut olması halinde ilgili yöneticiler ve yönetim kurulu üyeleri bu zarardan sorumlu olacaktır¹⁷⁰. Anonim şirketçe düzenlenen tüm belge ve beyanların kanuna aykırı olmaları halinde TTK m. 549 uygulama alanı bulacaktır. Ayrıca halka açılma veya kuruluşla ilgili gerçeğe aykırı tüm belgeler de sorumluluğa sebebiyet vermektedir¹⁷¹.

Eski TTK m. 305'te bu husus, yalnızca şirketin kuruluşuyla ilgili belgelerdeki gerçeğe aykırılık durumlar ile sınırlı tutulmuştur. Oysaki anonim şirketin sadece kurulmasına ilişkin değil; sermaye artırımını veya azaltılmasına, birleşme, bölünme ve

¹⁶⁹ Kırca, Şehirali Çelik, Manavgat, s.614-615.

¹⁷⁰ Gerekçe TTK m. 549, s.204; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s.1851.

¹⁷¹ Üçışık, Çelik, s.527.

tür değiştirme gibi şirketin yapısını değiştiren durumlara ve halka arza iliřkin¹⁷² belge ve beyanlarda bulunan bilgilerin kanuna aykırılık teşkil etmesi de şirketi zarara uğratabilmektedir. Dolayısıyla eski kanun dönemindeki bu düzenleme, eksik bir düzenlemedir. 6102 sayılı TTK m. 549 ile birlikte bu eksiklik giderilmeye çalışılmıştır. Sorumluluğa sebebiyet verme noktasında; şirketin kurulmasına ilişkin belgelere ek olarak sermaye artırımını, sermaye azaltılması, birleşme, tür değiştirme, bölünme ve menkul kıymet çıkarmaya ilişkin belgeler de kanuna eklenmiştir. Ayrıca ilgili maddenin lafzında geçen “gibi” sözcüğünden yola çıkarak bu maddedeki sayımın sınırlı olmadığı, bunun dışındaki kimi işlemlere ilişkin belgelerin de sorumluluk yaratabileceği sonucuna varabiliriz.

TTK m. 549’daki düzenlemenin, eski 6762 sayılı TK m. 305 ve İsviçre Borçlar Kanunu m. 752’den yola çıkılarak oluşturulduğu ve her iki kanun maddesiyle benzerliklerin yanı sıra çeşitli farklılıklar da taşıdığı, kanun maddesinin gerekçesinde de ifade edilmiştir. 559 sayılı KHK ile yürürlükten kaldırılan ve m. 299’da yazılı olan belgelere eski TK m. 305’te atıf yapılmıştır. Eski TK m. 309’da atıf yapılan ve m. 299’da belirtilen belgeler, “hakikat hilafı” içerip buna zglenmişti. Dolayısıyla m. 305’in bu hususta dar bir düzenleme içermesi ve kusura hiç değinmemesi, sorumluluğun niteliği açısından çeşitli tereddüt ve tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

İsviçre Borçlar Kanunu m. 752, izahname yönünden sorumluluğu içermekte, belgeyi dzenleyenlerle birlikte belgeyi dağıtanların da sorumluluğunu ne çıkarmaktadır. Dolayısıyla 6102 sayılı TTK m. 549 her iki kaynak düzenlemeden daha kapsamlı bir düzenlemeyi içermektedir. TTK m. 549’da; sorumluluğa ilişkin belge ve beyanlar sınırlı sayıda (numerus clausus) düzenlenmemiştir. Birleşme, tür değiştirme, bölünme, kuruluş, sermaye artırımını ve azaltılması, menkul değerlerin ihraç edilmesi, gibi belge ve beyanlarla birlikte halka arza ilişkin izahnameler ve bu izahnamelere yönelik işlemlere ait belgeler de kanun maddesinde kendisine yer bulmuştur. Söz konusu belgelerin sorumluluk doğurması için; gerçeği içermeme,

¹⁷² Sermaye Piyasası Kanunu m.3/1-f hükmünde halka arzın tanımı yapılmıştır. Buna göre, “halka arz, sermaye piyasası araçlarının satın alınması için her türlü yoldan yapılan genel bir çağrıyı ve bu ağrı devamında gerçekleştirilen satışı” ifade eder. Anonim şirketin halka açılması ve hisse senetlerinin halka arz edilmesi aşamasında çok sayıda belge hazırlanması gerektiğinden TTK m.549 hükmünün söz konusu aşamalarda da uygulanması gereklidir.

doğru olmama, sahte olma, hile barındırma gibi kanunda belirtilen hukuka aykırılıklar ile bunlar dışında kalan hukuka aykırı durumları içermesi gerekmektedir. İlgili kanun hükmünde yalnızca “izahname” kavramına değinilmişse de halka arza ilişkin her türlü belge bu hüküm içerisinde değerlendirilmelidir¹⁷³.

TTK m. 549’da düzenlenmiş olan sorumluluğa ilişkin esaslar, anonim şirket ile sorumlu kişi arasındaki ilişkiye göre belirlenmektedir. Dolayısıyla anonim şirket ile sorumlu kişi arasındaki bir sözleşmeden kaynaklanan sorumluluk sözleşmesel sorumluluk olarak değerlendirilecektir. Ayrıca şirket çalışanları ve kurucuların da sözleşmesel sorumluluk kapsamında değerlendirileceğini söylemek gerekmektedir. Ancak üçüncü kişilerin sorumluluğunun temeli haksız fiile dayanmaktadır. Tüm bunlarla birlikte hukuka aykırı beyanda bulunan ya da belge düzenleyenlerin sorumluluğuna gidildiğinde kusur aranmamaktayken ilgili eyleme katılan kişilerin sorumluluğuna gidilebilmesi için kusur şartı ön görülmüştür.

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğuna ilişkin davanın davacıları, aktif dava ehliyetine sahip olmakla birlikte zarara uğrayan kişilerdir. Anonim şirketin pay sahipleri, pay sahipliği sıfatını sorumluluğa sebebiyet veren eylem neticesinde yitirenler, şirketin iflas etmesi durumunda şirket alacaklıları, menkul kıymetleri devralanlar ve bu menkul kıymetin sonraki alıcıları, söz konusu davada somut olayın özelliklerine göre davacı olabilmektedir¹⁷⁴. Söz konusu davanın davalıları; ise pasif dava ehliyetine sahip olmakla birlikte “zarara sebebiyet veren” kişilerdir. Kanunda sayılı olan belgeleri düzenleyenler, beyanda bulunanlar ve hukuka aykırı eylemi ifa edenler ise somut olayın özelliklerine göre söz konusu davanın davalıları olabilmektedir.

TTK m. 549’un gerekçesinden hareketle, davalı sıfatını taşıyabilecek olan başkaca kişilerin tespitinin de doktrine ve içtihatlarla bırakıldığı görülmektedir. İsviçreli hukukçular FORSTMOSER/SPRECHER/TÖNDURY tarafından; anonim şirketin resmi kurucuları, yönetim kurulu üyeleri ve denetçileri, izahname vb.

¹⁷³ 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Gerekçesi

¹⁷⁴ Gerekçe TTK m. 549, s.204; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s.1852.

belgeleri imzalayanlar, avukatlar ve noterlerin de söz konusu davanın davalıları olarak konumlandırılabilceği şeklinde bir görüş öne sürülmüştür¹⁷⁵.

TTK m. 549'a göre; kanuna maddesinde söz edilen beyanlarda bulunanlar ve belgeleri düzenleyenler, meydana gelen zarardan sorumludur. Ayrıca söz konusu belge ve beyanların yasalara aykırı olması durumunda yönetim kurulu üyeleri de diğer sorumlularla beraber sorumluluk altına girecektir. Kanun maddesine bakıldığında; hukuki sorumluluktan bahsedebilmek için gerçeğe ve dürüstlük ilkesine aykırı beyanların bulunması, çeşitli önemli meselelerin gizlenmiş olması, bu durumlardan ötürü bir zararın meydana gelmesi ve zararlar eylem arasında uygun illiyet bağının bulunması şartı öne çıkmaktadır.

Beyan, tarih ya da belgelerin gerçek dışı, hileli, yasalara aykırı ya da sahte olması halinde, mevcut durum ile varsayımsal gerçek durum arasındaki fark zararı ortaya koymaktadır. Bu zarara birden fazla kişinin birlikte neden olması halinde TTK m. 557 doğrultusunda ilgili sorumlular bakımından farklılaştırılmış teselsül ilkesi uygulanmaktadır¹⁷⁶.

Kusurlu sorumluluk ilkesi, kanun koyucu tarafından yalnızca zarara sebebiyet veren fiile katılan ve ikinci derecede sorumlu olan kişiler açısından vurgulanmış olsa da, ilgili kanun maddesinde sayılan fiillerin ağır kusur hatta kast unsuru taşıdıkları görülmektedir¹⁷⁷.

Gerek belgelerin gerekse de beyanların gerçek dışı olması durumundaki sorumluluğun hukuki niteliği sorumlu olan kişilere göre belirlenecek, başka bir ifade ile sorumlu kişi ile şirket arasındaki hukuki ilişkinin niteliğine göre tespit edilecektir. Örneğin; yönetim kurulu üyeleri, kurucular ve şirket çalışanları için sözleşmesel sorumluluk; üçüncü kişiler için ise haksız fiil sorumluluğu ortaya çıkmaktadır¹⁷⁸.

¹⁷⁵ Forstmoser/Sprecher/Töndury, *Persönliche Haftung nach Schweizer Aktienrecht*, Zurich-BaselGenf 2005, N.51, (Naklen, Hanife Doğrusöz Koşut, "Anonim Ortalık Yöneticilerinin ve Denetçilerinin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu (TTK m. 549 – 563)", **MÜHF-HAD**, C.18, S.2, 2012, Özel Sayı, s.685.

¹⁷⁶ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s.16-26; Üçışık, Çelik, s. 528

¹⁷⁷ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, **Ortaklıklar**, s.593.

¹⁷⁸ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s.367.

2.4.2.2. Sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi (TTK m.550)

Bir anonim şirketin tüzel kişilik kazanmasındaki en önemli kavramların başında sermaye kavramı gelmektedir ve TTK m. 550 ile sermayeye ilişkin sorumluluk özel bir şekilde düzenlenmiştir. Eski TK döneminde m. 306 kapsamında sermayenin korunmasına ilişkin hükümler, “esas sermaye hakkında yanlış beyan” başlığı altında yer almaktaydı¹⁷⁹. Ancak 6102 sayılı TTK m. 550 ile sermayeye ilişkin sorumluluğun genişletilerek düzenlendiği görülmektedir.

TTK m. 550/1’de “ Sermaye tamamen taahhüt olunmamış ya da karşılığı esas sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla, şirket yetkilileri bu payları üstlenmiş kabul edilirler ve payların karşılıkları ile zararı faiziyle birlikte öderler.” ifadesi yer almaktadır. Buna göre; sermaye borcunun ödenmesi ya da taahhüdüne ilişkin gerçek dışı beyan ve davranışlarda bulunan kişiler, söz konusu payları almak ve bu payların karşılığı olan miktarı taahhüt ederek ödemek durumunda kalırlar. Ayrıca sorumlu olan kişiler, bu eylemlerinden ötürü başkaca bir zararın da oluşması durumunda söz konusu zararı da faiziyle birlikte ödemekle yükümlü olacaktır¹⁸⁰.

Tüm bunlarla birlikte TTK m. 550/2 ile sorumluluğun genişletilmesi yoluna gidilmiştir. İlgili kanun maddesine göre; sermaye ödemesi noktasında taahhütte bulunanların buna ilişkin ödeme gücünün bulunmadığını bilen ve bilmesine rağmen onay verenler de sermaye borcunun ödenmemesi neticesinde oluşacak zarardan sorumlu tutulacaklardır. Sermaye taahhüdü gerçek olmasına rağmen buna ilişkin taahhüt veren kişilerin ödeme güçlerinin bulunmamasının ilgili kişilerce bilinip taahhütlerinin onaylanması, sermayenin korunması ilkesine ters düşmektedir ve bu sebeple oluşacak olan zarara yönelik sorumluluk söz konusu kanun maddesinde düzenlenmiştir¹⁸¹.

¹⁷⁹ 6762 sayılı mülga TTK’nın “esas sermaye hakkında yanlış beyan” başlıklı m.306 hükmüne göre, “Esas sermaye tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun hükümleri gereğince ödenmemiş iken taahhüt edilmiş veya yerine getirilmiş gibi gösteren kurucularla, bu fiilde kendilerine iştirak edenler, bu payları kendi hesaplarına almaya ve karşılığını müteselsilen ödemeye mecburdurlar.”

¹⁸⁰ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s.1853.

¹⁸¹ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s.1853.

6102 sayılı TTK m. 550'ye bakıldığında sorumluluğa ilişkin üç farklı durumun düzenlediği görülmektedir. Şirket esas sermayesinin tamamının taahhüt edilmiş gibi gösterilip esasen taahhüt edilmemiş olması durumunda bu sorumluluk hallerinden ilki ortaya çıkmaktadır. Zira bir şirkette esas sermaye sistemi benimsenmişse gerek şirketin kuruluşu gerekse de sermaye artırımını esnasında tüm sermayenin taahhüt edilmiş olması zorunludur¹⁸². Paylara denk gelen bedelin peşin olarak ödenmesi gereken kısmının hiç ödenmemiş ya da kısmen ödenmiş olması durumunda ise bu sorumluluk hallerinden ikincisi ortaya çıkmaktadır. Sermaye taahhüdünde bulunan kişilerin taahhütte buldukları zamanki ekonomik durumlarının objektif ve tarafsız bir şekilde değerlendirilmesi durumunda bu taahhütlerini hiç ya da gerektiği gibi yerine getiremeyecekleri anlaşılıyor olmasına rağmen bu durumun göz ardı edilmesi, kanun maddesindeki sorumluluk hallerinden üçüncüsünü ortaya çıkarmaktadır. Zira böylesi bir durumda taahhüdün tam olarak ödenemeyeceğinin en başından biliniyor olmasına rağmen söz konusu taahhüdün onaylanması, dolayısıyla söz konusu paylara denk gelen sermayenin karşılıksız kalacağı göz ardı edilmesi, sonuç olarak sermayenin tümünün taahhüt edilmemesi sonucu ortaya çıkacaktır. Yukarıda saymış olduğumuz üç farklı sorumluluk halinde de hem pay sahipleri hem de üçüncü kişilerin yanıtılması söz konusu olduğundan kanun koyucu bu düzenleme ile özel sorumluluk hallerini hüküm altına almıştır¹⁸³.

Şirket sermayesi tamamen taahhüt edilemez ya da taahhüt edilen payların bedelleri şirket ana sözleşmesi ve yasal düzenlemeler uyarınca tümüyle ödenmezse, ödenmiş gibi gösterilen ya da taahhüt edilmiş olan bu bedelin oluşturacağı zarardan, kusuru bulunan ya da bu durumu bildiği halde görmezden gelen şirket yetkilileri müteselsilen sorumlu olacaktır.

Yukarıda bahsedilen sorumluluk durumunda; doğrudan zarar görmüş olan şirket, dolaylı olarak zarar görmüş olan pay sahipleri ve yine TTK m. 556 ile getirilen koşulların meydana gelmesi ile şirketin iflası halinde dolaylı olarak zarar görmüş olan şirket alacaklıları, dava açma hakkına sahip olacaktır. Söz konusu davada; sermayenin tümünün taahhüt edilmemiş olması veya şirket ana sözleşmesi

¹⁸² Soner Altaş, **Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, Açıklamalı, İctihathı, Örnekli, 12. Baskı**, Seçkin Hukuk Yayınları, Ankara, 2023, s.898.

¹⁸³ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s.16-28.

ve yasal düzenlemeler uyarınca ödenmemiş olan bölümünün hala ödenmemiş olmasına rağmen bunu ödenmiş gibi gösteren şirket kurucuları; sermaye artırımına gidilmesi halinde ise yönetim kurulu üyeleri, davalı sıfatına sahip olacaktır.

6102 sayılı TTK m. 550/1’de “kusurlu olmaları şartıyla şirket yetkilileri” şeklinde bir ibare geçmekte ve bu ibare sorumluları işaret etmektedir. Bu ibareden, sermayeye yönelik borcun taahhüdüne ve ödenmesine ilişkin belge ve bilgileri, gerçeğe ve usulüne uygun olarak inceleme görev ve yükümlülüğünü yerine getirmeyen, kuruluş esnasındaki yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler anlaşılmalıdır¹⁸⁴. Söz konusu kanun maddesindeki “şirket yetkilileri” ibaresi geniş bir şekilde yorumlanmalıdır. İhtiyaç duyulduğunda yönetim yetkisi kendisine devredilmiş olmasa bile, şirketin hesaplarını tutan ve hesaplara müdahale etme yetkisini taşıyan, pay sahipleriyle bu konuda uzlaşarak muhasebe kayıtlarında o paya ilişkin sermaye taahhüdünü ödenmiş gösterecek değişiklikler yapan kişiler de ilgili kanun maddesi gereğince sorumlu tutulabilmelidir¹⁸⁵.

Tüm bunlarla birlikte TTK m. 550’de düzenlenmiş olan sorumluluğun ihlaline ilişkin, ihlal edenlerin TTK m. 562/9 uyarınca “üç aydan iki yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası” ile cezalandırılacakları şeklinde bir cezai sorumluluk hali de düzenlenmiştir.

2.4.2.3. Değer Biçilmesinde Yolsuzluk (m. 551)

Bir anonim şirketin kuruluşundan kaynaklı ortaya çıkan sorumluluk durumlarında tüm mal varlığının belirli olması gerekmektedir. Şirket mal varlığının tamamlanması, mal varlığının korunması ilkesinden kaynaklanmaktadır ve bu durum, şirket ana sözleşmesinde de belirtilmektedir. Mal varlığının korunması ilkesi, anonim şirketin bir sermaye şirketi çeşidi olması ve bu nedenle de sadece şirket tüzel kişiliğinin mal varlığı ile üçüncü kişilere karşı sorumlu olması nedenleriyle ortaya çıkmıştır¹⁸⁶. Dolayısıyla üçüncü kişilere karşı şirketin, malvarlığı ile sorumluluk altında olması nedeniyle şirket malvarlığının ana sermayeyle örtüşecek şekilde

¹⁸⁴ Özlem Karaman Coşgun, “Anonim Şirketlerde Sermaye Kavramı ve Ayni Sermaye Değerinin Belirlenmesi”, **MÜHF-HAD**, C.18, S. 2 , 2012, s.346,347.

¹⁸⁵ Üçışık, Çelik, s. 530.

¹⁸⁶ Karaman Coşgun, s.341.

belirlenmesi, gerçek miktarları içermesi gerekmektedir ve bu durum şirketin sermayesinin korunması ilkesinin bir yansımasıdır¹⁸⁷.

6102 sayılı TTK m. 551’de “Ayni sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınların değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçenler, işletme veya ayının niteliğini veya durumunu farklı gösterenler ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapanlar, bundan doğan zarardan sorumludur.” düzenlemesi mevcuttur. Söz konusu kanun maddesi, “ayın neviden sermayeye değer biçilmesinde hile” başlığı altında düzenlenen eski TK m. 307’nin tekrarı olarak değerlendirilebilir.

Herhangi bir hile yapılmamış olsa bile ayni sermayenin benzerlerine göre daha yüksek miktarlarda gösterilmesi, şirketin ve ayının özelliklerinin¹⁸⁸ ve durumunun¹⁸⁹ farklı gösterilmesi ya da başkaca bir yolsuzluğun oluşması durumlarında TTK m. 551’in uygulanacağı kanun maddesinin gerekçesinde ifade edilmiştir. Ayrıca maddenin gerekçesine bakıldığında; sorumluluğun kusura dayalı olduğu, kusurun incelenmesi ve takdir edilen miktarın emsallerine nazaran yüksek olup olmadığının değerlendirilmesinin mahkemenin takdirinde olduğu belirtilmiştir.

Bir işletmenin ya da ayının devralınması ile ayni sermaye kavramı birbirinden farklı anlamlar taşımaktadır. Şirkete ayni bir değeri pay olarak koyan kişi, bunun karşılığında şirketten bir pay almaktayken, bir ayının ya da işletmenin devralınması durumunda ise söz konusu ayınlar ve işletmeler üçüncü şahıslarca şirkete satılmakta ancak satışa istinaden yapılan devir neticesinde üçüncü kişiler pay almamaktadır, bu kişilere bir ücret ödenmektedir¹⁹⁰.

Şirkete devredilecek işletme veya ayınlara ya da ayni sermayeye, benzerlerine nazaran objektiflikten uzak yüksek bir fiyat belirlemeleri durumunda, kurucuların özen, dikkat ve sermayeyi koruma yükümlülüklerine, bilirkişilerin ise yasal görevlerine aykırı hareket etmeleri gündeme gelecektir. Böylesi durumlarda aynı niteliklere ve koşullara sahip emsal teşkil edecek durumlar göz önüne alınmakta ve

¹⁸⁷ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s.1853; Karaman Coşgun, s.340.

¹⁸⁸ Maddenin gerekçesinde, arsanın bina olarak, sosyal amaçlı binanın üretim tesisi, meskenin turistik tesis olarak gösterilmesi örnekleri verilmiştir.

¹⁸⁹ Maddenin gerekçesinde, imar durumu yokken sanki imar varmış gibi gösterme, imar durumunu olduğundan iyi gösterme, imar durumu hakkında herhangi bir şey belirtmeme örnekleri verilmiştir.

¹⁹⁰ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s.1854.

makul miktardaki yükseklikler nedeniyle herhangi bir kişinin sorumluluğuna gidilmemektedir¹⁹¹.

TTK m. 551 kapsamında açılacak olan davada şirket, pay sahipleri ve şirket alacaklıları aktif dava ehliyetine sahipken; pasif dava ehliyeti somut olayın özelliklerine göre değerlendirilecektir. Söz konusu yolsuz işlemi yapanlar, kişileri bu işleme yönlendirenler, bu işlemin yapılmasında etkisi olanlar, sermaye artırımında yönetim kurulu üyeleri ve ilgili yöneticiler, sayılan kişilerle iş birliği yapan avukatlar, değerlemede bulunan bilirkişiler, resmi yetkililer ve bunların dışındaki ilgili kişiler de söz konusu davada pasif dava ehliyetine sahip olabilmektedir¹⁹².

Tüm bunlarla birlikte TTK m. 551’de düzenlenmiş olan sorumluluğun ihlaline ilişkin bu kişilerin, TTK m. 562/10 uyarınca “doksan günden az olmamak üzere adli para cezası” ile cezalandırılacakları şeklinde bir cezai sorumluluk hali de düzenlenmiştir.

2.4.2.4. İzinsiz Olarak Halktan Para Toplanması (TTK m.552)

TTK m. 552 ile hukuk sistemimizde kendisine yer bulan halktan para toplanmasına ilişkin sorumluluk, eski kanun döneminde mevcut değildi. Bununla birlikte TTK m. 552’deki düzenleme; 6335 sayılı Kanun m. 27 ile bir değişikliğe uğratılmıştır¹⁹³ ve kanun maddesi son haliyle “Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir şirket kurmak veya şirketin sermayesini artırmak amacıyla yahut vaadiyle halka her türlü yoldan çağrıda bulunularak para toplanması yasaktır.”

¹⁹¹ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s.373

¹⁹² Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 16 vd.

¹⁹³ 6102 sayılı TTK’nın 552.maddesinin değişiklik öncesi hali şu şekildeydi; “(1) Bir anonim veya başka bir şirket kurmak, şirketin sermayesini artırmak amacıyla veya vaadiyle halktan para toplanabilmesi için Sermaye Piyasası Kurulundan izin alınır. Bu iznin esas ve usulleri Sermaye Piyasası Kurulu tarafından düzenlenir. Sermaye Piyasası Kurulu, izinsiz para toplanması girişiminin ve başlanmışsa para toplanmasının tedbiren, hemen durdurulmasını, toplanan paraların koruma altına alınmasını, gerekli diğer önlemlerin uygulanmasını, gereğinde kayımlı atanmasını, Ankara Asliye Ticaret mahkemesinden de isteyebilir. Sermaye Piyasası Kurulunun istemi için teminat istenemez. Bu hükme aykırı olarak para toplayanlar ve fiilden haberli olan kurumlar ile ilgili şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri ve girişimcileri toplanan paranın derhal Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen bir mevduat veya katılım bankasına yatırılmasından müteselsilen sorumludurlar. Alınan tedbir veya hacizden itibaren altı ay içinde aynı mahkemede dava açılır. (2) İzin varlığı hâlinde, toplanan tutarlar, izin tarihinden itibaren altı ay içinde öngörülen amaca uygun olarak kullanılmadığı veya ciddi bir şekilde kullanılmaya başlanmadığı takdirde birinci fıkra hükmü uygulanır. Mahkeme süreyi uzatabilir.”

şeklini almıştır. 6335 sayılı kanun m. 27 ile yapılan değişiklik sonucunda, bir anonim şirket kurmak ya da sermaye artırımına gitmek amacıyla halktan para toplanması yoluna gidilecekse bunun için Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerinden yola çıkılması gerekmektedir.

Yukarıda söz edilen hükümlerle birlikte, yurt dışında Sermaye Piyasası Kurulunun onayı alınmadan anonim şirketler kurulmasının ya da sermaye artırmak amacıyla aldatıcı bir şekilde halktan para toplanmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Kanuna bakıldığında halktan para toplamak için gereken sebeplerin sınırlı sayıda olmadığı ve söz konusu kanun hükmünün uygulanması bakımından kusur aranmadığı görülmektedir¹⁹⁴. İlgili kanun metnindeki halk sözcüğünü değerlendirirken; birden fazla sayıda kişiye ulaşan tüm ilanları, kişileri belirli bir yere davet ederek başvuru yapmasını talep edecek her türlü çağrılarını, göz önünde bulundurmamak gerekmektedir¹⁹⁵.

Halktan para toplanması işleminin teşebbüs aşamasında kalmasının ya da iyi niyetle yapılmasının, hükmün uygulanması bakımından bir etkisi bulunmamaktadır. Ayrıca bu hususta, önlem talebinde ya da suç duyurusunda bulunma yetkisinin de Sermaye Piyasası Kurulu'na verildiği görülmektedir. Para toplama işlemini durdurma, varsa toplanan paraya el koyma, halktan para toplayan kişilerin ya da şirketlerin ülkemiz sınırları içerisindeki mal varlıklarına tedbir koyma gibi önlemleri, yukarıdaki açıklamamıza örnek olarak göstermek mümkündür. Bahsetmiş olduğumuz bu tedbir kararlarına karşı, tedbirlerin alınmasından itibaren Ankara Asliye Ticaret Mahkemesine ya da yabancı mahkemeler de dahil olmak üzere yetkili olan herhangi bir mahkemeye altı ay içerisinde başvurmak mümkündür¹⁹⁶.

Halktan toplanan para nedeniyle açılacak olan bir sorumluluk davasında, şirketin kurulması ya da sermayesinin artırılması amacıyla para verip bu nedenle zarara uğrayan kişiler, aktif dava ehliyetine (davacı sıfatına) sahip olacaktır ancak Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri saklı kalacaktır. Para toplama işleminden haberdar olmaları halinde ilgili yönetim kurulu üyeleri, söz konusu sorumluluk davasında pasif dava ehliyetine (davalı sıfatına) sahip olacaktır. Ayrıca ilgili yönetim

¹⁹⁴ Gerekçe TTK m.552, s.205.

¹⁹⁵ Gerekçe TTK m.552, s.205, 206.

¹⁹⁶ Gerekçe TTK m.552.

kurulu üyelerinin TTK m. 557'ye istinaden bu zarara ilişkin müteselsil sorumluluk altında olacaklarını da belirtmek gerekir.

Tüm bunlarla birlikte TTK m. 551'de düzenlenmiş olan sorumluluğun ihlaline ilişkin bu kişilerin TTK m. 562/11 uyarınca "altı aydan iki yıla kadar hapis cezası" ile cezalandırılacakları şeklinde bir cezai sorumluluk hali de düzenlenmiştir.

2.4.2.5. Anonim Şirket Adına İnternet Sitesi Açılmaması (TTK m.1524)

TTK m. 1524'te "denetime tabi anonim şirketler¹⁹⁷ kuruluşlarının ticaret sicile tescil edilmesinden itibaren üç aylık süre içerisinde internet sitesi açmak ve bu sitenin belirli bir bölümünü şirketçe kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanmasına özgülemek zorundadırlar." şeklinde bir düzenleme mevcuttur. TTK m. 1524/2'ye bakıldığında ise "Birinci fıkrada öngörülen yükümlülüklerle uyulmaması, ilgili kararların iptal edilmesinin sebebini oluşturur; kanuna aykırılığın tüm sonuçlarının doğmasına yol açar ve kusuru bulunan yöneticiler ile yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna neden olur." düzenlemesi görülmektedir. Şirketin internet sitesinde paylaşılması gerekenlerin paylaşılmaması halinde yönetim kurulu üyelerinin görevlerini ifa etmemiş olacakları ve kanuna aykırılığın tüm sonuçların doğacağı, kanun maddesinin gerekçesinde ortaya konmuştur. Yönetim kurulu üyelerinin görev ve yükümlülüklerini ifa etmemeleri ve kanuna aykırı hareket etmeleri neticesinde kendilerine kusur yüklenebiliyorsa, bu kişilerin oluşan zarara yönelik sorumlulukları gündeme gelecektir.

TTK m. 1524'e bakıldığında ilgili kanun maddesinin şirket adına internet sitesi oluşturulmasını ihtiva ettiği görülmektedir. İlgili kanun maddesinin gerekçesine bakıldığında ise; bu hükümlerle maksimum şeffaflık sağlanmasının amaçlandığı, internet sitesinde şirketle ilgili bilgilere, açıklamalara, beyanlara, raporlara, iktisadi tablolara, davetiyelere, çağrılara ve şirkete yöneltilen sorulara verilen cevaplara, isteyen herkesin erişmesinin hedeflendiği vurgulanmaktadır¹⁹⁸. Dolayısıyla burada,

¹⁹⁷ Denetime tabi olan şirketler TTK. m. 398 uyarınca Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmekte olup; her yıl güncellenmekle birlikte 16.02.2019 tarihli ve 30688 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan kararında, belirli konuda faaliyet gösterenlerin yanı sıra aktif toplamı otuz beş milyon Türk Lirası ve üstü, yıllık net satış hasılatı yetmiş milyon Türk Lirası ve çalışan sayısı 175 kişi üstü olan sermaye şirketleri denetime tabi olup internet sitesi açma zorunluluğu altındadır.

¹⁹⁸ Gerekçe TTK m. 1524.

kamunun aydınlatılması ilkesinin esas alınmış olduğu, ilgili kişilerin önemli bilgi ve belgelere ulaşmasının kolaylaştırılmasının amaçlandığı görülmektedir.

TTK m. 562/12’de “internet sitesi oluşturmayan yönetim kurulu üyeleri, yüz günden üç yüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılırlar. Aynı şekilde internet sitesinde yer alması gereken bir içeriği usulüne uygun olarak internet sitesine koymayan yönetim kurulu üyeleri yüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılırlar.” hükmü düzenlenmiştir.

2.4.2.6. Şirketler Topluluğunda Hakimiyetin Hukuka Aykırı Olarak Kullanılması (TTK m.195 - TTK m.206)

Bir ya da daha fazla şirketin; akdetmiş oldukları geçerli bir sözleşmeyi esas alarak, hakim bir şirket etrafında, dolaylı bir şekilde ya da doğrudan kanundaki sınırlar dahilinde meydana getirmiş oldukları topluluğa, şirketler topluluğu denmektedir¹⁹⁹. Dolayısıyla şirketler topluluğunda iki ana unsurun, topluluk ilişkisini belirlediğini söyleyebiliriz. Bu unsurlar; birden fazla şirketin varlığı ve hakimiyet ilkesinin mevcudiyeti olarak belirtilebilir²⁰⁰.

6102 sayılı TTK’da; şirketler topluluğuna sorumluluk hükümlerinin uygulanabilmesi için “hakimiyet” unsurunun varlığı koşulu aranmıştır. Bu hakimiyetin kötüye kullanılması halinde, yönetim kurulu üyeleri ve şirketin sorumluluğu, çeşitli nitelikler kapsamında değerlendirilmiştir. Bir şirketin fiilen ya da bir sözleşmeye dayanarak başka bir şirkete hakim olması hakimiyet ilkesinin tanımını karşılamaktadır. Dolayısıyla hakimiyetin bir sözleşmeden kaynaklanıyor olmasının yanı sıra oy çoğunluğu, sermaye çoğunluğu ya da yönetimde etkinlik gibi fiili unsurlardan da kaynaklanıyor olması mümkündür. Her ne kadar hakimiyet kavramı ayrıntılı olarak düzenlenmişse de TTK’da hakimiyet kavramının tanımına ilişkin doğrudan bir düzenleme mevcut değildir²⁰¹.

Özel sorumluluk hükümlerinin ya da şirketler topluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanabilmesi, bir hakimiyetin varlığına ve bu hakimiyetin kötü niyetli olarak

¹⁹⁹ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku** , s. 488.

²⁰⁰ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku** , s. 494.

²⁰¹ Zühtü Aytaç, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Hakimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Sorumluluğu”, **BATİDER**, C.29, S.4, Aralık 2013, s.14

kullanılmasına bağlanmıştır. Şirketler topluluğu kavramı, TTK m. 195 ve devamındaki hükümlerde düzenlenmiş olup hakim şirket ve bağlı şirket ayrımı etrafında oluşturulmuştur.

TTK m. 195'te "hakim ve bağlı şirket" başlığı altında, " (1) a) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak;

1. Oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya

2. Şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya

3. Kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa,

b) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa, birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir. Bu şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye'de ise, bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır.

(2) Birinci fıkrada öngörülen hâller dışında, bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğuna veya onu yönetebilecek kararları alabilecek miktarda paylarına sahip bulunması, birinci şirketin hâkimiyetinin varlığına karinedir.

3) Bir hâkim şirketin, bir veya birkaç bağlı şirket aracılığıyla bir diğer şirkete hâkim olması, dolaylı hâkimiyettir.

(4) Hâkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketler, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturur. Hâkim şirketler ana, bağlı şirketler yavru şirket konumundadır.

(5) Şirketler topluluğunun hâkiminin, merkezi veya yerleşim yeri yurt içinde veya dışında bulunan, bir teşebbüs olması hâlinde de, 195 ilâ 209 uncu maddeler ile bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır. Hâkim teşebbüs tacir sayılır. Konsolide tablolar hakkındaki hükümler saklıdır.

(6) Şirketler topluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanmasında “yönetim kurulu” terimi limited şirketlerde müdürleri, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile şahıs şirketlerinde yöneticileri, diğer tüzel kişilerde yönetim organını ve gerçek kişilerde gerçek kişinin kendisini ifade eder.” düzenlemesi hüküm altına alınmıştır.

TTK m. 195 incelendiğinde bir şirketin hakim şirket olarak değerlendirilebilmesi için belli başlı dört hususun varlığının gerektiği görülmektedir. Bu hususlar;

- Bir şirketin, başka bir şirketin oy haklarının çoğunlukta kalan kısmına doğrudan veya dolaylı olarak sahip olması,
- Bir şirketin, başka bir şirketin yönetim kurulunda karar alma hakkına sahip olacak kadar üyeyi seçme hakkına sahip olması,
- Bir şirketin, sözleşmeye dayanarak başka bir şirkette tek başına ya da öteki pay sahipleri veya ortaklarla birlikte oy haklarının çoğunluğuna sahip olması,
- Bir şirketin, başka bir şirketi bir sözleşmeye dayanarak ya da başka bir yolla hakimiyet altına alabilmesi,

olarak sıralanabilir.

Hakim şirketten ve şirketler topluluğundan söz edebilmek için yukarıda sıralanmış olan bu dört unsurun tamamının bir arada varlığı zorunlu olmayıp bu unsurlardan sadece birinin varlığı yeterli olacaktır²⁰².

TTK m. 195/2’de hakimiyete ilişkin bir karine düzenlenmiştir. İlgili hükme göre; TTK m. 195/1’de öne çıkan durumlar dışında, bir şirketin, başka bir şirketi yönetmek için alacağı kararlara yetecek pay oranına ya da payların çoğunluğuna sahip olması halinde hakimiyet karanesi oluşmaktadır.

TTK m. 195/3’e göre hakimiyetin doğrudan ya da dolaylı olarak kurulabilmesi mümkündür. Buradan; bir şirketin, başka bir şirkette katılma payına

²⁰² Aydın, s.183-184.

sahip olmamasına rağmen hakim olduğu, başka bir şirketi hakimiyeti vasıtasıyla yönetmesinin mümkün olduğu sonucuna varılabilir²⁰³.

TTK m. 202’de “Hakimiyetin Kötüye Kullanılması” başlığı altında sorumluluğa ilişkin bir hüküm düzenlenmiştir ve hakimiyet ilkesinin hukuka uygun kullanılması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Dolayısıyla bu düzenleme sayesinde hakim şirket, bu hakimiyetini hukuka uygun kullanmalı ve TMK m. 2’deki iyi niyet kurallarına riayet etmelidir²⁰⁴. TTK m. 202’deki sorumluluğa ilişkin durumlar sınırlı sayım yoluyla (numerus clauses) değil örnekleme yoluyla belirtilmiştir.

TTK m. 202’deki düzenleme “(1) a) Hâkim şirket, hâkimiyetini bağlı şirketi kayba uğratabilecek şekilde kullanamaz. Özellikle bağlı şirketi, iş, varlık, fon, personel, alacak ve borç devri gibi hukuki işlemler yapmaya; kârını azaltmaya ya da aktarmaya; mal varlığını ayni veya kişisel nitelikte haklarla sınırlandırmaya; kefalet, garanti ve aval vermek gibi sorumluluklar yüklenmeye; ödemelerde bulunmaya; haklı bir sebep olmaksızın tesislerini yenilememek, yatırımlarını kısıtlamak, durdurmak gibi verimliliğini ya da faaliyetini olumsuz etkileyen kararlar veya önlemler almaya yahut gelişmesini sağlayacak önlemleri almaktan kaçınmaya yönelmez; meğerki, kayıp, o faaliyet yılı içinde fiilen denkleştirilsin veya kaybın nasıl ve ne zaman denkleştirileceği belirtilmek suretiyle en geç o faaliyet yılı sonuna kadar, bağlı şirkete denk değerinde bir istem hakkı tanınsın.

b) Denkleştirme, faaliyet yılı içinde fiilen yerine getirilmez veya süresi içinde denk bir istem hakkı tanınmazsa, bağlı şirketin her pay sahibi, hâkim şirketten ve onun, kayba sebep olan, yönetim kurulu üyelerinden, şirketin zararını tazmin etmelerini isteyebilir. Hâkim istem üzerine veya resen somut olayda hakkaniyete uygun düşecekse, tazminat yerine bu maddenin ikinci fıkrası hükümlerine göre, davacı pay sahiplerinin paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başka bir çözüme karar verebilir.

²⁰³ 6102 sayılı TTK’nın 195/1. maddesinin gerekçesi; “Fiili şirketler topluluğunda bazı şirketler üzerinde hakimiyet bazen doğrudan değil de dolayısıyla kurulabilir. Dolaylı hakimiyet, tek başına ve birlikte hakimiyet şeklinde görülebilir. Dolayısıyla hakimiyette, hakim şirketin veya şirketlerin (birlikte hakimiyet) bir şirkette herhangi bir katılma payı bulunmaz, ancak bu şirket, hakim olduğu bir şirket aracılığıyla söz konusu şirket üzerinde hakimiyet uygulayabilir.”

²⁰⁴ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 523.

c) Alacaklılar da, (b) bendi uyarınca, şirket iflas etmemiş olsa bile, şirketin zararının şirkete ödenmesini isteyebilirler.

d) Kayba sebebiyet veren işlemin, aynı veya benzer koşullar altında, şirket menfaatlerini dürüstlük kuralına uygun olarak gözeten ve tedbirli bir yöneticinin özeniyle hareket eden, bağımsız bir şirketin yönetim kurulu üyeleri tarafından da yapılabileceği veya yapılmasından kaçınılabileceğinin ispatı hâlinde tazminata hükmedilemez.

e) Pay sahiplerinin ve alacaklıların açacağı davaya, kıyas yoluyla 553, 555 ilâ 557, 560 ve 561 inci maddeler uygulanır. Hâkim teşebbüsün merkezinin yurt dışında bulunması hâlinde tazminat davası bağı şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açılır.

(2) Hâkimiyetin uygulanması ile gerçekleştirilen ve bağı şirket bakımından açıkça anlaşılabilir haklı bir sebebi bulunmayan, birleşme, bölünme, tür değiştirme, fesih, menkul kıymet çıkarılması ve önemli esas sözleşme değişikliği gibi işlemlerde, genel kurul kararına red oyu verip tutanağa geçirten veya yönetim kurulunun bu ve benzeri konulardaki kararlarına yazılı olarak itiraz eden pay sahipleri; hâkim teşebbüsten, zararlarının tazminini veya paylarının varsa en az borsa değeriyle, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa, gerçek değerle veya genel kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek bir değerle satın alınmasını mahkemeden isteyebilirler. Değer belirlenirken mahkeme kararına en yakın tarihteki veriler esas alınır. Tazminat veya payların satın alınmasını istem davası, genel kurul kararının verildiği veya yönetim kurulu kararının ilan edildiği tarihten başlayarak iki yılda zamanaşımına uğrar.

(3) İkinci fıkrada öngörülen dava açılınca, davacıların muhtemel zararlarını veya payların satın alma değerini karşılayan tutardaki paranın teminat olarak, mahkemece belirlenecek bir bankaya mahkeme adına yatırılmasına karar verilir. Teminat yatırılmadığı sürece genel kurul veya yönetim kurulu kararına ilişkin hiçbir işlem yapılamaz. Bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında öngörülen davaların kötüniyetle açılması hâlinde davalı, uğradığı zararın müteselsilen tazmin edilmesini ve mahkemeye teminat yatırılmasını davacılarından isteyebilir.

(4) Birleşme, bölünme ve tür değiştirmede, pay sahiplerine ve ortaklara tanınmış bulunan diğer haklar saklıdır.

(5) Bağlı şirketin yöneticileri, bu madde hükümleri dolayısıyla pay sahiplerine ve alacaklılara karşı doğabilecek sorumluluklarının tüm hukuki sonuçlarının, bir sözleşme ile üstlenmesini hâkim teşebbüsten isteyebilir.” şeklindedir.

TTK m. 202'nin gerekçesine göre; hakimiyet hakkı, hakim şirkete bu gücü keyfiyete dayalı ve hukuka aykırı bir şekilde kullanım hakkı tanımamaktadır. Dolayısıyla hukuka aykırı kullanımın bir sorumluluk doğuracağı ve yaptırıma tabi olacağı açıktır. Hakim şirketin, hakimiyet hakkını kullanımına ilişkin TTK'daki düzenlemeler yeni olduğu için hukuka uygun kullanımına ilişkin ölçütler sorumluluk hukukuna yönelik yeni görüşler meydana getirmektedir. TTK m. 202'deki düzenlemeler önemli ölçüde özgünlük taşımaktadır. İlgili maddede, hukuka aykırılığa ilişkin durumlar sınırlı sayım yoluyla belirtilmemiş ve buna ek olarak bu durumların sonuçlarına da vurgu yapılmıştır.

Garanti ya da kefalet verme, borç veya alacak devretme, bölünme, birleşme gibi TTK m. 202'de öngörülen işlemler esasen hukuka aykırı işlemler değildir. Hukuka aykırılık burada hakimiyetin kullanım şekline göre ortaya çıkmaktadır. Gerçekleştirilen işlemin, alınan kararın, uygulanan ya da uygulanmayan bir tedbirin bağlı şirketi, şirket pay sahiplerini ya da şirket alacaklılarını zarara uğratması durumunda ve hakim şirketin bu duruma karşı herhangi bir haklı sebebe dayanamaması sonucunda hukuka aykırılık ortaya çıkacaktır²⁰⁵.

Her ne kadar hakim şirketin, hakimiyetini hukuka aykırı bir şekilde kullanarak bağlı şirketi zarara uğratması halinde buna ilişkin sorumluluk altında olacağı TTK m. 202/1-a'da hüküm altına alınmış ise de buna ilişkin ilgili kanun maddesinde istisnai bir düzenlemenin de mevcut olduğu görülmektedir. Bu istisnai durum; bağlı şirket açısından bir zarar gerçekleşmiş olsa bile söz konusu zararın ilgili faaliyet yılı içerisinde denkleştirilmiş olması ya da o faaliyet yılı sonuna kadar zararın ne zaman ve ne şekilde denkleştirileceğinin belirtilip bağlı şirkete bu hususta

²⁰⁵ Gereğe TTK m.202.

bir talep hakkı tanınması hallerinde ortaya çıkmaktadır²⁰⁶. Belirtilen süre içerisinde kural olarak hakim şirket aleyhine ilgili zararın karşılanması maksadıyla dava açılması mümkün olmayacaktır. Böylelikle ilgili faaliyet yılının sonuna kadar hakim şirkete ayrıcalıklı seçenekler sunulmaktadır²⁰⁷.

Yukarıdaki açıklamalarımızdan hakim şirketin, bağlı şirketi zarara uğratacak işlemler tesis edemeyeceği sonucuna varılmaktadır. Hakimiyetin, hukuka aykırı bir şekilde kullanılması neticesinde hakim şirket, bağlı şirketi zarara uğratırsa söz konusu zararın TTK m. 202/1-b’de belirtildiği gibi denkleştirilmemesi halinde bağlı şirketin, hakim şirketten ve hakim şirket yönetim kurulu üyelerinden bu zararın tazminini isteme hakkı mevcuttur. Söz konusu zarar kavramı, borçlar hukukundaki zarar kavramını kapsamakla birlikte daha geniş bir ihtivaya sahiptir. Zira zarar, bir mal varlığı değerinin azalması şeklinde ortaya çıkabilmenin yanında; fon, iş, ve personel gibi alanlarda bir başarıma ihtimalinin ya da şansın elden geçirilmesi şeklinde de gerçekleşebilmektedir²⁰⁸.

Şirket pay sahiplerinin ya da şirket alacaklılarının açacakları davada şirketin sorumluluğuna ilişkin hükümlerin uygulama alanı bulacağı, TTK m. 202/1-e’de düzenlenmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki; bahsi geçen dava, hakim şirketin merkezinin yurt dışında olması durumunda bağlı şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde de açılabilir.

TTK m. 202/2; hakim şirketin, herhangi bir haklı gerekçeye dayanmadan hakimiyetin kullanarak bağlı şirketin yönetim kurulu ya da genel kuruluna birtakım önemli kararlar aldırması ve bunun sonucunda pay sahiplerinin zarara uğramasına sebebiyet vermesi çerçevesinde şekillendirilmiştir. Burada haklı bir sebebin

²⁰⁶ TTK m.202/1-a hükmüne göre hakim şirket, “...bağlı şirketi, iş, varlık, fon, personel, alacak ve borç devri gibi hukuki işlemler yapmaya; karını azaltmaya ya da aktarmaya; malvarlığını aynı veya kişisel nitelikte haklarla sınırlandırmaya; kefalet, garanti ve aval vermek gibi sorumluluklar yüklenmeye; ödemelerde bulunmaya; haklı bir sebep olmaksızın tesislerini yenilememek, yatırımlarını kısıtlamak, durdurmak gibi verimliliğini ya da faaliyetini olumsuz etkileyen kararlar veya önlemler almaya yahut gelişmesini sağlayacak önlemleri almaktan kaçınmaya yönelmez; meğerki, kayıp, o faaliyet yılı içinde fiilen denkleştirilsin veya kaybın nasıl ve ne zaman denkleştirileceği belirtilmek suretiyle en geç o faaliyet yılı sonuna kadar, bağlı şirkete denk değerinde bir istem hakkı tanınsın.”

²⁰⁷ Kürşat Göktürk, “Kaybı Denkleştirilmeyen Bağlı Anonim Şirketin Dava Hakkı ve Dayanağı”, **Ankara Barosu Dergisi**, S.3, 2014, s.233.

²⁰⁸ Gereke TTK m.202/1.

bulunmaması hukuka aykırılığı oluşturmakta ve kanun maddesinde ortaklık yerine pay sahiplerinin uğradığı zarar üzerinde durulmaktadır.

Hakim şirketin hukuka aykırı bir tasarrufu neticesinde bağlı şirkette oluşan zararın ilgili faaliyet yılı sonuna kadar denkleştirilmemesi durumunda; zararının denkleştirilmesi yerine zararın tazmin edilmesine yönelik bağlı şirketin dava açma hakkı ortaya çıkmaktadır. İlgili dava, bağlı şirketin zararının karşılanması amacını taşımakta olup, TTK'da bu davayı açma hakkı, bağlı şirkete değil bağlı şirketin alacaklıları ve pay sahiplerine tanınmıştır. Kanun maddesinde bağlı şirketin dava açma hakkına istemli olarak yer verilmediği dolayısıyla bağlı şirketin bu hususta dava açma hakkının bulunmadığı madde gerekçesinden anlaşılmaktadır²⁰⁹.

TTK m.202/5'te "bağlı şirket yöneticilerinin, pay sahipleri ve alacaklılara karşı doğabilecek sorumluluklarının tüm hukuki sonuçlarının bir sözleşme ile hakim şirket tarafından üstlenilmesini isteyebileceği" hükmü mevcuttur. Her ne kadar bağlı şirket, hakim şirketin talimat ve esaslarına uygun politikalar yürütse de bağlı şirket yönetim kurulu üyelerinin, bağlı şirket alacaklıları ve pay sahiplerine karşı sorumluluğu devam etmektedir. Bağlı şirket yönetim kurulu üyelerinin, hakim şirketten almış oldukları emir ve direktifleri yerine getirmekle yükümlü olmaları sebebiyle bu duruma ilişkin sorumluluklarının hakim şirkete yükletilmesine ilişkin bir sözleşme yapma hakları mevcuttur. Böylece bağlı şirket yönetim kurulu üyelerinin, hakim şirketin talimatlarından doğan sorumluluklar kapsamında kendilerini garantiye almalarına olanak sağlanmaktadır. TTK m. 202/5 kapsamında yapılacak olan bu sözleşmelerin geçerli ve meşru oldukları ilgili kanun maddesiyle hüküm altına alınmıştır²¹⁰.

TTK m.203'te "tam hakimiyet halinde, hakim şirketin yönetim kurulu, topluluğun belirlenmiş ve somut politikalarının gereği olmak şartıyla, kaybına sebep

²⁰⁹ TTK m.202/2 hükmünün gerekçesine göre, "İkinci fıkra hakimiyetin kullanılmasının yol açabileceği sakıncalara karşı diğer çözümü getirmektedir. Hakimiyetin kullanılması sebebiyle bağlı şirkette yapılan bazı işlemlere muhalif olan pay sahipleri, muhalif oldukları işlemin doğurduğu zararların giderilmesini isteyebilecekleri gibi, kendi paylarının şirket tarafından satın alınmasını da dava edebilirler. Türk hukukunda yeni olan bu dava, hakimiyetin kullanılması karşısında azınlıkta kalan ve hakimiyetin kullanılış biçimine karşı çıkan pay sahiplerine şirketten çıkış imkanı vermektedir. Talep ve davanın şartı, karşı çıkılan işlemin bağlı şirket yönünden açıkça anlaşılabilir bir haklı sebebin bulunmamasıdır."

²¹⁰ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s.183.

verebilecek sonuçlar doğurabilecek nitelik taşıyıcılar bile, bağlı şirketin yönlendirilmesine ve yönetimine ilişkin talimat verebilir.” düzenlemesi yer almaktadır. Dolayısıyla bağlı şirket organlarının burada belirtilen talimatlara uymak zorunda olduğu görülmektedir. Ancak TTK m. 204 ile bu kurala ilişkin bir istisnai düzenleme getirilmiştir. TTK m. 204’te “bağlı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan, varlığını tehlikeye düşürebilecek olan veya önemli varlıklarını kaybetmesine yol açabilecek nitelik taşıyan talimat verilemeyeceği”, TTK m.205’te ise “bağlı şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri ve sorumlu tutulabilecek ilgililerin bu talimatlara uymaları sebebiyle şirket ve pay sahiplerine karşı sorumlu tutulamayacağı” hükmü yer almaktadır.

TTK m. 206/1’e göre²¹¹; hakim şirketin verdiği talimat neticesinde bağlı şirketin zarara uğraması halinde, talep hakkı tanınmak suretiyle hakim şirket tarafından bu zararın en geç ilgili hesap yılının bitimine kadar denkleştirilmesi gerekmektedir. Aksi halde söz konusu denkleştirme yükümlülüğünün yerini zararı karşılama yükümlülüğü alacaktır. Dolayısıyla uğranılan zarardan ötürü bağlı şirket alacaklıları, hakim şirkete ve zarara yol açan eylemi gerçekleştiren yönetim kurulu üyelerine tazminat davası açma hakkına sahiptir. Böylesi bir davanın açılması halinde denkleştirmenin yapılmadığını bildikleri ya da bilmeleri gerektiği halde davacıların (bağlı şirket alacaklıları) zarara sebebiyet veren işleme katıldıklarını ispatlamaları durumunda davalılar (hakim şirket ve zarara yol açan eylemi gerçekleştiren yönetim kurulu üyeleri), TTK m. 206/2²¹² gereğince sorumluluğu üzerlerinden atabileceklerdir²¹³.

²¹¹ Şirket alacaklılarının dava hakkı, TTK m.206’da düzenlenmiştir. Buna göre, “hakim şirket ve yöneticilerinin, TTK m.203 çerçevesinde verdikleri talimatlar sebebiyle, bağlı şirkette bir kayıp oluşursa, o hesap yılı içinde, denkleştirilmediği veya zamanı ve şekli de belirtilerek şirkete denk bir istem hakkı tanınmadığı takdirde, zarara uğrayan alacaklılar hakim şirkete ve onun kayıptan sorumlu yönetim kurulu üyelerine karşı tazminat davası açabilirler.”

²¹² TTK m.206/2 hükmüne göre, “Davalılar, krediden ve benzeri sebeplerden kaynaklanan alacaklarda, davacının, denkleştirmenin yapılmadığını veya istem hakkının tanınmadığını bilerek söz konusu alacağı doğuran ilişkiye girdiğini veya işin niteliği gereği bu durumu bilmesi gerektiğini ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilirler.”

²¹³ Kürşat Göktürk, “Tam Hakimiyette Denkleştirme Yapılmadığına İlişkin Bilginin Sorumluluğa Etkisi”, **Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S.1, 2015, s. 303-305.

2.4.2.7. Birleşme Bölünme ve Tür Değişikliğine İlişkin İşlemlerin Eksik Olması (TTK m.193)

TTK m. 193'ün "sorumluluk" başlığı altında düzenlediği ve ilgili kanun maddesinde²¹⁴ bölünme, birleşme ve tür değiştirmeye ilişkin ayrıca bazı özel sorumluluk hallerinin mevcut olduğu görülmektedir. Bu düzenlemeyle genel sorumluluk hallerinin yanı sıra bir takım özel sorumluluk hükümleriyle de ortaya çıkan zararın giderilmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla TTK m. 193 bu yönüyle TTK m. 553'ten kapsamlıdır²¹⁵.

Yukarıdaki açıklamalarımızdan bölünme, birleşme ve tür değiştirmeye ilişkin alınacak kararların hukuka ve yasaya uygun olması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bahsi geçen kararlara ait beyan, belge, taahhüt ve izahnamelerin gerçeği yansıtması gerekmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki kurucuların sorumluluğu kapsamında TTK m. 553 vd. maddeler uygulanacaktır. Zira TTK m. 193'te kurucuların sorumluluklarına gidilmesi hakkı saklı tutulmaktadır²¹⁶.

Anonim şirket, şirket alacaklıları ve şirket pay sahipleri bu duruma ilişkin açılacak olan sorumluluk davasında davacı sıfatı ile yer alabilmektedirler. Ayrıca burada TTK m. 555'e göndermede bulunulmamıştır. Dolayısıyla anonim şirketin pay sahibi, bu sorumluluk davasını TTK m. 193'e dayanarak ve davaya ilişkin tazminat bedelinin anonim şirkete ödenmesi koşulunu ileri sürerek açabilmektedir²¹⁷.

2.4.2.8. Pay Sahibi Sayısının Bire Düşmesi Durumunda Gereken İşlemlerin Yapılmaması (TTK m.338/2)

Anonim şirketin pay sahibi sayısının bire düşmesi halinde çeşitli işlemlerin yapılması gerektiği TTK m. 338/2'de²¹⁸ hüküm altına alınmıştır. Bu işlemler;

²¹⁴ TTK'nın "Sorumluluk" başlıklı m.193 hükmüne göre, " Birleşme, bölünme veya tür değiştirme işlemlerine herhangi bir şekilde katılmış bulunan bütün kişiler şirketlere, ortaklara ve alacaklılara karşı kusurları ile verdikleri zararlardan sorumludurlar. urucuların sorumlulukları saklıdır.

²¹⁵ Aslı Elif Gürbüz Usluel, "Birleşme, Bölünme Tür Değişirme Yoluyla Yeniden Yapılanma İşlemlerinde Yöneticilerin Sorumluluğu", **BATİDER**, C.29, S.1, 2013, s.141-169.

²¹⁶ Üçışık, Çelik, s. 546-547.

²¹⁷ Üçışık, Çelik, s.547.

²¹⁸ 6102 sayılı TTK'nın 338/2. maddesi şu şekildedir; "Pay sahibi sayısı bire düşerse, durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde yönetim kuruluna yazılı olarak bildirilir. Yönetim kurulu bildirimini aldığı tarihten itibaren yedi gün içinde, şirketin tek pay sahipli bir anonim şirket olduğunu tescil ve ilan ettirir. Ayrıca, hem şirketin tek pay sahipli olarak kurulması hem de payların tek kişide toplanması hâlinde tek pay sahibinin adı, yerleşim yeri ve vatandaşlığı da tescil ve

yönetim kurulu üyelerinin, pay sahibi sayısının bire düştüğüne ilişkin bildirimini aldıkları andan itibaren yedi gün içerisinde pay sahibi sayısının bire düştüğünü, kalan tek pay sahibinin adı ve soyadını, vatandaşlık bilgisini ve ikametgahını tescil ve ilan ettirmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Aksi halde ilgili işlemlerin yapılmamış olmasından kaynaklanan zararın tamamından bu işlemleri yapmakla yükümlü olan yönetim kurulu üyeleri sorumlu olacaktır. İlgili yasal düzenlemenin; şeffaflık ve işlem güvenliği ilkelerinden hareketle getirilmiş olduğu TTK m. 338/2'nin gerekçesinde belirtilmiştir²¹⁹.

2.4.2.9. Şirketle İşlem Yapma ve Şirkete Borçlanma Yasası(m. 395)

Yönetim kurulu üyelerinin şirkete borçlanması ve şirketle işlem yapmasının yasak olduğuna ilişkin TTK m. 395'te bir düzenleme mevcuttur. Bu düzenlemeye göre; yönetim kurulu üyelerinin, şirket genel kurulunun bu hususta onay vermemesi durumunda kendisi ya da üçüncü bir kişi için şirketle işlem yapması yasaktır ve buna aykırı işlemler de batıldır. Böylesi bir işlemin batıl olduğu şirket tarafından ileri sürülebilmektedir. Ayrıca temsil yetkisinin bulunup bulunmamasının bir önemi olmaksızın yönetim kurulu üyelerinin tümü ve temsil yetkisini bulunduran murahhas müdürler gibi organ niteliği taşıyan kişilerin tamamı bu yasak kapsamındadır²²⁰.

TTK m. 395/2'ye²²¹ bakıldığında bu hükmün, yeni bir düzenleme niteliği taşıdığı ve şirket sermayesinin korunmasını amaçladığı görülmektedir. Zira hükmün gerekçesinde de şirket sermayesinin korunması ilkesinden yola çıkıldığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte ilgili düzenlemenin ayrıca pay sahiplerinin şirkete karşı borçlanmasını yasaklayan, TTK m. 358'i de tamamlar nitelikte olduğu belirtilmiştir.

ilan edilir. Aksi hâlde doğacak zarardan, bildirimde bulunmayan pay sahibi ve tescil ve ilanı yaptırmayan yönetim kurulu sorumludur.”

²¹⁹ Gerekçe TTK m.338/2.

²²⁰ Helvacı, **Hukuki Sorumluluk**, s.92; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 177; Gizem Alper, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Anonim Ortaklıkla İşlem Yapma Yasası”, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2013/1, s.52.

²²¹ 6102 Sayılı TTK'nın 395/2. maddesindeki hüküm şu şekildedir; “Pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan 393 üncü maddede sayılan yakınları şirkete nakit borçlanamaz. Bu kişiler için şirket kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını devralamaz. Aksi hâlde, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklıları bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebilir.”

Bunun dışında söz konusu kanun maddesiyle bilhassa uygulamada çok fazla karşımıza çıkan hakkın kötüye kullanılmasının da önlenmesi hedeflenmiştir²²².

TTK m. 395'teki yasağa uyulmaması halinde TTK m. 562/5-c'de buna ilişkin bir cezai yaptırımın düzenlendiği görülmektedir. Dolayısıyla TTK m. 395/2'nin birinci ya da ikinci cümlelerine aykırı işlem gerçekleştirenler için adli para cezasının öngörüldüğü ve bu adli para cezasının üç yüz günden az olmayacağı görülmektedir.

2.4.2.10. Şirketle Rekabet Etme Yasağının İhlal Edilmesi

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin, aynı işletme konusuna sahip olan farklı bir şirkette sınırsız sorumlu ortak vasfıyla yer alması ve anonim şirketin işletme konusu dahilindeki herhangi bir işi şahsının ya da üçüncü bir şahsın hesabına yapması, TTK m. 396²²³ ile yasaklanmıştır.

TTK m. 396 ile yönetim kurulu üyelerinin şirket hakkındaki sır ve bilgileri kötü niyetli kullanmasını engellemek ve sadakat yükümlülüğüne işlerlik sağlamak amaçlanmıştır. Söz konusu durum, rekabet yasağı adı altında düzenlenmektedir. Bu rekabet yasağı, ilgili yönetim kurulu üyelerinin görevlerini sürdürdükleri dönemi kapsadığı gibi haklı bir yasal sebeple geçici bir süre için sürdüremedikleri dönemleri de kapsamaktadır. Yönetim kurulu üyelerinin görevlerine sınırlı bir şekilde devam etmeleri nedeniyle şirketin tasfiyesi durumunda da rekabet yasağı uygulaması devam etmektedir²²⁴.

Rekabet yasağı, ilgili yönetim kurul üyesinin atanmasıyla başlayıp, üyelik sıfatının son bulmasıyla da sona ermektedir. Ayrıca yönetim kurulu üyesinin üyelik sıfatının son bulması ile kural olarak sona erecek olan rekabet yasağının üyelik sıfatının son bulmasından sonra da devam etmesi yönünde bir sözleşmenin akdedilmesi de mümkündür. Bununla birlikte söz konusu sözleşmenin üyelik devam ederken yapılması gibi üyelik son bulduktan sonra da yapılması mümkündür. Ancak

²²² Gerekçe TTK m.395/2.

²²³ TTK m.396/1 hükmüne göre, “yönetim kurulu üyelerinden biri, genel kurulun iznini almaksızın, şirketin işletme konusuna giren ticari iş türünden bir işlemi kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı tür ticari işlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırsız ortak sıfatıyla da giremez. Bu hükmeye aykırı harekette bulunan yönetim kurulu üyelerinden şirket tazminat istemekte veya tazminat yerine yapılan işlemi şirket adına yapılmış saymakta ve üçüncü kişiler hesabına yapılan sözleşmelerden doğan menfaatlerin şirkete ait olduğunu dava etmekte serbesttir.”

²²⁴ Üçışık, Çelik, s.503

böylesi bir sözleşmenin varlığı durumunda üyelik sıfatının son bulmasından sonra rekabet yasağına aykırı davranış sergilenmesi halinde ilgili yönetim kurulu üyesi TTK m. 396 kapsamında değil akdedilen sözleşme kapsamında sorumlu tutulacaktır²²⁵.

Rekabet yasağının genel kurul kararı ile serbest bırakılabilmesi ve böylece yönetim kurulu üyesinin anonim şirketle rekabet etme hakkına sahip olması nedeniyle rekabet yasağına ilişkin yasal düzenlemenin emredici nitelik taşımadığı söylenebilir.

Rekabet yasağına aykırı hareket edilmesi halinde, geriye kalan yönetim kurulu üyeleri, rekabet yasağına aykırı durumu öğrenmelerinden itibaren üç ay ve her durumda bir yıl içerisinde bu hususta bir girişimde bulunmalıdır. Bu girişimlere ilişkin üç farklı seçenek mevcuttur. Bunlar;

- Rekabet yasağına aykırı davranan yönetim kurulu üyesinden tazminat talebinde bulunmak,
- Rekabet yasağına aykırı işlemin anonim şirket adına yapılmış olarak değerlendirilmesi talebinde bulunmak,
- Üçüncü şahıslar adına yapılan işlem ya da sözleşmelerden elde edilecek olan menfaatin anonim şirkete devredilmesi talebinde bulunmak,

olarak sıralanabilir. Bu seçimlik haklardan hangisinin kullanılacağına rekabet yasağını ihlal eden yönetim kurulu üyesi dışındaki yönetim kurulu üyeleri karar verecektir.

Rekabet yasağını ihlal eden yönetim kurulu üyelerinin TTK m. 364 kapsamında azledilmeleri ve bu kişilere karşı TTK m. 553 kapsamında sorumluluk davası açılması yoluna başvurulması mümkündür.

²²⁵ Yaşar Can Göksoy, “Ortaklıklar Hukukunda Rekabet Yasaklarının Kapsamı”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğlu’na Armağan, C.9, Özel Sayı, İzmir 2007,s.659; Ayan, s.154.

2.5. Kamu Borçlarından Dolayı Sorumluluk

2.5.1. Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanun'dan Doğan Sorumluluk

AATUHK m.35'te, "Tüzel kişilerle...malvarlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları, kanuni temsilcilerin...şahsi malvarlıklarından bu Kanun hükümlerine göre tahsil edilir." düzenlemesi yer almaktadır. Söz konusu kanun metni, kamu borçlarından ötürü yasal temsilcinin sorumluluğunu düzenlemiş olmakla birlikte mükerrer nitelikli bir düzenlemeyi barındırmaktadır. Kanun maddesini devamında ilgili düzenlemenin, yabancılar ya da bunların mümessilleri hakkında da uygulanabilir olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte tüzel kişilerin tasfiye edilmiş olmalarının ya da tasfiye aşamasında bulunmalarının, yasal temsilcilerin tasfiyeden önceki sorumluluklarının önüne geçmeyeceği de vurgulanmıştır. Ayrıca yasal temsilcilerin, ödemiş oldukları tutarları esas amme borçlusuna rücu etme hakkına sahip oldukları da vurgulanmıştır.

Anonim şirketin ödenmemiş bir kamu borcunun mevcut olması halinde şirketin temsil ve yönetimini sağlayan yönetim kurulu üyeleri, müdürler ve murahhas üyeler AATUHK m.35 kapsamında bu borca ilişkin sorumluluk altındadırlar. Buna ilişkin sorumluluğun oluşması için idare tarafından söz konusu kamu borcunun, şirket mal varlığı kapsamında kısmen ya da tamamen tahsil edilememesi yeterli olacaktır.

Mükerrer AATUHK m. 35'te düzenlenmiş olan sorumluluk hali, kusursuz sorumluluğa dayanmaktadır²²⁶. Dolayısıyla sorumlu tutulanların, kusursuz olduklarını ispat ederek bu borçtan kurtulması mümkün olmayacaktır. Bunun bir sonucu olarak da AATUHK m. 35 kapsamında şirketin ödenmeyen kamu alacakları nedeniyle oluşacak borca ilişkin anonim şirketin yasal temsilcileri, kişisel mal varlıkları ile sorumlu olacaklardır²²⁷.

Gerek VUK m. 102/2 gerekse de mükerrer AATUHK m. 35 uyarınca yönetim kurulunun, şirketin henüz ödenmeyen kamu borçları nedeniyle ortaya çıkan

²²⁶ Üçışık, Çelik, s.586.

²²⁷ Özen Kaya Göçmen, Ender Dedeğaç, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Vergisel Sorumluluğu", **TBBD**, s.129, Mart-Nisan 2017.

sorumluluğunun müteselsil nitelikte olduğunu belirtmek gerekmektedir. Bu durum rücu ve teselsül açısından ortaya bazı sorunların çıkmasına neden olmaktadır. Yukarıda ayrıntılı olarak bahsetmiş olduğumuz gibi yönetim kurulu üyeleri ve şirket arasında hatta yönetim kurulu üyelerinin kendi aralarında teselsül hükümleri uygulanmaktadır. Dolayısıyla kamu borcunun alacaklı tarafının, bu bedeli oran ya da sıra gözetmeksizin istediği yönetim kurulu üyesinden talep etmesi mümkündür²²⁸.

“Kanuni temsilcilerin sorumluluğu” başlığı altında düzenlenmiş olan mükerrer AATUHK m.35’e, 5766 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun m. 4 kapsamında²²⁹ eklenen, f. 5²³⁰ ve f. 6’nın²³¹ Resmi Gazetede 03.04.2015 tarihinde

²²⁸ Mert Silahşör, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Kamu Alacağı Sorumluluğu”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, 2016/1, s.71.

²²⁹ Bu madde ile 6183 sayılı Kanunun mükerrer 35.maddesine; “Amme alacağının doğduğu ve ödenmesi gerektiği zamanlarda kanuni temsilci veya teşekkülü idare edenlerin farklı şahıslar olmaları halinde bu şahıslar, amme alacağının ödenmesinden müteselsilen sorumlu tutulur.” hükmü ve “Kanuni temsilcilerin sorumluluklarına dair 213 sayılı Vergi Usul Kanununda yer alan hükümler, bu maddede düzenlenen sorumluluğu ortadan kaldırmaz.” hükmü eklenmiştir.

²³⁰ Anayasa Mahkemesi 19.03.2015 tarih, 2014/144 E., 2015/29 K. numaralı kararında, 6183 Sayılı AATUHK’un “Kanuni temsilcilerin sorumluluğu” başlıklı mükerrer 35. Maddesinin 5. fıkrasının iptali gerekçesinde, “ Kanun koyucu, amme alacağını güvenceye almak bakımından sorumluluğun yaygınlaştırılması yoluna gidebileceği gibi müteselsil sorumluluk da öngörebilir. Ancak amme alacağının doğduğu veya ödenmesi gerektiği zamanlarda kanuni temsilcilerin farklı kişiler olabileceği gerçeği göz önüne alındığında, kural ile getirilen düzenleme vergi ve diğer mali ödev ve sorumluluklarını zamanında ve eksiksiz olarak yerine getiren kanuni temsilcilerin, sonradan kendilerinin görevde olmadığı ve müdahale şanslarının bulunmadığı bir dönemde gerçekleşen bir eylemden müteselsilen sorumlu tutulmaları sonucunu doğurmaktadır. Adalet ve hakkaniyet ilkeleri karşısında, bireyin bu şekilde belirsiz ve güvensiz bir biçimde kendi kusurundan kaynaklanmayan bir nedenle, başkalarının eylem veya ihmali sonucunda oluşacak sorumluluğa ortak olması adalet ve hakkaniyet ile bağdaşmaz. Dolayısıyla itiraz konusu kural hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa’nın 2. Maddesine aykırıdır. İptali gerekir” ifadelerini kullanmıştır. (Erişim Tarihi: 20.03.2012)

²³¹ Anayasa Mahkemesi 19.03.2015 tarih, 2014/144 E., 2015/29 K. numaralı kararında, 6183 Sayılı AATUHK’un “Kanuni temsilcilerin sorumluluğu” başlıklı mükerrer 35. Maddesinin 6. fıkrasının iptali gerekçesinde, “Hukuk devletinde kanunlarla kişilerin ekonomik, sosyal ve hukuki yaşam alanlarına yöneltilen müdahaleler öngörülebilmeli ve geleceğe dönük planlar buna göre yapılabilmelidir. Belirlilik ilkesi, vergi ve diğer kamu alacakları açısından miktar, tarh ve tahsil zamanı ile biçimi gibi vergi ve diğer alacakların esaslı unsurlarının önceden belli ve kesin olmasını gerektirir. 213 sayılı Kanun’un 10. maddesinde, kanuni temsilciler için kabul edilen sorumluluk, kusura dayalı sorumluluktur. Buradaki kusur, vergilendirmeye dair ödevlerin ihlal edilmesidir. Buna göre, 213 sayılı Kanun’un 10. maddesi uyarınca kanuni temsilcilerin sorumlu tutulabilmesi için vergilendirme ödevlerini yerine getirmemiş olması gerekmektedir. İtiraz konusu kuraldan kaynaklanan sorumluluk ise kusursuz sorumluluk esasına dayanmakta olup kamu alacağının borçlu şirketten tahsil edilememesinde kanuni temsilcilerin kusuru bulunmasa dahi sorumlu tutulmasına neden olmaktadır. 213 sayılı Kanun’un 10. maddesinde, kanuni temsilcilerin sorumluluklarına ilişkin hükümlerin düzenlenmiş olması, bu Kanun kapsamındaki amme alacaklarının takibinin itiraz konusu kurala göre yapılmasına engel teşkil etmemektedir. Dolayısıyla itiraz konusu kural nedeniyle, 213 sayılı Kanun kapsamına giren amme alacakları da dâhil olmak üzere tüm amme alacakları için takip yapılması mümkündür. Bu durumda her iki kanunun aynı maddi olaya uygulanabilmesi nedeniyle, iki

yayınlanmış olan bir Anayasa Mahkemesi kararıyla²³² anayasaya aykırılık nedeniyle iptal edildiği görülmektedir. Anayasa Mahkemesine göre; mükerrer AATUHK m. 35'teki sorumluluk kusursuz sorumluluk iken VUK m. 10'daki sorumluluk kusur sorumluluğuna dayanmaktadır. Bu kararla beraber şirket yasal temsilcilerinin, şirketin kamu borçları nedeniyle kusursuz olarak sorumlu sayılması hukuka aykırılık teşkil etmektedir. AATUHK m. 35/5'in Anayasa Mahkemesi kararı neticesinde iptal edilmesi ile birlikte yönetim kurulu üyelerinin sadece kendi görev yaptıkları dönemde ortaya çıkan kamu borçlarından sorumlu tutulacakları öngörülmektedir.

2.5.2. Vergi Usul Kanunu'ndan Doğan Sorumluluk

AATUHK mükerrer m. 35 ile VUK m. 10'da düzenlenmiş olan sorumluluk türlerinin birbirlerinde farklı oldukları görülmektedir. VUK m.10/2'de “yukarıda yazılı olanların bu ödevleri yerine getirmemeleri yüzünden mükelleflerin veya vergi sorumlularının varlığından tamamen veya kısmen alınmayan vergi ve buna bağlı alacaklar, kanuni ödevleri yerine getirmeyenlerin varlıklarından alınır. Bu hüküm Türkiye'de bulunmayan mükelleflerin Türkiye'deki temsilcileri hakkında da uygulanır.” şeklinde bir hüküm bulunmaktadır.

VUK m.10/2'de “kanuni ödevlerini yerine getirmeyenlerin” şeklinde bir ibare yer almaktadır ve bundan hareketle şirket yasal temsilcilerinin kamu borçları kapsamındaki sorumluluklarının kusura dayandırıldığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak; VUK m. 10 kapsamındaki vergi borçlarının şirketten tahsilinin kısmen ya da tamamen gerçekleştirilememesi durumunda, söz konusu borcun oluşumu ile yasal temsilcilerin görev ve yükümlülüklerini yerine getirmemeleri ya da yasal temsilcilerin kusuru arasında bir nedensellik bağının bulunmaması halinde, yasal temsilciler, bu durumu ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilecektir²³³. Ancak mükerrer AATUHK m. 35'te düzenlenmiş olan sorumluluk halinin, kamu borcunun şirket mal varlığından kısmen ya da tamamen tahsil edilememesi ya da edilemeyeceğinin anlaşılması dışında başka bir gerekçeye dayandırılmamış olması

ayrı kanuni düzenlemeden hangisini uygulanacağı konusunda belirsizlik oluşmaktadır. Dolayısıyla itiraz konusu kural, hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmamaktadır. İtiraz konusu kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.” ifadeleri kullanılmıştır. (www.kazancı.com ,E.T. 16.05.2022)

²³² Anayasa Mahkemesi Kararı, T. 19.03.2015 , E. 2014/144 E.,K. 2015/29 (www.kazancı.com ,E.T. 16.05.2022)

²³³ Üçışık, Çelik, s. 589.

nedeniyle şirket yasal temsilcilerinin, VUK m. 10'da olduğu gibi kusursuz olduklarını ispatlamak suretiyle sorumluluktan kurtulmaları mümkün olmayacaktır²³⁴.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SORUMLULUK DAVASI

3.1.Genel Olarak

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin yasalardan ya da şirket ana sözleşmesinden kaynaklanan görev ve yükümlülüklerini şahsi kusurları dahilinde gereği gibi ya da hiç ifa etmemeleri ve şirketin, şirket alacaklılarının ya da şirket pay sahiplerinin bundan ötürü zarara uğramaları nedeniyle, ilgili yönetim kurulu üyelerine karşı, dava yoluna gidilmesi mümkündür ve işbu dava, sorumluluk davası olarak nitelendirilmektedir. Ancak sorumluluk davasına ilişkin TTK'da direkt olarak bir hükmün mevcut olmadığını, söz konusu davanın temelini TTK m. 553'ten aldığını söylemek gerekmektedir. Sorumluluk davası, sadece şirket yönetim kurulu üyelerine karşı değil aynı zamanda yöneticiler, şirket kurucuları ve tasfiye memurlarına karşı da açılabilmektedir²³⁵. TTK m. 555/1'de şirketin uğramış olduğu zararın tazmin edilmesi, yani söz konusu sorumluluk davasının açılması hakkı, hem şirketin kendisine hem de her bir pay sahibine tanınmıştır. Ayrıca oy hakkı bulunmayan pay sahipleri ile katılma intifa senedi sahiplerinin de tıpkı pay sahipleri gibi söz konusu sorumluluk davasını açma hakkı mevcuttur²³⁶.

Yönetim kurulu üyelerinin görev ve yükümlülüklerini hiç ya da gereği gibi yerine getirmemeleri neticesinde, anonim şirketle aralarındaki sözleşmeye aykırı bir

²³⁴ Şükrü Yıldız, “Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Kamu Borçlarından Sorumluluğu”, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu na . Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2001, s. 793; Levent Yaralı, Limited Şirketin Kamu Borçlarından Müdürlerin ve Ortakların Sorumluluğu, 2. Baskı, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2011, s.180.

²³⁵ TTK m.553 hükmü, “kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu” başlığını taşır. TTK m.553/1 hükmüne göre, “ Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar.

²³⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku , s. 2560.

durum meydana geleceği için ortaya bir sorumluluk hali çıkmaktadır. Bu sorumluluk haline ve sorumluluk davasına yönelik TTK m. 553 vd. maddelerde çeşitli düzenlemelerin yer aldığı görülmektedir. TTK m.555/1'de “şirketin uğradığı zararın tazminini, şirket ve her bir pay sahibi isteyebilir.” ifadesi bulunmaktadır. Şirketin uğradığı zarar, TTK m. 553 ve 554'te gösterilen sorumlulardan, şirketin bizzat kendisi tarafından talep edilebilmektedir. Dolayısıyla söz konusu sorumluluk davasında anonim şirketin aktif dava ehliyetinin bulunduğu görülmektedir. Ancak şirketin dava açma hususunda ihmalkar davranması, yönetim kurulu üyelerinin şirket üzerinde önemli bir hakimiyet kurmuş olmasından kaynaklı şirketin davayı açmaktan imtina etmesi gibi bazı durumların yaşanabilecek olması sebepleriyle zararın tazminine ilişkin olan bu davayı açma hakkının; şirket pay sahiplerine de verildiği görülmektedir²³⁷.

6762 sayılı Eski TK m. 309'da şirket alacaklılarına da sorumluluk davasını açma hakkı tanınmışken²³⁸ 6102 sayılı TTK'da böylesi bir hakkın mevcut olmadığı görülmektedir. 6102 sayılı TTK m. 556'da “alacaklılar, sadece şirketin iflası halinde, tazminatın şirkete ödenmesini talep edebilir” şeklinde bir düzenlemenin mevcut olduğu görülmektedir. Sorumluluk davasını açma hakkı kapsamında anonim şirket ile pay sahipleri aynı kefedede değerlendirilirken şirket alacaklıları bu değerlendirmenin dışında tutulmuştur. Buradan anlaşılıyor ki 6102 sayılı TTK'da,

²³⁷ Y. 11. HD. T. 24.11.2016, E. 2015/14484, K. 2016/9091 kararında “Türk Hukukunda zarar gören ortakların da yöneticiler...aleyhine dava açma hakkı bulunmakta olup, ortakların dava açma hakkı da doğrudan doğruya zarar ve dolaylı zarar durumuna göre değişiklik gösterir. Yönetim...kurulu üyelerinin ortaklığın mal varlığını azaltan veya kötüleştiren yasa ve anasözleşme hükümlerine aykırı davranışları, ortaklar ve alacaklıların dolaylı zarar görmesine yol açar. İra, bu tür tasarruflar payları oranında ortakları etkiler. Aşka bir anlatımla, ortaklığın doğrudan doğruya zarar görmesi, ortakların dolaylı zararı olarak sonuç doğurur. Ancak, ortak dolaylı zarar nedeniyle açtığı davada hükmedilecek tazminatı kendisi adına değil, ortaklığa verilmesi yönünde talepte bulunabilir.”- (www.kazancı.com , E.T. 20.05.2022)

²³⁸ Y. 11. HD. T. 17.11.2016, E. 2016/7730, K. 2016/8878 kararında “ zarar gören şirket alacaklılarının da yöneticiler...aleyhine dava açma hakkı bulunmaktadır. Şirket alacaklılarının dava açma hakkı da doğrudan doğruya zarar ve dolaylı zarar durumuna göre değişiklik içerir. Yönetim ve denetim kurulu üyelerinin ortaklığın mal varlığını azaltan veya kötüleştiren yasa ve ana sözleşme hükümlerine aykırı davranışları, ortaklar ve alacaklıların dolaylı zarar görmesine yol açar. Zira, bu tür tasarruflar şirket alacaklılarını etkiler. Aşka bir anlatımla, ortaklığın doğrudan doğruya zarar görmesi, şirket alacaklılarının dolaylı zararı olarak sonuç doğurur. Ancak, şirket alacaklısı'nın 309 ve 340 ncı maddeleri uyarınca dolaylı zarar nedeniyle açtığı davada hükmedilecek tazminatı kendisi adına değil, ortaklığa verilmesi yönünde talepte bulunabilir. İkinci durum ise, doğrudan zarar halidir. Bu ihtimalde yöneticilerin veya denetçilerin eylemleri sonucunda şirket alacaklılarının ortaklığın zararından müstakil olarak gördükleri zararlar söz konusudur. Anılan zarar türünde ortaklığın zarar görüp görmemesinin bir önemi bulunmamaktadır. Bu dava türünde ise alacaklılar, talep ettiği tazminatın kendisi adına hükmedilmesini isterler.” (www.kazancı.com ,- E.T. 03.06.2022)

anonim şirket tarafından borçların düzenli olarak ödenmesi halinde şirket alacaklılarının zarara uğramamış olacağı kabul edilmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki; anonim şirket adına işbu sorumluluk davasının açılabilmesi, şirketin zarara uğramış olması koşuluna bağlanmıştır²³⁹.

Söz konusu sorumluluk davasının, şirketin doğrudan uğradığı zararın tazmini amacıyla alacak davası şeklinde açılabilmesinin yanı sıra, şirket tarafından üçüncü kişilere yapılan haksız ödemelerin tazmini için rücu davası şeklinde açılabilmesi de mümkündür. Bunun dışında sorumluluk davasının, TTK m. 395'te geçen şirket ile işlem yapma yasağına dayanılarak, söz konusu işlemin geçersizliği amacıyla iptal davası şeklinde açılması da mümkündür²⁴⁰.

3.2.Sorumluluk Davasının Şartları

3.2.1. Kanuna veya Esas Sözleşmeye Aykırılık

TBK m. 49/1'e bakıldığında haksız fiilin "hukuka aykırı fiil" ifadesiyle ele alındığı buna karşılık hukuka aykırılık kavramının tanımının yapılmadığı görülmektedir. Hukuka aykırı fiilin haksız fiil ve sözleşmeye aykırı fiil olarak sınıflandırılması mümkündür²⁴¹. Ayrıca hukuka aykırılık kavramı; gerçek veya tüzel kişilerin şahıs ya da mal varlıklarının korunması amacıyla kanun koyucu tarafından öngörülmüş yazılı olan ya da olmayan emir, kural ve yasaklara uyulmaması neticesinde ortaya çıkan davranışlar şeklinde de nitelendirilebilir²⁴².

Hukuka aykırılık kavramının, yalnızca sorumluluk hukuku kapsamında değerlendirilmesi genel olarak hukuk kurallarına aykırılıktan daha dar kapsamlı bir durumu ihtiva etmektedir²⁴³. Çünkü böylesi bir durumda, belirli hak veya hukuki varlıkları, onlara zarar verecek olan fiillerden korumayı gözeten hukuk kurallarının ihlal edilmesi ile sınırlı bir hukuka aykırılık yaklaşımı ortaya çıkacaktır.

TTK m. 553/1'e bakıldığında, ilgili kanun maddesinde yasalardan ya da şirket esas sözleşmesinden doğan görev ve yükümlülüklerin hiç ya da gereği gibi yerine

²³⁹ Üçışık, Çelik, s.547-548.

²⁴⁰ Üçışık, Çelik, s.550-551.

²⁴¹ Haluk Tandoğan, **Türk Mesuliyet Hukuku**, Ankara Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1961, s.5-7. (Mesuliyet Hukuku)

²⁴² Eren, s.660; Antalya, s.42-43. Tandoğan, **Mesuliyet Hukuku**, s.18.

²⁴³ Eren, s.660.

getirilmemesi veya ihlal edilmesi neticesinde yönetim kurulu üyelerinin, sorumluluklarının doğacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla ortada bir zararın olması, sorumluluğun doğması açısından tek başına yeterli değildir. Bununla birlikte yasalardan ya da şirket esas sözleşmesinden doğan görev ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi noktasında bir ihlalin de bulunması gerekmektedir. Ayrıca yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkin bir hukuka aykırılık durumunun tespiti için yalnızca yasalardan ya şirket esas sözleşmesinden yola çıkılması yeterli olmayacak, şirketin diğer iç yönergelerine aykırılık teşkil edenler durumlar da bu kapsamda ele alınacaktır²⁴⁴.

3.2.2.Kusur

Kusur, sorumluluk hukukunun esasını teşkil etmekte ve bir duruma ilişkin sorumluluk ve zararın bir kişiye atfedilmesini haklı hale getirmektedir²⁴⁵. Kusurun tanımı, TBK m. 49/1'de yapılmamıştır. Ancak doktrinde; hukuka aykırılık teşkil eden bir davranışın, sonucunun istenerek yani kasıtlı olarak yapılması ya da hukuka aykırılık teşkil eden bir davranıştan kaçınma noktasında gereken özenin gösterilmemesi yani ihmalen yapılması şeklinde bir tanımlama bulunmaktadır²⁴⁶.

Hukuka aykırılık kavramı, bir davranışın hukuka aykırı olmasına işaret etmekteyken; kusur ise, bir kişinin sorumluluğunun doğması için hukuk kurallarınca belirlenen, örnek gösterilen fiiller dışında kalan ve böylece hukuka aykırı hale gelen, otoritelerce kınanan davranışların sergilenmesine işaret etmektedir²⁴⁷.

Kusuru, kast ve ihmali altında derecelendirmek mümkündür. Kast, kusura ilişkin en ağır derecelendirmeye denk gelmektedir. Kişi, sergilediği davranışın hukuka aykırı olduğunu bilip zarara sebebiyet verecek sonucu da isterse doğrudan kast; zarar verecek sonucu istemeyip, bu sonucu göze alarak davranış sergilerse dolaylı kast gündeme gelecektir²⁴⁸.

²⁴⁴ Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s.282.

²⁴⁵ Eren, s.643.

²⁴⁶ Eren, s.647-649; M. Kemal Oğuzman, Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-2, Gözden Geçirilmiş 17. Bası**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2022, s.54.

²⁴⁷ Oğuzman, Öz, s.14; Antalya, s.22; Tandoğan, **Mesuliyet Hukuku**, s.45.

²⁴⁸ Eren, s.648; Oğuzman, Öz, s.56.

İhmal ise kusurdan ayrılmaktadır. İhmalde, zarara sebebiyet verecek olan sonucu bilme ve isteme söz konusu değildir. Ortalama bir kişinin objektif kriterler ölçüsünde sergilemesi gereken dikkat, tedbir ve özenden uzak davranışlar sergilemesi ihmal olarak nitelendirilmektedir²⁴⁹. Sorumluluk hukukunda, kusurun derecesi, tespit edilecek olan tazminat miktarı açısından önemlidir. Haksız fiile dayanan sorumlulukta, kusurun türüne bakılmaksızın zarara sebebiyet veren kişinin sorumluluğu gündeme gelmektedir²⁵⁰.

TTK m. 553/1’de yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğu düzenlenmiştir. Söz konusu kanun maddesinde, yasalardan ya da şirket ana sözleşmesinden kaynaklanan görev ve yükümlülüklerin kusurlu bir şekilde ihlal edilmesi ve bunun sonucunda bir zararın oluşması halinde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun oluşacağına vurgu yapılmıştır. Dolayısıyla yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunun kusura dayandığı TTK’da açık bir şekilde düzenlenmiş olup; kanun maddesinin gerekçesinde²⁵¹ ihmal veya kasıt noktasında bir ayrıma gidilmeksizin kusurun bütün derecelerinin sorumluluk dahilinde olduğu belirtilmiştir.

Tüm bunlarla birlikte yine TTK m. 553/1’den hareketle yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluklarının kusura dayalı bir sorumluluk olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bir yönetim kurulu üyesine sorumluluğa ilişkin dava açılabilmesi için ilgili yönetim kurulu üyesinin yasadan ya da şirket ana sözleşmesinden kaynaklanan görev veya yükümlülüklerini kendi kusuruyla hiç ya da gereği yerine getirmemiş olması gerekmektedir. Ayrıca, ortalama yetenek ve bilgiye sahip bir yönetim kurulu üyesinin birbirine benzeyen durumlarda dikkat ve özen yükümlülüğünü yeterince yerine getirmemesi halinde de kusurlu davranış sergilemiş olacağı kabul edilmektedir. Sonuç olarak yönetim kurulu üyelerinin herhangi bir işlemi neticesinde anonim şirket zarara uğramış olsa dahi ilgili üyenin kusurunun bulunmaması halinde sorumluluk davasından söz etmek mümkün olmayacaktır.

²⁴⁹ Eren, s.649; Tandoğan, **Mesuliyet Hukuku**, s.48-49.

²⁵⁰ Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**,s.314.

²⁵¹ TTK m. 553/1 gerekçesinde; maddenin kaynağı İsv. BK m. 754’den farklı olarak “İsviçre’de “kasıt ve ihmâlle” denilerek kusurun derecesinde ayrıma vurgu yapılarak mahkeme yönünden bir rehber hüküm oluşturulmuş olmasına rağmen, 557 nci madde zaten bu ayrımı yaptığı için hükmümüzde “kusur” sözcüğü ile yetinilmiş olmasıdır.” ifadelerine yer verilmiştir.

Yargıtay kararları incelendiğinde yüksek mahkemenin de sorumluluk açısından kast veya ihmal koşulunu aradığı görülmektedir²⁵² ve buradan da anlaşılmaktadır ki; yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumlulukları kusur sorumluluğuna dayandırılmalıdır.

Tüm bunlarla birlikte yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi ortalama yetenek ve bilgiye sahip olan yönetim kurulu üyelerinin benzer durumlarda gereken dikkat ve özeni sergilememeleri durumunda da ortaya kusurlu bir davranış çıkmış olacaktır. Bu hususla ilgili TTK m. 369/1’de “tedbirli bir yönetici özeni” kavramına vurgu yapılarak yönetim kurulu üyelerinin görev ve yükümlülüklerini ifa ederken buna uygun davranışlar sergilemeleri gerektiği belirtilmiştir²⁵³. TTK m. 369/1’in gerekçesinde kendisine yer bulan “tedbirli yönetici” kavramı, hem kusurdaki ölçüyü tespit etmede hem de objektif eylem ve kararları belirlemede kullanılmaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki; yönetim kurulu üyelerinden beklenen tedbirden öte haller ve kontrol dışı gelişen durumlar yukarıda bahsedilen “tedbirli yönetici” kavramının kapsamında yer almamaktadır. Kaldı ki; TTK m. 553/3’e bakıldığında yönetim kurulu üyelerinin, bir uzman gibi bilgili ve donanımlı olmaları öngörülmemiştir. Dolayısıyla hükmün gerekçesinden de anlaşılmaktadır ki; yönetim kurulu üyelerinin kontrol alanı dışında kalan ya da beklenilenden daha uzakta bulunan fiillerinden ötürü “tedbirli yöneticilik” kavramı kapsamında sorumluluk meydana gelmeyecektir²⁵⁴. Burada “tedbirli yöneticilik” kavramıyla objektif özen ölçütü esas alınmıştır. Sonuç olarak, yönetim kurulu üyesinin işini ifa ederken göstermesi gereken özen, objektif bir şekilde tespit edilmelidir.

²⁵² Y. 23. HD. T. 08/05/2018, E. 2016/12, K. 2018/2972 tarihli kararına göre; “Dava hukukî niteliği itibarıyla, kooperatif yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkin tazminat davasıdır. Kooperatif yönetim kurulu, kooperatif işlerinin yönetimi için gereken titizliği gösterir ve kooperatifin başarısı ve gelişmesi yolunda bütün gayretini sarf eder (Koop. K. m.62). Yönetim kurulunun bu özen yükümlülüğüne aykırı davranması durumunda sorumluluğunun doğacağı şüphesizdir. Kooperatif yönetim kurulu üyelerinin özen yükümlülüğüne aykırılık sebebiyle doğan hukukî sorumluluğu, müteselsil bir sorumluluktur. Sorumluluğun müteselsil olarak kabul edilmesinin sebebi, Kooperatifler Kanunu’nun TTK’ye yapmış olduğu atıftır. Gerçekten de Kooperatifler Kanun’nda aksine açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret Kanunu’ndaki anonim şirketlere ait hükümler uygulanır (Koop. K. m.98). Dava konusu olayın gerçekleştiği dönemde yürürlükte bulunan 6762 sayılı TTK m. 336’ya göre, yönetim kurulu üyeleri kasten veya ihmal neticesinde kendilerine kanunun ve esas sözleşmenin yüklediği sair vazifeleri ihlâl ettikleri takdirde meydana gelen zarardan şirkete, ortaklara ve alacaklılara karşı kusurlarının derecesine bakılmaksızın zararın tamamından sorumlu olurlar.” (www.kazancı.com E.T. 17/06/2022)

²⁵³ Y. 11. HD. T. 10/02/2021 ,E. 2020/1406, K. 2021/1065 (www.kazancı.com E.T. 17/06/2022)

²⁵⁴ 6102 Sayılı TTK’nın 369/1. maddesinin gerekçesi

Objektif özen ölçütü, anonim şirkete ilişkin bir işin ifa edilmesinde söz konusu iş için gereken nitelikler esas alınarak bir tespitte bulunulmasını zorunlu tutmaktadır. Objektif özen ölçüsünden kasıt, makul derecedeki bir yönetim kurulu üyesinin sergilemesi gereken özen derecesidir. Dolayısıyla yönetim kurulu üyesinin ifa ettiği her işin kendine has nitelikleri göz önüne alınarak ayrı bir değerlendirme yapılmalı ve yönetim kurulu üyesinden beklenen özen derecesi bu şekilde belirlenmelidir²⁵⁵. Tüm bunlarla birlikte özen borcuna aykırı bir işlemi nedeniyle şirketin zarar görmesine sebebiyet veren yönetim kurulu üyesi hakkında TTK m. 553 kapsamında bir sorumluluk davası açılabilmesinin yanı sıra söz konusu aykırılık gerekçe gösterilerek ilgili yönetim kurulu üyesinin haklı bir sebeple azledilmesi yoluna da gidilebilir.

Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da yönetim kurulu üyeleri ile anonim şirket arasındaki hukuki ilişkinin hangi kapsamda değerlendirileceğidir. Bu hukuki ilişkinin sözleşmeden kaynaklandığı esas alındığında, hukuki sorumluluğun esasını sözleşme oluşturacaktır ve TBK m. 112'deki kusur karinesi doğrultusunda yönetim kurulu üyeleri, kusursuz olduklarını ispat ederek sorumluluktan kurtulabilecektir. Dolayısıyla her ne kadar 6335 sayılı Kanun ile getirilen değişiklik doğrultusunda TTK m. 553'ten kusur karinesi çıkarılmış olsa da bu durum, sorumluluğun sözleşmeden kaynaklanması halinde yönetim kurulu üyelerinin kusursuzluklarını ispatla yükümlü oldukları realitesini ortadan kaldırmamaktadır.

Hukuki sorumluluğun temelini haksız fiile dayanması durumunda ispat açısından farklı bir durum ortaya çıkmaktadır. Böylesi bir durumda TBK m. 50'de geçen "zarar gören, zararını ve zarar verenin kusurunu ispat yükü altındadır." hükmünden yola çıkılacaktır. Kural olarak tazminata ilişkin davalarda ispat yükü davacı taraftadır. Dolayısıyla davacı taraf, burada haksız fiile ilişkin unsurların var olduğunu, kusurdan kaynaklanan bir zararın meydana geldiğini, fiil ve zarar arasında

²⁵⁵ YHGK, T. 1/12/2002, E. 2002/4-993 , K. 2002/1052 (www.kazanci.com , E.T. 24/06/2022). Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun bu kararına göre; banka yöneticileri profesyonel bank yöneticisi olup, bankanın malvarlığını değerlendirirken görevleri ve yetkileri gereği ülkenin iktisadi yapısını iyi bilmesi, özenli ve olağan bilginin üzerinde bilgi ve yetenek göstermesi, riski bulunmayan yada en az risk barındıran işleri yapması gerekmektedir.

illiyet bağının oluştuğunu, fiilin hukuka aykırı olduğunu ve kusurun var olduğunu ispat etmekle yükümlüdür²⁵⁶.

Sonuç olarak; ispat yükü, sözleşmeden kaynaklı sorumluluklarda davalı taraftayken haksız fiil kaynaklı sorumluluklarda davacı taraftadır. Dolayısıyla bir yönetim kurulu üyesi hakkında haksız fiile dayanarak açılan sorumluluk davalarında davacı tarafta yer alan anonim şirket, şirket alacaklıları ve pay sahipleri, ilgili yönetim kurulu üyesinin kusurlu olduğunu ispat etmekle yükümlü olacaktır.

3.2.3.Zarar

Zarar, tazminata ilişkin bir borcun ortaya çıkması durumunda sorumluluk hukuku açısından son derece önemli bir kavramdır. Zararın yasal düzenlemelerde herhangi bir tanımı mevcut değildir ancak TBK m. 49'da²⁵⁷ zarardan söz edildiği görülmektedir.

Zararı, herhangi bir kişinin kendi rızası ve iradesi dışında mal varlığında meydana gelen azalma olarak tanımlamak mümkün olmakla birlikte; zarar miktarının tespiti, kişinin hukuka aykırı durum meydana gelmeden önceki mal varlığından hukuka aykırı fiilin sonucunda elde kalan mal varlığının çıkarılması yoluyla yapılacaktır²⁵⁸.

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğuna ilişkin; doğrudan zarar, dolaylı zarar, fiili zarar, yoksun kalınan kar, yansıma zarar gibi maddi zarar türleri ön plana çıkmaktadır. Kişinin hukuka aykırı fiilden önceki mal varlığı miktarı ile hukuka aykırı fiilden sonraki mal varlığı miktarının birbirinden çıkarılması neticesinde zarar görenin kontrolü, iradesi ve rızası dışında mal varlığında oluşan azalmanın tespit edilmesiyle birlikte fiili zarar ortaya çıkmış olacaktır²⁵⁹. Bir kişinin mal varlığı değerlerinde ortaya çıkması olası artışların, hukuka aykırı fiil sebebiyle ortaya çıkmaması neticesinde mal varlığında ileri bir

²⁵⁶ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.87; Eren, s.581.

²⁵⁷ TBK m.49 hükmüne göre, “ Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür.”

²⁵⁸ Murat Topuz, **İsviçre ve Türk Borçlar Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Roma Borçlar Hukukunda Maddi Zarar ve Bu Zararın Belirlenmesi**,2.Baskı, Seçkin Yayınları, İstanbul, 2020, s.13-21; Oğuzman, Öz, s.39; Eren, s.587.

²⁵⁹ Topuz, s.41-43; Eren, s. 593..

zaman diliminde gerçekleşecek olan artışının önüne geçilmiş olmasından kaynaklanan zarar ise, yoksun kalınan kar kavramına denk gelmektedir²⁶⁰.

Yukarıda da değinmiş olduğumuz gibi anonim şirketlerde bir yönetim kurulu üyesinin, yasalara ya da şirket ana sözleşmesine aykırı bir davranış gerçekleştirmesine rağmen bu durum; şirket, şirket pay sahipleri ya da şirket alacaklıları açısından bir zarara sebebiyet vermemişse ilgili üyeye karşı hukuki sorumluluk davası açılmayacaktır. Ayrıca söz konusu tazminat davasında zararın ispatlanması gerekmektedir ve bu noktada ispat yükü zarara uğrayanda olacaktır.

Sorumluluk davalarında, yalnızca doğrudan zarar değil genel hükümlere göre tazmin edilemeyen ve gerek şirket alacaklıları gerekse pay sahipleri açısından ortaya çıkan dolaylı (yansıma) zararların da tazmini istenebilecektir. Doğrudan zarar ile dolaylı zarar biçimindeki ayrım, yalnızca şirket alacaklıları ve pay sahipleri bakımından gündeme gelmektedir. Anonim şirket bakımından meydana gelen bütün zararlar, doğrudan zarar olarak nitelendirilmektedir²⁶¹.

Bir yönetim kurulu üyesinin sorumluluğuna gidilebilmesi için zararın ispatlanması gerekmektedir. Zararın varlığının ispatının yanı sıra zarar miktarının da hesaplanmış olması gerekmektedir. Yukarıda da belirtmiş olduğumuz üzere söz konusu zarara ilişkin ispat yükü, zarara uğrayana aittir.

Sorumluluk hukukunun zarar hesaplaması yönünden ilk amacı; kişinin mal varlığında kendi rızası ve iradesi dışında gerçekleşen zararı, aynen veya nakden karşılamak, zararı oluşturan eylem neticesinde zarara uğrayan kişinin mal varlığı değerindeki azalmış miktarın yerine ona eşit miktarda farklı bir mal varlığı değerini bırakmaktır. Burada bahsedilen ve zarar verene yüklenen bu yükümlülük, tazminat yükümlüğü olarak nitelendirilmektedir. Dolayısıyla tazminat miktarı belirlenmeden önce zarar hesabının yapılması gereklidir. Zira zarar veren kişinin ödeyeceği tazminat miktarı, ortaya çıkan zararlarla sınırlı olup zararın en üst miktarını aşamayacaktır²⁶².

²⁶⁰ Topuz, s.47-50

²⁶¹ Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s. 294 vd.

²⁶² Eren, s.724.

TTK m. 555-561 “şirket zararı” başlığı altında düzenlenmiştir. Anonim şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunda zarar kavramı; şirketin, şirket alacaklılarının ve şirket pay sahiplerinin doğrudan zararı ile şirket alacaklıları ve şirket pay sahiplerinin dolaylı zararına yönelik²⁶³ iki temel başlık altında değerlendirilmiştir²⁶⁴.

3.2.3.1.Doğrudan Zarar

Şirketin, şirket alacaklılarının ve şirket pay sahiplerinin mal varlığı değerlerinde oluşan azalma, doğrudan zarar şeklinde değerlendirilmektedir ve aslında “doğrudan zarar” kavramını, en özet ifade ile şirketin mal varlığındaki azalma (zarar) olarak tanımlamak mümkündür²⁶⁵. En genel ve kapsamlı ifade ile yönetim kurulu üyesinin, kurucunun, yönetim kurulunun, yönetici sıfatı taşıyan bir kişinin ya da tasfiye memurunun, gerek yasalardan gerekse de şirket ana sözleşmesinden kaynaklanan görev ve yükümlülüklerini hiç ya da gereği gibi yerine getirmemesi neticesinde şirketin, şirket alacaklılarının ve şirket pay sahiplerinin mal varlığı değerlerinde bir azalma meydana gelmesi ya da ilgili kişilerin mal varlığında gerçekleşmesi olası görülen değer artışının meydana gelmemesi sonucu oluşan zarara, doğrudan zarar denmektedir.

Doğrudan zarar kavramına, TTK m. 553/1’de geçen “verdikleri zarardan” şeklindeki ifade ile atıf yapılmıştır. Dolayısıyla buradaki zararı, doğrudan zarar olarak ayrıca ifade etmeye gerek yoktur. Zira TTK m. 555/1’e bakıldığında²⁶⁶ m. 553/1’deki zarar kavramının doğrudan zarara denk geldiği açıktır²⁶⁷.

²⁶³ Ayrıca hem şirketin hem de pay sahipleri ile alacaklıların doğrudan zarara uğraması ihtimali de söz konusu olabilir. (Ansay, s.143 vd.)

²⁶⁴ Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.123 vd.; Arslanlı, **Anonim Şirketin Organizasyonu**, s.182 vd.; Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s.295 vd.; Helvacı, **Hukuki Sorumluluk**, s.107 vd.; Fehiman Tekil, **Anonim Şirketler Hukuku**, İstanbul 1998, s. 221 vd.

²⁶⁵ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s.16-87.

²⁶⁶ TTK m.555/1 hükmüne göre, “şirketin uğradığı zararın tazminini, anonim şirket ve her bir pay sahibi isteyebilir. Pay sahipleri tazminatın ancak anonim şirkete ödenmesini isteyebilirler”. Bu hükümden hareketle, “şirketin zararı” ifadesi doğrudan zarar iken, bu zarar pay sahipleri bakımından dolaylı zarardır. Bir pay sahibinin veya alacaklının doğrudan zararı, anonim şirketin zararından bütünüyle bağımsızdır. (Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s.16-87.

²⁶⁷ Y. 11. HD. T. 09.06.2016 , E. 2015/14405 , K. 2016/6410 kararında, “...davacıların zarara uğradığı bildirilen hususlar dolaylı zarar olduğundan pay sahiplerinin zarara uğraması halinde 2 sayılı TT 'nın maddesi gereğince tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilecekleri, davacıların ise tazminatın doğrudan kendilerine ödenmesini talep ettiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi yerinde ise de açıklanan esas sermayenin arttırılması sonrasında nakdi sermayenin 1/4 ünün nakden

Yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunu doğuran bir eylemin gerçekleşmesi halinde, şirketin mal varlığında bir zarar (azalma) ortaya çıkmaktadır. Bunun sonucunda şirket pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının çoğunlukla dolaylı zarara kimi zaman ise doğrudan zarara uğradıklarını, anonim şirketin ise her zaman doğrudan zarara uğradığını kabul etmek gerekmektedir²⁶⁸.

Her ne kadar genel olarak yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunu doğuran eylemi neticesinde doğrudan zarar görenin anonim şirket olduğunu söylesek de kimi durumlarda şirket alacaklılarının ve şirket pay sahiplerinin de doğrudan zararlar karşılığında karşı karşıya kalabileceklerini eklemek gerekmektedir. Ayrıca şirketin uğradığı doğrudan zarardan bağımsız olarak ya da şirket doğrudan zarara uğramamış olsa bile şirket alacaklıları ve şirket pay sahiplerinin doğrudan zarara uğramış olmaları kimi zaman mümkündür. Söz konusu doğrudan zararlar, şirketin gördüğü zarardan bağımsızdır, dolayısıyla bu hususta şirketin zarara maruz kalıp kalmadığının bir önemi söz yoktur²⁶⁹. Şirket alacaklılarının ve şirket pay sahiplerinin doğrudan zarara maruz kaldığı durumlara ilişkin;

- Şirketin sermaye artırımına gitmesi halinde rüçhan hakkının²⁷⁰ kullanılmasının önüne geçilmesi,
- Şirket pay sahibine payıyla örtüşen temettü ödenmemesi ya da şirket pay sahibinin anonim şirket genel kurul toplantısına iştirak etmesinin önüne haksız bir şekilde geçilmesi²⁷¹,
- Şirket pay sahibinin genel kurul toplantısında oy kullanmasının önüne haksız bir şekilde geçilmesi²⁷²,

ödenmek durumunda kalınması, bakiye kısmın ödenmesi için de davalı yönetim kurulu üyelerinin 15 günlük gibi kısa bir süre tanımaları sebebiyle davacıların zarar gördüğü iddiası, doğrudan zarar niteliğinde bulunup, davacılar tarafından varsa belirlenen zararın tazminini talep edilebilecektir. Bu suretle, ileri sürülen işbu iddia hakkında gösterilen delillerin toplanarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken davacıların tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilecekleri, doğrudan kendilerine ödenmesini isteyemeyecekleri gerekçesiyle yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış bozmayı gerektirmiştir.” (www.kazanci.com , E.T. 25.06.2022)

²⁶⁸ Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s.187; Yasaman, **Sorumluluk Davaları**, s.107.

²⁶⁹ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 2561.

²⁷⁰ Rüçhan hakkı başlıklı TTK m.461/3 hükmüne göre, “Yönetim kurulu yeni pay alma hakkının kullanılabilmesinin esaslarını bir karar ile belirler ve bu kararda pay sahiplerine en az onbeş gün süre verir.” Yönetim kurulunun beyanı başlıklı TTK m.457/2-a hükmüne göre, “...rüçhan hakları sınırlandırılmış veya kaldırılmışsa bunun sebepleri, miktarı ve oranı; kullanılmayan rüçhan haklarının kimlere, niçin, ne fiyatla verildiği hakkında belgeli ve gerekçeli açıklamalar yer alır...”

²⁷¹ TTK m.407/1 hükmüne göre, “Pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanırlar. Kanuni istisnalar saklıdır.”

- Şirket alacaklılarının hatalı bilgiden yola çıkarak şirkete karşı kredi açması, hatalı bilançoya göre şirket pay sahibinin kendi paylarını sunması ya da şirket pay sahiplerinin yeni pay senetleri satın alarak zarara maruz kalması²⁷³,
- Sermaye artırımında şirket pay sahiplerinin yeni bir pay elde etmesinin önüne geçilmesi²⁷⁴, örnek olarak gösterilebilir.

Doğrudan zarar kapsamında açılan davalarda; şirket pay sahibi ve şirket alacaklılarının mal varlıklarında zarar doğrudan oluştuğundan ayrıca bu zarar şirketin mal varlığını ilgilendirmediğinden, davacıların lehine bir düzenlemeye yer verilerek, hükmedilen tazminat davacılar ödenebilir.²⁷⁵

3.2.3.2. Dolaylı Zarar

Yönetim kurulu üyelerinin yasalardan ya da şirket ana sözleşmesinden kaynaklanan görev yükümlülüklerini ihlal etmeleri neticesinde, şirketin mal varlığında oluşan zararın (azalmanın) şirket alacaklılarına ve şirket pay sahiplerine yansması sonucu oluşan zarar, dolaylı zarar olarak adlandırılmaktadır. Yani dolaylı zarar, şirketin uğramış olduğu doğrudan zararın şirket alacaklılarına ve şirket pay

²⁷²Batıl kararlar başlıklı TTK m.391/1-c hükmünde, “Pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmasını kısıtlayan ya da güçleştiren” kararların batıl olduğu belirtilmiştir.

²⁷³ Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s. 296.

²⁷⁴ Y. 11. HD. T. 09/06/2016, E. 2015/14405, K. 2016/641 kararına göre; “Dava, davacıların ortağı bulunduğu dava dışı anonim şirket yönetim kurulu üyelerine karşı açılmış sorumluluk davasıdır. Dava dilekçesiyle davacıların ortağı bulunduğu ...Holding A.Ş.'nin esas sermayesinin 31.10.2013 tarihli olağanüstü genel kurulunda yükseltildiği, yükseltile sermaye tutarının 300 milyon TL'sinin enflasyon düzeltilmesi farklarından karşılandığı, 300 milyon TL'sinin ise yeni nakdi sermaye taahhüdü olarak pay sahiplerinden talep edildiği, iç kaynakların tamamı sermayeye eklenmeden dış kaynaklardan artırım yapılmasının hukuka aykırı olduğu, nakdi sermayenin 1/4 ünün iştirak taahhütnamelerinin imzalanması sırasında nakden ödendiği, bakiye kısmın ödenmesi için davalı yönetim kurulu üyelerinin 15 günlük süre tanımalarının hukuka aykırı bulunduğu iddiasıyla tazminat talebinde bulunulmuş; işbu iddia dışında ileri sürülen davacıların zarara uğradığı bildirilen hususlar dolaylı zarar olduğundan pay sahiplerinin zarara uğraması halinde 6102 sayılı TTK.'nın 555/1 maddesi gereğince tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilecekleri, davacıların ise tazminatın doğrudan kendilerine ödenmesini talep ettiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi yerinde ise de açıklanan esas sermayenin artırılması sonrasında nakdi sermayenin 1/4 ünün nakden ödenmek durumunda kalınması, bakiye kısmın ödenmesi için de davalı yönetim kurulu üyelerinin 15 günlük gibi kısa bir süre tanımları sebebiyle davacıların zarar gördüğü iddiası, doğrudan zarar niteliğinde bulunup, davacılar tarafından varsa belirlenen zararın tazminini talep edilebilecektir. Bu suretle, ileri sürülen işbu iddia hakkında gösterilen delillerin toplanarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken davacıların tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilecekleri, doğrudan kendilerine ödenmesini isteyemeyecekleri gerekçesiyle yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış bozmayı gerektirmiştir.”(www.kazancı.com , E.T. 12/07/2022)

²⁷⁵ Helvacı, **Hukuki Sorumluluk**, s.151-152.

sahiplerine yansması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Burada zararın tazmin edilmesi hakkı kural olarak doğrudan doğruya zarar görene aittir²⁷⁶.

Yansıma neticesinde oluşan zarar nedeniyle genel hükümler kapsamında herhangi bir sorumluluk oluşmamaktadır, dolayısıyla yasalarda yansıma zararın talep edilebilmesine istinaden açık bir hüküm bulunmadıkça genel ilke şeklinde yansıma zararın istenmesi mümkün değildir²⁷⁷. TTK m. 555/1'deki “şirketin uğramış olduğu zararın tazminini her bir pay sahibinin isteyebileceği” ve TTK m. 556'daki “şirketin iflas etmesi halinde şirket alacaklılarının şirkete tazminat ödenmesini isteme hakkının bulunduğu” şeklindeki özel düzenlemeler, şirket alacaklılarının ve pay sahiplerinin yansıma zararlarının istenemeyeceğine ilişkin kuralın istinasını oluşturmaktadır.

Yönetim kurulu üyelerinin, yasalardan ya da şirket ana sözleşmesinden kaynaklanan görev yükümlülüklerini hiç ya da gereği gibi yerine getirmeyip bu hususta bir ihlal oluşturmaları durumunda şirkete, şirket alacaklılarına, şirket pay sahiplerine karşı verdikleri zarardan sorumlu olacakları TTK m. 553/1'de hüküm altına alınmıştır. Bu kanun maddesinin, doğrudan zarara uğrayan şirketle birlikte şirketin uğramış olduğu doğrudan zarar kapsamında dolaylı zarara uğrayan şirket alacaklıları ve şirket pay sahiplerine de başka bir ifade ile her iki zarar türüne de uygulanacağı, madde gerekçesinde belirtilmiştir²⁷⁸.

TTK'da “dolaylı zarar” kavramı mevcut değildir, ancak TTK m. 555/1'de geçen “şirketin uğradığı zarar” kavramının şirket pay sahipleri açısından dolaylı zarara işaret ettiği anlaşılmaktadır. İlgili kanun maddesinin gerekçesinde; anonim şirketin, uğramış olduğu doğrudan zarara ilişkin bir tazminat davası ikame edebileceğine, TTK m. 553 vd. maddeler kapsamında, dolaylı zararın meydana gelmesinin olası olmadığı vurgulanarak şirket pay sahiplerinin hem doğrudan hem de

²⁷⁶ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.53.

²⁷⁷ Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s.302; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 397; Özel, s.104.

²⁷⁸ Gerekçe, TTK m.553; Abuzer Kendigelen, **Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, Güncellenmiş 2. Basıdan 3.(TIPKI) Bası**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016, s.459. (İlk Tespitler)

dolaylı zararlarının bulunması durumunda bunların tazmini için sorumluluk davası açabileceğine işaret edilmiştir²⁷⁹.

Dolaylı zarar, şirketin zarara uğraması anında meydana gelmekte, ancak dolaylı zararın etkisi buna ilişkin dava açma hakkının muaccel olmasıyla birlikte ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, dava açma hakkının muaccel olma anına kadar, dolaylı zarar gizil bir nitelik taşımaktadır²⁸⁰.

Şirket alacaklıları veya şirket pay sahipleri, şirketin uğradığı zararın giderilmesi amacıyla dava açmakta ve hükmedilen tazminat şirkete verilmektedir. Dolayısıyla, şirket alacaklıları ve şirket pay sahiplerinin dava açabileceği tazminat miktarı, şirketin doğrudan uğramış olduğu tüm zararları kapsayan miktara denktir²⁸¹.

3.2.4. İlliyet (Nedensellik) Bağı

Hukuki sorumluluğu meydana getiren unsurlar içerisinde illiyet bağının önemli bir yeri bulunmaktadır ve illiyet bağı tazminat hukukunda asli şartlardan birisidir. İlliyet bağı; fiil, olay ve zarar arasında bir neden-sonuç ilişkisi bulunmasına bağlıdır. Sözleşme sorumluluğu, sözleşme dışı sorumluluk, kusur sorumluluğu ya da kusursuz sorumluluktan herhangi birine dayanan hukuki sorumluluk durumlarında, bir tazminata karar kılınabilmesi için illiyet bağının varlığı zorunludur²⁸².

İlliyet bağı, meydana gelen zarar ile bir fiil arasında nedenselliğin bulunması anlamına gelmektedir. Hayatın olağan akışı içerisinde nesnel olarak bir hareket ya da fiilin, ilgili zararı meydana getirebileceği sonucuna varılıyorsa hukuki olarak illiyet bağının oluştuğu söylenebilir²⁸³. Başka bir ifade ile davranış ile meydana gelen zarar arasında illiyet bağının bulunması demek, söz konusu davranış gerçekleşmeden zararın oluşmayacağına kesin gözüyle bakılması demektir²⁸⁴. Dolayısıyla sorumluluğa neden olan davranış, meydana gelen zararı doğurmaya uygun değilse uygun illiyet bağının bulunmaması neticesinde sorumluluk doğmayacaktır.

²⁷⁹ Gerekçe, TTK m.555/1.

²⁸⁰ Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s. 301.

²⁸¹ Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s. 301.

²⁸² Eren, s.536; Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s.197.

²⁸³ Topuz, s.72; Oğuzman, Öz, s.46; Tandoğan, **Mesuliyet Hukuku**, s.77.

²⁸⁴ TANDOĞAN, **Mesuliyet Hukuku**, s.71.

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunun oluşabilmesi için, ilgili üyelerin yasalardan ya da şirket ana sözleşmesinden doğan görev yükümlülüklerini hiç ya da gereği gibi yerine getirmemeleri nedeniyle şirket, şirket alacaklıları ya da şirket pay sahiplerinin zarara uğraması ve söz konusu zararlar davranış arasında uygun illiyet bağının bulunması gerekmektedir²⁸⁵. Uygun bir illiyet bağının bulunup bulunmamasına ilişkin, ilgili davranışın hayatın olağan akışı içerisinde söz konusu zarara sebebiyet verip vermeyeceği durumuna göre karar verilecektir²⁸⁶. Anonim şirkete ilişkin bir zararın oluşup oluşmadığı, finansal tablolara bakılarak belirlenecektir. Bunun mümkün olmaması halinde ise TTK m. 437'ye istinaden şirket pay sahiplerinin bilgilerine başvurulması, TTK m. 438'e istinaden özel denetim talebinde bulunulması, sorumlu olan kişilere karşı dava hakkının kullanılması gibi yollarla zarar tespitinin yapılması mümkündür.

İlliyet bağının kesilmesi durumu, illiyet bağı hususunda büyük bir önem arz etmektedir. Dolayısıyla, zarar oluşturacak bir durumun gerçekleşmesinin ardından, farklı bir durumun gerçekleşmesiyle birinci durumun etkisini kaybetmesi ve ikinci durumun zarar oluşturması durumunda uygun illiyet bağı kesilecektir²⁸⁷. Söz konusu örnekte zarar oluşturma anlamında yeterli bir sebep varken, ortaya yeni bir sebep çıkmakta ve yeni sebep ilk sebebi arka planda bırakıp ilk sebebin etkisiz hale gelmesine yol açmaktadır. İlliyet bağının kesilmesi halinde oluşan zarardan herkes, kendi fiilinin oluşturduğu zarar oranında sorumlu olacaktır²⁸⁸.

3.3. Sorumluluk Davasının Tarafları

3.3.1. Davacılar

Anonim şirket, şirket alacaklıları ve şirket pay sahipleri; yöneticilerin ve yönetim kurulu üyelerinin yasalardan ya da şirket ana sözleşmesinden kaynaklanan görev ve yükümlülüklerini hiç ya da gereği gibi yerine getirmemeleri durumunda oluşacak zararın tazmin edilmesi amacıyla TTK m. 553 kapsamında dava açma hakkı elde etmektedirler. Söz konusu zararın, şirket pay sahipleri ve şirket alacaklılarının

²⁸⁵ Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s. 304

²⁸⁶ Şener, s.416.

²⁸⁷ İlliyet bağı, mücbir sebep, zarar görenin rızası, üçüncü kişinin ağır kusuru gibi hallerde kesilir. (Mustafa Kılıçoğlu, "Haksız Fiillerde İlliyet Bağı", **Yargıtay Dergisi**, C.30, S.1-2, Ocak-Nisan 2004, s. 34-38.)

²⁸⁸ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.67.

mal varlığı değerlerinde oluşması durumunda doğrudan zarar; şirketin mal varlığı değerlerinde oluşması ve bunun şirket pay sahipleri ve şirket alacaklılarına yansımaları durumunda ise dolaylı zarar gündeme gelecektir.

Doğrudan zarara ilişkin dava ikame etme hakkının; şirket, şirket alacaklıları ve şirket pay sahiplerinde olduğu TTK m. 553'te düzenlenmiştir. Şirketin uğramış olduğu zarar her zaman doğrudan zarar olarak karşımıza çıkmaktadır²⁸⁹. Dolayısıyla, yönetim kurulu üyelerinin yasalardan ya da şirket ana sözleşmesinden kaynaklanan görev ve yükümlülüklerini hiç ya da gereği gibi yerine getirmemeleri durumunda ilk olarak dava ikame etme hakkı, şirkete aittir.

TTK m. 553'te "kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar." şeklinde bir hüküm bulunmaktadır. Bununla birlikte şirketin ve şirket pay sahiplerinden her birinin şirkette meydana gelen zararın tazminini isteyebileceği ve şirket pay sahiplerinin bu tazminin şirkete yapılmasını talep edeceği TTK m. 555/1'de düzenlenmiştir. Ayrıca, TTK'da yönetim kuruluna karşı sorumluluk davasının ikame edilebilmesi için bir genel kurul kararına ihtiyaç duyulacağına yönelik bir hüküm mevcut değildir. Fakat TTK m. 479/3-c'de genel kurulda, oylarda imtiyazın geçerli olmadığına ilişkin kararlar hüküm altına alınmıştır. İlgili kanun maddesinde sorumluluk davasının da açılabileceği düzenlendiği için sorumluluğa yönelik hükümlerde mevcut olmayan genel kurul kararlarının bir dava şartı şeklinde değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususu öğretide birbirinde farklı görüşlerin oluşmasına yol açmıştır.

Şirket alacaklılarının ve şirket pay sahiplerinin doğrudan zararları, şirketin mal varlığı değerlerinde meydana gelen zarardan ayrı olarak kendi mal varlığı değerlerinde meydana gelen zarara denk gelmektedir. Şirkette zarar meydana gelip gelmediğinden bağımsız, dolaylı zararlarına yönelik ikame ettikleri sorumluluk davalarından ayrı olarak, şirket pay sahiplerinin yönetim kuruluna karşı ikame etmiş oldukları sorumluluk davalarında, ilgili pay sahipleri, zararın şirkete değil doğrudan

²⁸⁹ Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s. 216; Sevgi Bozkurt Yaşar, "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri Aleyhine Şirket Adına Sorumluluk Davası Açılmasına Karar Vermeye Yetkili Organ", **BATİDER**, C.34, S.1, Mart 2017, s.140; Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.147.

kendilerine ödenmesini isteyeceklerdir²⁹⁰. Dolayısıyla şirket alacaklıları ya da şirket pay sahipleri, yönetim kurulu üyelerinin aleyhine açmış oldukları dolaylı zarara ilişkin davalarda, şahsi zararlarını talep etmekte ve bu tip davalarda bir tazminata hükmedilmesi durumunda bu tazminat doğrudan davayı açanlara ödenmektedir.

Şirket alacaklılarının ve şirket pay sahiplerinin mal varlığı değerlerinde oluşan doğrudan zarar, şirketin uğramış olduğu zarardan bağımsızdır. Bu nedenle burada önem arz eden durum; doğrudan zarara maruz kalan şirket alacaklılarının ve şirket pay sahiplerinin, söz konusu zarar meydana geldiğinde alacaklı ya da pay sahibi sıfatını taşımasıdır. Dolaylı zarar kapsamında ikame edilecek olan sorumluluk davasından ayrı olarak bu davada şirket alacaklıları ya da şirket pay sahiplerinin davanın ikame edilmesi esnasında alacaklı ya da pay sahibi sıfatını bulundurmaları şart değildir²⁹¹.

Yönetim kurulu üyelerinin, sorumluluklarına neden olacak davranışlarından ötürü şirkette bir zararın meydana gelmesi, aynı zamanda yansıma olarak şirket alacaklıları ve şirket pay sahiplerinde de zarar meydana gelmesi anlamına geleceğinden, yönetim kurulu üyelerinin şirket alacaklıları ve şirket pay sahiplerine karşı da sorumluluk taşıdığı sonucuna varılmaktadır²⁹². Ancak şirket alacaklılarının dava ikame edebilmesi TTK m. 556'da hüküm altına alınan şartlara bağlanmıştır.

Anonim şirkette genel kurul; yönetim kurulunun hukuki sorumluluğunu oluşturacak durumların varlığı halinde, ilgili yönetim kurulu üyesinin görevden ayrılmış olup olmamasına bakmaksızın, ilgili yönetim kurulu üyesine yönelik tazminat davası açılması şeklinde bir karar alabilir. Dolayısıyla, anonim şirket tarafından yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk davası açılmasına karar verme noktasında genel kurul yetkili organdır²⁹³. Genel kurul tarafından böyle bir karar alınmaksızın dava açılması durumunda, davanın açılmış olduğu mahkeme tarafından

²⁹⁰ Helvacı, **Hukuki Sorumluluk**, s.151-152; Üçışık, Çelik, s.552; Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s.222.

²⁹¹ Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s.223,224; ÇAMOĞLU'na göre, ortağın doğrudan uğradığı zararlarda, davacının ortaklık sıfatının hem dava açıldığı anda hem de dava devam ederken mevcut olması gerekmektedir. Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.137,138.

²⁹² İmregün, **Yönetim Kurulu Üyeleri**, s. 263.

²⁹³ Helvacı, **Hukuki Sorumluluk**, s. 81; Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s. 117.

bu eksikliğin ortadan kaldırılması için davacılara süre tanınması yoluna gidilecektir²⁹⁴.

Anonim şirketin iflas etmesi durumunda dava açma hakkı, TTK m. 556 kapsamında iflas idaresine bırakılmıştır. Şirketin zararına ilişkin iflas idaresince dava ikame edilip edilemeyeceği noktasında, ikinci alacaklılar toplantısında karar alınır. Bu kararın olumlu olması durumunda ilgili dava iflas idaresince ikame edilebilecekken; olumsuz olması durumunda ise ilgili dava, şirket alacaklıları ve şirket pay sahiplerince açılabilir²⁹⁵.

Şirket alacaklıları, yalnızca şirketin iflas etmiş olması durumunda meydana gelen zarar için, zararın şirkete ödenmesi istemiyle TTK m. 556/1 kapsamında dava açabilmektedir. Ayrıca şirket alacaklılarının, şirketin iflas etmemiş olması durumunda uğramış olduğu dolaylı zarar için dava açma hakkı mevcut değildir. Zira şirket borçlarını ödemediği müddetçe şirket alacaklılarının zarara uğramamış olduğu varsayımıyla böylesi bir düzenleme getirilmiştir²⁹⁶.

TTK m. 556/2’de “elde edilen hâsıla, önce alacaklıların alacaklarının ödenmesine tahsis olunur; bakiye, sermaye payları oranında davacı pay sahiplerine ödenir; artan iflas masasına verilir.” düzenlemesi yer almaktadır. Dolayısıyla şirket alacaklıları ve şirket pay sahiplerinin dava ikame etmesi durumunda ödeme ilk olarak alacaklıya yapılacaktır.

Şirket alacaklıları ve şirket pay sahiplerinin uğramış oldukları doğrudan zarar için ikame edecekleri davada hükmedilecek tazminat kendilerine ödeneceğinden şirketin iflas etmiş olması durumunda bu kişilerin doğrudan zararlara yönelik dava açma hakları mevcuttur.

²⁹⁴ Y. 11. H.D. T. 06/10/2005, E. 2004/10513, K. 2005/9383 kararı, Helvacı, Hukuki Sorumluluk, s. 82, Yönetim kurulu üyelerine karşı şirketin açacağı bu davalarda genel kurul kararının olup olmamasının gerekliliği ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz: Mehmet Bahtiyar, “Anonim Şirket Adına Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davasında Genel Kurul Kararının Gerekli Olup Olmadığı Sorunu”, Prof. Dr. Sezai Reisoglu Armağanı, **Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü**, Ankara 2016/12, s. 407 vd.

²⁹⁵ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s.400.

²⁹⁶ Gerekçe TTK m.555/1, s.208.

3.3.2. Davalılar

Yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğuna yönelik kimlere karşı sorumluluk davası açabileceği TTK m. 553'te hüküm altına alınmıştır. İlgili kanun maddesine göre pasif dava ehliyetine²⁹⁷; “kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları”, sahiptir. Bununla birlikte murahhas üyeler ve belirli bir işin icrasında görevli müdürler de TTK m. 553'te sayılmamış olmalarına rağmen pasif dava ehliyeti sahibidirler.

TTK m. 337/1'de “kurucu pay sahipleri” nin tanımı yapılmaktadır. Buna göre; kurucular, “pay taahhüt edip esas sözleşmeyi imzalayan gerçek ve tüzel kişiler”dir. TTK m. 337/2'ye göre; şirket ana sözleşmesi temsilci vasıtasıyla imzalanmışsa temsil edilen kişi, kuruluş nedeniyle meydana gelen sorumluluk kapsamında kurucu sayılacaktır. Doğrudan temsil kapsamında, tüzel kişinin temsilcisinin pay taahhüdünde bulunması halinde, sorumluluk temsil edilende olacaktır. Dolaylı temsil durumunda borç ve haklar temsilciye ait olacağından TTK m. 337/2'de hesabına işlem gerçekleştirilen kişi de kurucu sayılacaktır. Bu düzenleme ile sorumluluktan sıyrılmak amacıyla gerçekleştirilecek dolaylı işlemlerin önüne geçilmesi hedeflenmiştir.

Anonim şirketin her bir yönetim kurulu üyesi, şirketle alakalı işlemlerinde sadakat ve özen ilkelerine uygun davranmalıdır²⁹⁸. Aksi takdirde anonim şirkette bir zarar meydana gelmesi durumunda yönetim kurulu üyelerine karşı bir sorumluluk davası ikame edilebilir. Şirketi zarara uğratan üyenin belli olması durumunda ilgili üye aleyhine dava yöneltilmelidir. Ancak sorumlu üyenin belirlenememesi halinde

²⁹⁷ Y. 15. H.D. T. 19.01.2015, E. 2014/6345, K. 2015/214 kararında, “...Taraf sıfatı, bir başka deyişle husumet ehliyeti, dava konusu hak ile kişiler arasındaki ilişkiyi ifade eder. Sıfat, bir maddi hukuk ilişkisinde tarafların o hak ile ilişkisinin bulunup bulunmadığının belirlenmesi anlamına gelir. Davacılık sıfatı, dava konusu hakkın sahibini; davalılık sıfatı ise, dava konusu hakkın yükümlüsünü ifade eder. Uygulamada davacı sıfatı, aktif husumeti; davalı sıfatı ise, pasif husumeti karşılayacak şekilde kullanılmaktadır. Dava konusu değer üzerinde kim ya da kimler hak sahibi ise, davayı bu kişi veya kişilerin açması ve kime karşı hukuki koruma isteniyor ise davanın o kişi veya kişilere karşı açılması gerekir. Bir kimsenin davacı veya davalı sıfatına sahip olup olmadığı tıpkı hakkın mevcut olup olmadığının tayininde olduğu gibi maddi hukuka göre belirlenir. Taraf sıfatının önemli özelliği, def'i niteliğinde olmayıp itiraz niteliğinde olması nedeniyle taraflarca süreye ve davanın aşamasına bakılmaksızın her zaman ileri sürülebilmesi ve taraflar ileri sürmemiş olsalar bile bu hususun mahkemece re'sen nazara alınmasıdır...” (www.kazancı.com , 22.08.2023)

²⁹⁸ TTK m.369/1 hükmüne göre, “Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar.”

ya da sorumluluğun tüm yönetim kurulu üyelerinde olması durumunda sorumluluk davası yönetim kurulu üyelerinin tamamına karşı ikame edilebilecektir. Ayrıca belirtmek gerekir ki; ilgili yönetim kurulu üyelerinin ticaret sicilinde tescil edilip edilmemesi sorumluluk davası yönünden bir anlam taşımamaktadır. Tescil edilip edilmediklerine bakılmaksızın yönetim kurulu üyeleri; şirkete, şirket alacaklılarına ve şirket pay sahiplerine karşı verdikleri zararlar nedeniyle açılacak olan bir sorumluluk davasında davalı sıfatıyla yer alabilirler²⁹⁹.

TTK'da yönetici kavramına ilişkin bir tanım mevcut değildir. Doktrinde TEKİNALP'e göre; TTK m. 553 kapsamında; şirket namına karar alabilen ve bu kararı icra edebilen, imza yetkisini elinde bulunduran, dolayısıyla şirket adına şirketin işletme konusunun yerine getirilmesi amacıyla kendilerine verilen görevler doğrultusunda gerekli iş ve işlemleri gerçekleştiren; genel koordinatör, CEO, genel müdür, genel müdür yardımcısı şeklinde sıfatlarla nitelendirilen kişiler yönetici kavramı içerisine girmektedir³⁰⁰.

Kural olarak TTK m. 365'e göre; anonim şirket, yönetim kurulunca yönetilip temsil edilmektedir. TTK m. 365'in devamında kimi yasal istisnai durumlar saklı tutulmuştur ve murahhaslar bu istisnalardan birisini teşkil etmektedir. Zira yönetim kurulu, temsil ve yönetim yetkisini doğrudan kendisi kullanmadan murahhaslara verebilmektedir. Ancak TTK m. 367'de "yönetim devri" ve TTK m. 370/2'de "temsil yetkisinin devri" şeklinde yetki devrine ilişkin iki ayrı düzenleme hüküm altına alınmıştır. Yönetim kurulunun; düzenleyeceği bir iç yönerge ile ya da şirket ana sözleşmesine koyacağı bir madde ile kısmen ya da bir bütün halinde yönetim yetkisini, gerek bir gerekse birden fazla yönetim kurulu üyesine ya da üçüncü bir şahsa devretme yetkisi, TTK m. 367/1'de hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte yönetim kurulunun şirketi temsil etme yetkisini, gerek bir gerekse birden fazla murahhas üyeye ya da müdür olarak üçüncü şahıslara devretme yetkisi, TTK m. 370/2'de hüküm altına alınmıştır. Yukarıdaki açıklamalarımız doğrultusunda yönetim kurulunun görev ve yetkilerinin bir yönetim kurulu üyesine devredilmesi halinde bu üye murahhas üye unvanını alacaktır. Ayrıca şirket ana sözleşmesinde mevcut olan bir düzenlemeden yola çıkılarak şirketin, yönetim kuruluna özgülenmiş

²⁹⁹ Ayan, s.221.

³⁰⁰ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s.16-58.

olanlar dışındaki temsil ve yönetim işlerinin, yönetim kurulu üyesi sıfatı taşımamasına rağmen, yönetim kurulunun tüm yetkilerini kullanan murahhas müdürlere devredilmesi de mümkündür³⁰¹. Zira murahhas müdürlerin, yönetici sıfatı taşıdıkları kabul edileceğinden, kendilerine devredilen görevleri ifa ederken bir zararın meydana gelmesi halinde somut olayın nitelikleri göz önüne alınarak TTK m. 553 kapsamında sorumluluk altına girebilmeleri mümkündür³⁰².

Yönetim yetkisinin iç yönerge vasıtasıyla devredildiği kişiler haricinde; fiili yönetim kurulu üyesi olan, yönetim kurulunca belirlenmemiş ve resmi bir şekilde tescil edilmemiş olmasına rağmen fiili olarak yönetim görevini ifa eden, yönetim kurulunun almış olduğu kararlara gerek doğrudan gerekse dolaylı bir şekilde etki eden, kısacası yöneticilik görevini fiili olarak yerine getiren kişiler, ifa ettikleri fiiller nedeniyle, şirketin zarara uğraması halinde yönetici sıfatı taşımalarına istinaden sorumluluk altına girecektir.

Tasfiye memurlarının görevleri tasfiye aşamasında ortaya çıkmaktadır. Tasfiye memurları, yasadan ya şirket ana sözleşmesinden kaynaklanan görevlerini ihlal ederlerse, bunun sonucunda ortaya çıkan zarardan TTK m. 553 kapsamında sorumlu tutulacaklardır.

TTK m. 539/3'e göre; tasfiye aşamasındaki bir şirketin tasfiyesinde ve ilgili şirketin dış ilişkilerinde, şirketi tasfiye memurları temsil etmektedir. Söz konusu hüküm, temsil yetkisinin yönetim kurulunda olması kuralının bir istisnasıdır.

TTK m. 539/1'e göre; tasfiye memurlarının yetkileri devredilemez niteliktedir. Ancak bazı uygulama işlemlerinin ilerletilebilmesi amacıyla tasfiye memurları arasından birine ya da üçüncü bir şahsa temsil yetkisinin verilmesi mümkündür. Fakat temsil yetkisinin devrine ilişkin vekalet, özel vekaletname niteliğinde olmalı ve vekaletnamenin hangi iş ve işlemleri kapsadığı net bir şekilde belirtilmelidir³⁰³.

³⁰¹ Bedir Araca, **Anonim Ortaklıkta Müdürler ve Hukuki Sorumlulukları**, 2.Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s.14.

³⁰² Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 12-69.

³⁰³ 6102 sayılı TTK'nın 558. maddenin birinci fıkrasının gerekçesi

3.4. Sorumluluk Davasını Sona Erdiren Sebepler

3.4.1. İbra

3.4.1.1. İbra Kavramı ve Hukuki Niteliği

Kökeni Arapçaya dayanan “ibra” sözcüğünün anlamı “aklanma, temize çıkarma” olarak karşımıza çıkmaktadır³⁰⁴. İbra, iş görenlerin hesap verme ilkesinden hareketle ortaya çıkmıştır. Derneklerin tamamında, ticari şirketlerde ve birliklerde ilgili hesap dönemi sonunda yönetim kurulunun ibra neticesinde aklanması ve böylece sorumluluktan kurtulması gelenekselleşmiş bir durum haline gelmiştir³⁰⁵.

İbra, tüzel kişiler hukukunda aklanmadan başka bir anlam taşımakta ve borçlar hukukundaki ibra sözleşmesinden de ayrılmaktadır. Borçlar hukukunda alacaklı ve borçlu arasında akdedilen bir sözleşme ile ibra gerçekleşmektedir. Zira alacaklı, borçlunun da rızası alınmadan tek taraflı bir irade beyanıyla bir alacak hakkından vazgeçmemektedir. Dolayısıyla alacaklının tek taraflı bir irade beyanıyla gerçekleştirmiş olduğu feragat işlemi, ilgili borcu sonlandırmamaktadır. Tam da bu noktada feragat ve ibra birbirinde ayrılmakta ve borçlunun kabul etmediği bir ibranın söz konusu olmayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır³⁰⁶.

TTK’ya bakıldığında, tüzel kişiliğe sahip bir organizasyonda temsil, yönetim ve denetleme organlarının belirli bir hesap döneminin bitiminde ilgili hesap dönemine ait işlem ve faaliyetler hakkında tüzel kişiliğin genel kuruluna hesap verme yükümlülükleri ibrayı oluşturmaktadır. Yukarıda ayrıntılı bir biçimde ele alınan anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin şirkete karşı hukuki sorumluluklarını ortadan kaldıran en önemli kavramların başında, genel kurulca yönetim kurulu üyelerinin ibrasına karar verilmesi gelmektedir³⁰⁷. Dolayısıyla ibra; tüzel kişiliğin bu husustaki yetkili organının (genel kurulun), yapacağı bir açıklama ile hesap veren

³⁰⁴ Türk Dil Kurumu, (Erişim Tarihi: 02.09.2022).

³⁰⁵ Zühtü Aytaç, Anonim Ortaklıklarda İbra, Sevinç Matbaası, Ankara, 1982, s.2. (İbra)

³⁰⁶ Mustafa Aksu, “Türk Borçlar Hukukunun Getirdiği Yeniliklerden İbra”, **Journal of Yaşar University**, C.8, Özel Sayı, Haziran 2013, s.106.

³⁰⁷ Necat Azarkan, “Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası”, **Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi**, C.6, S.1, 2022, s.27.

organın yaptığı işlemlerin yasalara, şirketin menfaatlerine ve hukuka uygunluk gösterdiği kararının hesap veren organa ve bu organın üyelerine bildirilmesidir³⁰⁸.

Anonim şirketlerde genel kurula ait olan; yönetim kurulu üyelerini, bu üyelerle birlikte yönetici vasfı taşıyanları ve denetçileri ibra etme yetkisi, devredilemez niteliktedir³⁰⁹. Dolayısıyla ilgili kişilerin eylemleri neticesinde şirket bünyesinde meydana gelen zararlara ilişkin sorumlu kişilerden hesap sormaktan vazgeçme yetkisi yalnızca genel kurula aittir. Bu sayede şirket namına işlem yapma yetkisine sahip kişiler; ilgili hesap dönemi bitiminde o hesap dönemine ilişkin faaliyet raporlarını genel kurula sunmak suretiyle ibra edilir, bu ibra neticesinde söz konusu kişiler artık şirket tarafından herhangi bir hak ya da alacak talebiyle karşı karşıya bırakılamaz, bu noktadaki sorumluluklarından kurtulmuş olurlar³¹⁰. Sonuç olarak genel kurulca usulüne ve hukuka uygun bir şekilde yapılacak olan ibra işlemi ile sorumlu kişilerin faaliyetleri onaylanmış olacağından bu durum, şirketin tazminat talebini de ortadan kaldırmaktadır.

Genel kurulca alınan bir ibra kararının;

³⁰⁸ Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.223; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s.724.

³⁰⁹ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 2675

³¹⁰ Y. 11. H.D. T. 09/05/2016, E. 2015/10277, K. 2016/5229 kararına göre; “Dava, davalı anonim şirketin yönetim kurulu üyesi olan davacı hakkında 25.04.2013 tarihli genel kurul toplantısında alınan kararların hükümsüzlüğüne ve faaliyet raporu, bilanço, gelir tablosu ve denetçi raporunun kabulüne dair 3. madde ile ibra edilmemesine dair 4. maddenin iptali istemine ilişkindir. Dava konusu genel kurulda diğer yönetim kurulu üyeleri ibra edilmesine rağmen davacı ibra edilmemiştir. İbra edilmeme kararı alınırken de somut nedenler ortaya konulmamıştır. Mahkemece, davacının ibra edilmemesine dair alınan genel kurul kararının iyiniyet kurallarına aykırı olduğu gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne 4. maddenin iptaline diğer taleplerin reddine karar verilmiştir. Ancak anonim şirketlerde, şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasındaki hukuki ilişkide yönetim kurulu üyelerinin, ortaklığın yönetimi ve iş yılı sonunda hesap verme yükümlülüğü bulunmakla birlikte ibra edilmeyi talep hakkı da vardır. Genel kurulun ibra konusunda geniş taktir yetkisi bulunmaktadır. Fakat bu yetki sınırsız değildir. Genel kurul sorunsuz bir bilanço ve yıllık raporla faaliyet dönemine ait işlemlerin hesabını veren bir yönetim kuruluna ibra vermekle yükümlüdür. Ortada somut nedenler yokken ibradan kaçınılması dürüstlük kurallarına aykırı düşer (Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.231). Mahkemece, öncelikle davacı hakkında genel kurulda alınan ibra edilmeme kararına dayanılarak alınmış bir sorumluluk davası açılması kararı ile açılmış bir sorumluluk davası bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir. Davacı hakkında açılmış bir sorumluluk davasının mevcut olduğunun belirlenmesi halinde, davacı hakkında verilen ibra edilmeme kararının açılmış sorumluluk davasında değerlendirilecek olması karşısında, davacının bu davayı açmakta hukuki yararı bulunmadığının kabulü ile davanın reddi gerekir. Ancak, davacı hakkında açılmış bir sorumluluk davası bulunmadığının ve makul bir süre geçmesine rağmen bu davanın açılmadığının anlaşılması halinde ise bu davada alınan ibra edilmeme kararının TTK ve ana sözleşme hükümleri gereğince kanun, ana sözleşme hükümleri ve iyi niyet esaslarına aykırı bulunup bulunmadığı yönlerinden tarafların dayandıkları deliller de değerlendirilmek suretiyle ortaya çıkacak sonuca göre davacının istemi hakkında bir karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeye dayalı olarak yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.”(www.kazancı.com , E.T. 05/09/2022)

- Yönetici sıfatı bulunanların ibraya dahil iş ve işlemlerinin onaylanması,
- İbraya konu faaliyet yılındaki iş ve işlemlerin onaylanmasıyla beraber yönetim kuruluna yönelik güvenin açıklanması,
- Yönetim kurulu üyelerinin ibrasına ilişkin olumlu ya da olumsuz kararın, şirkete ilgi duyan yatırımcılar için şirketin genel durumu ve işleyişine yönelik bilgiler bulundurulması,
- Şirketin halihazırda ya da ileri tarihlerdeki alacak haklarını net bir şekilde sona erdirerek borcu yok etmesi,

gibi³¹¹ sonuçlar doğuracağını söylemek mümkündür.

İbranın yalnızca şirketi ve bazı belli durumlarda şirket pay sahiplerini bağlayacağını belirtmek gerekir. Bu yönüyle ibra ortaklığın iç ilişkisinde sonuç doğuran bir işlemdir ve şirket alacaklıları açısından bir etkisi söz konusu değildir. Dolayısıyla ibra şirketin sorumluluk davası açma hakkını sonlandırmakta iken şirket alacaklılarının ve şirket pay sahiplerinin uğramış oldukları zarara istinaden sorumluluk davası açma haklarını ortadan kaldırmamaktadır³¹².

3.4.1.2. İbranın Kapsamı

İbra kararının, kural olarak bütün yönetim kurulu üyelerini kapsadığını belirtmek gerekmektedir. Ancak ibraya ilişkin genel kurulda yapılan oylamada yönetim kurulu üyelerinin her biri için ayrı bir oylama yapılmaktadır. Bunun bir sonucu olarak kimi üyelerin ibra edilip kimilerinin ibra edilmemesiyle karşı karşıya kalmak mümkündür. Böylesi bir durumun gerçekleşmesi halinde ibra edilmemiş olan yönetim kurulu üyesine yönelik sorumluluk davası açılması mümkün olacaktır. 6762 sayılı eski TTK m. 341’de, ihlali bulunan yönetim kurulu üyesi aleyhine sorumluluk davasının açılabilmesi için genel kurulun bu yöndeki bir kararı gerekmektedir. Ancak 6102 sayılı yeni TTK’da buna benzer bir düzenleme bulunmadığından genel kurul kararı olmadan da sorumluluk davası açılabilecektir.

TTK m. 424/1’e göre; genel kurulun bilanço onayına ilişkin verdiği karar, ilgili kararda açık bir biçimde aksine hüküm yer almadıkça, yönetim kurulu

³¹¹ Aydın Çelik, **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s. 68-73.

³¹² Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.298.

üyelerinin, denetçilerin, yönetici sıfatı taşıyan diğer kişilerin ibrası anlamına gelmektedir. Başka bir ifade ile genel kurulun kararında başkaca bir ibarenin bulunmaması durumunda yönetim kurulu üyelerinin tamamının ayrı ayrı oylanıp ilgili bilanço dönemine ilişkin hesap verileri ve bilgileri ile sınırlı olmak kaydıyla ibra edilmiş sayıldığı sonucuna varılmaktadır. İlgili kanun maddesinden hareketle ibranın yönetim kurulu üyelerine ilişkin ortaya çıkaracağı sonucun denetçiler ve diğer yöneticiler için de geçerli olduğu söylenebilir.

3.4.1.3. İbra Kararında Oydan Yoksunluk

Genel kurulun ibra kararı alabilmesi için özel bir oy nisabı öngörülmediğinden genel kurul toplantısında pay sahiplerinin oylarının basit çoğunluğuyla ibra kararı alınabilecektir. TTK m. 436/2 ile ibranın görüşülüp karara bağlanacağı toplantıda yönetim kurulu üyelerinin oy hakkını kullanabilmesi ile ilgili bir düzenleme getirilmiştir. İlgili düzenlemeye göre; pay sahibi sıfatı taşıyan yönetim kurulu üyeleri ya da yönetim açısından imza yetkisini bulunduranlar, yönetim kurulunun ibra edilmesi noktasındaki oylamada oy kullanma hakkına sahip değildirler. Ancak bu kişiler başka pay sahipleri adına vekaleten oy kullanabilecektir. Ancak yine bu pay sahiplerinin de bu süreç içerisinde şirketin yönetimine hiçbir şekilde katılmamış olmaları gerekir³¹³.

Yönetim kurulunun ibrasına ilişkin oylamada, oy kullanmaları yasak olan kişilerin oy kullanmaları neticesinde bu yasaklı oy sahibin oyunun, çıkacak sonucu değiştirmesi halinde o oy yok sayılacak ve yönetim kurulu ibra edilmemiş olacaktır.

³¹³ Y. 11.H.D. T. 04/05/2016, E. 2015/10455, K. 2016/5035 kararına göre; “Mahkeme, davalı şirketin 2011 yılı olağan genel kurul toplantısının 26.06.2012 tarihinde usulüne uygun davet ve ilan ile yapılmasına karar verildiği, ancak davacı yanın talebi üzerine gündemin 3. Ve 4. Maddelerinin görüşülmesinin ertelendiği, ertelenen toplantının 30.07.2012 tarihinde yapıldığı ve bu toplantının önceki toplantının devamı niteliğinde olması nedeni ile eski TTK hükümlerine göre yorumlanması gerektiği, ertelenen toplantıya tüm pay sahiplerinin katıldığı, iptali talep edilen 2011 yılı bilanço ve kar zarar hesapları ile ibra kararlarının davacının muhalefet oyuna karşılık oy çokluğu ile alındığı, dava dışı şirket ortağı Holding AG’nin hissesinin temsil yolu ile kullanılmasından kaynaklanması nedeni ile kendi ibra kararına oy kullandığından bahsedilemeyeceği, şirketin 2011 yılı bilançosuna göre ve bir önceki yıl bilançosuna göre zarar ettiği, şirketin ticari hayatına devam edebilmesi ve öz sermaye kaybı yaşanmaması için sermaye artırımı kararının şirketin menfaatine ve alınması zorunlu bir karar olduğu, şirketin kar etmemesi nedeni ile “ kar dağıtımı” hususunda bir görüşme yapılmasının beklenemeyeceği, bu hali ile anılan genel kurulda alınan ve iptali talep edilen kararların yasaya, anasözleşmeye ve objektif iyiniyet kurallarına aykırılığı olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.” Bu karar temyiz edilmişse de, yönetim kurulu üyesinin ibra oylamasında vekaleten oy kullanması TTK’ya uygun görüldüğünden temyiz itirazları yüksek mahkeme tarafından kabul edilmemiştir. (www.kazancı.com , E.T. 10/09/2022)

Dolayısıyla söz konusu ibra kararı kendiliğinden hükümsüz sayılmayacaktır. TTK m. 45 kapsamında, şirket pay sahipleri, ibraya ilişkin oylamada oy hakkı bulunmayan kişilerin oylamaya katıldıklarını ileri sürerek ilgili oylamanın iptalini mahkemeden isteyebilecektir. Ancak oy hakkı bulunmayanların oyları, ibra kararı alınması yönünde etkili değilse, ibra konusundaki genel kurul kararı geçerli olmaya devam edecektir³¹⁴.

3.4.1.4. İbra Kararının Sorumluluk Davasına Etkisi

Yönetim kurulu üyeleri, anonim şirketi uğratmış oldukları zararlardan ötürü ilk olarak şirkete karşı doğrudan sorumlu olup, şirketin uğramış olduğu zararın şirket alacaklıları ya da şirket pay sahiplerinin mal varlığı değerlerine yansımaları durumunda ortaya çıkan dolaylı zararlardan ötürü de şirket alacaklıları ve şirket pay sahiplerine karşı sorumludur. Dolayısıyla genel kurulca alınmış olan bir ibra kararı, yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk davası ikame etme hakkına sahip olan şirket, şirket alacaklıları ve şirket pay sahiplerini etkilemektedir.

İbranın menfi bir borç ikrarı niteliğinde olması ve ilgili borcu sona erdirmesi nedenleriyle ilgili ibra kararının ardından şirket, şirket alacaklıları ve şirket pay sahipleri tarafından hukuki sorumluluk kapsamında yönetim kurulu üyeleri aleyhine dava açılmayacaktır. İbra kararının zımni ya da açık bir şekilde yapılmış olması sonuçları açısından bir önem arz etmemektedir³¹⁵. Eğer ki, ibra kararı alınmış olmasına rağmen şirket tarafından ikame edilmiş bir dava mevcutsa, söz konusu davada yönetim kurulu üyeleri (davalılar) ibra edilmiş olmaları defini öne sürme hakkına sahiptir³¹⁶.

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi ibra kararı; şirket dışındakileri ilgilendirmeyen şirketin iç ilişkisinde etkili olan bir nitelikte taşınması sebebiyle³¹⁷ kanunda ifade edilen koşulların varlığı durumunda, şirket pay sahiplerine yönelik de etki oluşturacaktır³¹⁸. TTK m. 558/2'de ibra oylamasında olumlu yönde oy

³¹⁴ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s.731-732.

³¹⁵ Aytaç, **İbra**, s.207; Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.249; Emin Çamurcu, **Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2015., s.195.

³¹⁶ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.319.

³¹⁷ Çelik, s. 100; Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.255,256.

³¹⁸ Akdağ Güney, **Hukuki Sorumluluk**, s.298.

kullananların ve ibra kararından haberdar oldukları halde şirketten pay iktisap eden yeni pay sahiplerinin dava hakkı ortadan kalkmaktadır. Ancak alınmış bir ibra kararı neticesinde; dolaylı zararları kapsamında sorumluluk davası açacak olan şirket pay sahipleri, ibra kararı alınırken olumsuz oy kullanan şirket pay sahipleri, ibra oylamasının yapıldığı toplantıya katılmayan pay sahipleri, ibra kararından haberdar olmayan pay sahipleri³¹⁹ ise ibra kararının alındığı tarihten itibaren altı aylık bir hak süre içerisinde ilgili yöneticilere dava açma hakkına sahiptir.

Şirketin iflas etmesi halinde TTK m. 558/2’de öngörülen koşullar mevcut olmasa bile, iflas idaresinin sorumluluk davası açma hakkından vazgeçmesi durumunda şirket pay sahiplerinin, sorumluluk davası açma hakları sürmektedir. Dolayısıyla şirketin iflas etmesi halinde şirket alacaklıları tarafından açılacak olan sorumluluk davasına, ibranın bir etkisi olmayacaktır. İbra kararı alınmış olsa dahi alacaklılar açacakları bir sorumluluk davası ile uğramış oldukları zararın tazminini talep edebilecektir³²⁰.

Şirket alacaklılarının ve şirket pay sahiplerinin mal varlığı değerlerinde doğrudan oluşan zarar kapsamındaki tazminat istemleri, şirket mal varlığında ortaya çıkan zarardan bağımsız olduğu için alınmış olan bir ibra kararı bahsedilen kişilerin doğrudan zararlarına ilişkin açacakları sorumluluk davasını etkilemeyecektir.

Anonim şirketin, yönetim kurulu üyelerini ibra edip şirkete ait sorumluluk davası açma hakkından vazgeçmesi mümkünken; ilgili ibra kararıyla şirket alacaklılarının ya da ibra oylamasında olumsuz oy kullanan şirket pay sahiplerinin doğrudan ya da dolaylı zararlarına ilişkin sorumluluk davası açma hakkının ortadan kaldırılması mümkün değildir. Zira böylesi bir durumda sorumluluk davası ile amaçlanan sonucun engellenmesi söz konusu olacak ve bu durum hem kanuna hem da hakkaniyet ilkesine aykırılık teşkil edecektir.

³¹⁹ KENDİGELEN, bu hüküm ile ibra kararından habersiz olarak pay kazanmış olan yeni pay sahiplerine de tanınmış olan sorumluluk davası açma hakkıyla, ibrada olumlu oy kullanmış olan pay sahiplerinin kaybettikleri dava hakkını, ibra kararından sonra yapılacak muvazaalı devirler vasıtasıyla dolaylı olarak kullanmalarına neden olabileceğini belirtmektedir. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.467, dpnt.357.

³²⁰ Aytaç, **İbra**, 221; Fatih Bilgili, n Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, 9.Baskı, Dora Yayınları, Bursa 2018, s.604

3.4.1.5. İbra Davası

Genel kuruldaki ibra oylamasında kimi yönetim kurulu üyelerinin ibra edilip kimilerininse ibra edilmemesi mümkündür. Herhangi bir yönetim kurulu üyesinin kötü niyeti bir şekilde ibra edilmemesi halinde bu durum ilgili üyelerin hem mesleki hem de şahsi hayatını olumsuz etkileyebilecektir. Böylesi bir kötü niyetli kararın ilgili kişiyi hayatı boyunca bir ithamla yaşamak zorunda bırakacağı ihtimali göz önüne alındığında, ibra edilmeme kararının dürüstlük kuralına aykırı olması, ibra kararının kötü niyetli olarak geciktirilmesi ya da hiç alınmamasına karşı ilgili üyelerin bu hususta dava açma hakkı mevcuttur³²¹. Yargıtay 11. HD'nin bir kararında³²² *“Bir anonim şirkette görev yapan yönetim kurulu üyeleri ile denetçiler, yasadan ve ana sözleşmeden doğan bütün görevlerini özenle, tam ve eksiksiz olarak yerine getirmeleri halinde şirketin görevi de TK'nın 380. maddesi uyarınca onları ibra etmek olmalıdır. Zira, böyle bir ibra karar, onları sorumluluktan kurtaracağı gibi, inisiyatif sahibi olması gereken yöneticilerin her türlü kuşku ve endişeden uzak bir çalışma ortamı içinde bulunmalarını da sağlayacaktır. İşte böyle bir durumda, yani şirket yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerinin görevlerini layıkı ile yapmış olmalarına rağmen şirket genel kurulunca hiç bir haklı nedene dayanmaksızın ibra edilmemeleri veya ibra konusunda bir karar vermekten kaçınılması halinde artık ortada objektif iyi niyet kurallarına aykırı bir davranışı bulunduğundan, yönetim ve denetim kurulu üyelerine ibra edilmeme kararının iptali (TTK.381) veya ibra edilmeleri gerektiği konusunda şirket aleyhine dava açılması olanağının tanınması bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim, Dairemizin yerleşmiş içtihatları da bu yolda bulunmaktadır.”* gerekçesi ile hukuka aykırı olan ibranın reddi kararının sonuç doğurmayacağı yönünde bir içtihat oluşturmuştur.

İbranın reddedilmesi şeklindeki bir karar; açılacak olan bir sorumluluk davası neticesinde yönetim kurulu üyelerinin kişisel sorumluluklarını doğurabileceğinden infaz edilebilir niteliğe sahiptir³²³. Dolayısıyla, ibra edilmeyen bir yönetim kurulu üyesinin, kendisine karşı sorumluluk davası açılabilme süresi içerisinde sürekli bir

³²¹ Çamoğlu, Poroy, Tekinalp, **Ortaklıklar**, s.413; Çelik,s.241; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s.1987.

³²² Y. 11. HD, T. 07/02/1984 , E. 1984/252 , K. 1984/594 K (www.kazancı.com , E.T. 20.09.2022)

³²³ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s. 1987; Çelik, s. 229; Zühtü Aytaç, **İbranın Reddi- İbra ve Sorumluluk Davası-Yargıtay'ın Görüşü**, Prof. Dr. Sabih ARKAN'a ARMAĞAN, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, C.35, S.3, s.252,253, (İbra Davası).

risk ile karşı karşıya kalacak olması nedeniyle, aleyhine sorumluluk davasının açılmasından önce ya da sonra ibra davası açma hakkı mevcuttur³²⁴. Fakat, bazı Yargıtay ilamlarında bu görüşün aksi yönünde kararlar verildiği görülmektedir. Yüksek mahkeme bu yöndeki kararlarında; aradan makul bir süre geçmiş olmasına rağmen sorumluluk davasının açılmamış olması, açılmış olması durumunda ise olumsuz ibra kararının yerinde olup olmadığının sorumluluk davası içerisinde tartışılacak olması gibi gerekçelere dayanarak ibra edilememe kararına karşı açılan iptal ya da ibra davalarının, hukuki yarar şartı oluşmadığı için reddedilmesi gerektiğini ileri sürmüştür³²⁵.

Yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi ibra, “menfi borç ikrarı” niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla hukuka aykırı ve haklı bir gerekçeyle desteklenemeyen bir ibra edilmeme kararına karşı ilgili yönetim kurulu üyesinin açacağı dava, menfi tespit davası niteliği taşıyacaktır³²⁶. Böylesi bir davadan alınacak olan olumlu bir karar, yönetim kurulu üyelerinin ibra kararı almış gibi değerlendirilmesini sağlayacak ve ilgili mahkemen kararı, infaz edilmeksizin bir kesin delil niteliği taşıyacaktır³²⁷. Yönetim kurulu üyelerince açılan bu ibra davasında, yönetim kurulu üyeleri, görev ve yükümlüklerini gereği gibi ifa ettiklerini, dolayısıyla ibra edilmeme kararının haklı ve hukuka uygun bir gerekçeye dayandırılmadığını ileri sürerek sorumluluk altında bulunmadıklarının tespit edilmesini talep edeceklerdir³²⁸. Bu dava içerisinde anonim şirket, davayı açan yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmemesinin dayanağı olan ihlal içeren davranışı ve bu davranışın doğurduğu zararı ispatla yükümlü olacaktır³²⁹.

³²⁴ Çamoğlu, Poroy, Tekinalp, **Ortaklıklar**, s.413; Aytaç, **İbra Davası**, s. 259.

³²⁵ Y. 11. HD. T. 10.06.2015, E. 2015/2459, K. 29015/804 sayılı kararında “Dava, genel kurul toplantısında ibra edilmemeleri yönünde karar alınan yönetim kurulu üyeleri olan davacıların, söz konusu genel kurul kararının iptali ve hükmen ibra edilmeleri istemlerine ilişkin olup, davacıların ibra edilmediği genel kurul toplantısının 28/12/2012 tarihinde yapıldığı, davanın ise 26/02/2013 tarihinde açıldığı anlaşılmaktadır. Hükmen ibra davası açılabilmesi için sorumluluk davasının açılacağı makul bir sürenin geçmesi gerekli olmakla birlikte, davanın zamansız olarak açıldığı dolayısıyla bu aşamada dinlenilemeyeceği kuşkusuz olup...” şeklinde sonuca varmıştır. Y. 11. HD. T. 04.11.2019 , E. 2019/3720, K. 2019/6800; Y. 11. HD. T. 25.06.2019, E. 2018/3251, K. 2019/482. sayılı kararları da benzer doğrultudadır. (www.kazancı.com, E.T. 28.09.2022.)

³²⁶ Çamoğlu, Poroy, Tekinalp, **Ortaklıklar**, s.413; Aytaç, **İbra Davası**, s.255.

³²⁷ Çelik, s. 242.

³²⁸ Aytaç, **İbra Davası**, s.255; Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s. 215.

³²⁹ Çelik, s. 242.

Genel kurulca verilen bir ibra edilmeme kararına karşı ilgili yönetim kurulu üyelerince iptal davası yoluna gidilmesi de mümkündür. Ancak bu durumda mahkeme tarafından bir iptal kararı verilse dahi ilgili iptal kararı yönetim kurulu üyesinin ibra edilmiş olduğu sonucunu ortaya koymayacaktır. Söz konusu iptal kararı; ilgili yönetim kurulu üyelerinin ibrasının yeniden gündeme alınması halinde genel kurulun aynı gerekçelere dayanarak ibra edilmeme kararı vermesinin önüne geçecektir. Ayrıca ilgili iptal kararı; ibra edilmeyen yönetim kurulu üyeleri hakkında açılacak olan sorumluluk davasında da ileri sürülerek iptale konu eylemlerin sorumluluk davasında yönetim kurulu üyeleri aleyhine kullanılmasının önüne geçecek, dolayısıyla sorumluluk davasında ancak başka gerekçelere dayanılması mümkün olacaktır³³⁰.

3.4.1.6. İbra Kararının Geri Alınması ve Sakatlığı

Verilmiş olan bir ibra kararının genel kurulca kaldırılamayacağı TTK m. 558/1 kapsamında hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, genel kurulun bir ibra kararı vermesi halinde, başka bir genel kurul toplantısı esnasında ilgili ibra kararının kaldırılmasına yönelik bir karar alınamayacaktır. Ancak burada m. 445'teki hükümler saklıdır.

Kanun maddesinin gerekçesine göre; bir ibra kararına yönelik dava açılmamış olması ve ibra kararının hukuki sonuçlarını doğurmaya başlamış olmasının ardından aradan yıllar geçtikten sonra ilgili ibra kararının kaldırılabilmesi hukuka ve işlem güvenliğine aykırı olacaktır. Bir menfi borç ikrarı niteliğine sahip olan ibradan tek taraflı bir işlemle dönmenin olanaklı bir durum olmadığına da burada vurgu yapılmıştır.

Kesin hükümsüzlük, yokluk ya da iptal edilebilirlik gibi nedenlerle ibranın sakatlığı mümkün olabilmektedir. Ayrıca ibra kararları, genel kurul kararlarındandır ve genel kurul kararlarının sakatlığına ilişkin hükümler TTK'ya tabidir. Bir genel kurul kararının iptali istenebiliyorsa ya da hükümsüzlüğü ileri sürülebiliyorsa bu durumlarda ibra kararının hükümsüz ve yok sayılması da mümkün olabilecektir. Bununla birlikte koşulların sağlanmış olması durumunda ibra kararı, mahkeme

³³⁰ Çelik, s. 230, 231.

tarafından da iptal edilebilmektedir. TTK m. 445'e göre³³¹; genel kurulun ibraya yönelik kararı, kanundaki kesin hükümsüzlüğe ilişkin durumlar dışındaki hükümlere, dürüstlük kuralına ve şirket ana sözleşmesindeki hükümlere aykırılık teşkil ediyorsa ilgili ibra kararı iptal edilebilirlikle karşı karşıya kalabilecektir.

Sonuç olarak genel kurulca alınan ibra kararı, şirketin sorumluluk davası açma hakkının önüne geçmektedir. Ancak ibra kararına rağmen şirket pay sahiplerinin sorumluluk davası açma hakkı devam etmektedir ve bundan dolayı ibra kararına ilişkin şirket pay sahiplerince bir dava açılmasının pratikte bir önemi yoktur. Ayrıca ibra edilmiş olan bir yönetim kurulu üyesinin de lehine verilen bir ibra kararına ilişkin iptal davası açmayacağı da ortadadır.

3.4.2. Sulh

Sulh kavramı, ibra kavramı ile benzerlik taşımaktadır ve iki kavram zaman zaman birbirine karıştırılabilmektedir. En kısa ifade ile ortaya çıkmış ya da çıkacak olan bir hakkın tarafların yapacakları bir anlaşma neticesinde karşılıklı fedakarlıkları ile ortadan kaldırılması ya da ortaya çıkmasının önüne geçilmesine sulh denmektedir. Dolayısıyla sulh, maddi hukuka ilişkin bir borcun, usul hukuku yönünden bir davanın sona ermesi sonucunu doğurmaktadır³³².

Eski TTK'da sulh sözleşmelerine yönelik açık bir hüküm mevcut değildi ancak m. 310'da³³³ yalnızca şirketin kurulması ve sermaye artırması hususlarına ilişkin sınırlı nitelikte bir değerlendirme ve inceleme mevcuttu. Ayrıca 6102 sayılı yeni TTK'da da sulh sözleşmeleri hususunda bir düzenleme getirilmemiş, şirketin kurulması ve kurulmasından sonraki sorumluluklar şeklindeki bir ayırım kapsamında sulh sözleşmeleri değerlendirilmiştir.

³³¹ TTK m.445 hükmüne göre, “ncı maddede belirtilen kişiler, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler.”

³³² Aytaç, İbra, s.28.

³³³ 6762 sayılı TTK'nın 310. maddesi şu şekildedir; “Kurucuların ve idare meclisi azalarının ve murakıpların, yukarıki maddeler gereğince tabi oldukları mesuliyetler, şirketin tescili tarihinden itibaren dört yıl geçmedikçe sulh ve ibra suretiyle ıskat edilemez. Bu müddetin geçmesinden sonra sulh ve ibra ancak umumi heyetin tasdiğiyle tamam olur. Bununla beraber esas sermayenin onda birini temsil eden pay sahipleri sulh ve ibranın tasdiğine muhalif iseler, sülh ve ibra umumi heyetçe tasdik olunamaz.”

6102 sayılı TTK m. 559'da; şirket kurucularının, denetçilerinin, yönetim kurulu üyelerinin, şirketin kurulması ve sermaye artırması neticesinde oluşan sorumluluklarının, anonim şirketin tescil edildiği tarihinden sonra dört yıllık süre geçmeden ibra ya da sulh ile kaldırılamayacağı, dört yıllık sürenin dolmasının ardından ibra ya sulhun yalnızca genel kurul onayıyla geçerlilik kazanacağı ve genel kurulun onay vermesi için tüm sermayenin onda birine, halka açık şirketlerde yirmide birine denk gelen pay sahiplerinin onayı ile ibra ve sulhun geçerli hale geleceği ifade edilmiştir.

İbra ile sulh sözleşmesini birbirinden ayıran farklardan en önemlisi, sulh sözleşmelerinde ibradan ayrı olarak yönetim kurulu üyeleri ile şirketin bir anlaşmaya girmemeleridir. Yönetim kurulu üyeleri, şirketi temsil eden organla bir sulh sözleşmesi akdederek, şirketin kendilerine karşı dava yoluna gitmesini önlemektedirler. Böylece sulha ilişkin sözleşme genel kurulun gündemine getirildiğinde buna ilişkin olumlu oy kullanan şirket pay sahipleri, uğramış oldukları dolaylı zararlara ilişkin ilgili yönetim kurulu üyeleri aleyhine dava açma yoluna gidemeyecektir. Ayrıca, yalnızca bütün pay sahiplerinin sulh sözleşmesine olumlu oy kullanması ya da TTK m. 445 kapsamında tanınan üç aylık dava açma süresinin geçmesi ile birlikte sulh sözleşmesi yönetim kurulu üyelerini tam kapsamlı koruyacaktır.

Yönetim kurulu üyeleri ile şirket pay sahipleri arasında yapılmış olan sulh sözleşmesi, doğrudan zarara uğramış olan şirket alacaklılarını bağlamayacaktır. Şirket alacaklılarının dolaylı zararı bakımından dava hakkını kullanabilmeleri; şirketin iflas etmiş olması ve iflas idaresi tarafından ilgili dava hakkının kullanılmaması hallerinde mümkün olacaktır. Dolayısıyla yapılan sulh sözleşmesinin dava hakkı açısından bir bağlayıcılığı olmayacaktır.

Sulh sözleşmesinin, şirket pay sahipleri ya da şirket alacaklıları ile yönetim kurulu üyeleri arasında akdedilmesi de mümkündür. Böylesi bir durumda ilgili sulh sözleşmesi, sözleşmenin tarafları açısından bağlayıcı olacak ve sözleşmenin tarafları olan şirket alacaklıları ve şirket pay sahiplerince açılmış olan sorumluluk davalarında

def'i olarak öne sürülebilecektir³³⁴. Fakat ilgili sözleşmede taraf sıfatı bulunmayanlar, ortaya çıkan zararın tümüne değil sulh kapsamındaki miktardan geriye kalan zarar miktarına yönelik talepte bulunma hakkına sahip olacaklardır.

3.4.3. Zamanaşımı

Anonim şirket yönetim kurulu üyeleri aleyhine açılacak olan sorumluluk davası hakkını sona erdiren sebeplerden biri de yasada öngörülen zamanaşımı süresinin tamamlanmış olmasıdır. TTK m. 560 hükmünde zamanaşımına yönelik üç farklı yaklaşım mevcuttur. Bunlar;

- Davacı tarafın ilgili zararı ve zarardan sorumlu kişiyi öğrenmiş olduğu tarihten itibaren iki yıl,
- Zarara sebebiyet veren eylemin oluş tarihinden itibaren her halde beş yıl,
- Zarara sebebiyet veren eylem aynı zamanda TCK kapsamında cezayı gerektiriyorsa ve TCK'da buna ilişkin daha uzun bir dava zamanaşımı süresi düzenlendiyse, sorumluluk davasında da cezada öngörülen zamanaşımı süresinin uygulanması,

şeklinde sıralanabilir.

Ancak belirtmek gerekir ki; zamanaşımı bir borcun sona ermesi anlamına gelmemekte, yalnızca borçluya borcunu ifa etmekten açınma anlamında bunu def'i olarak ileri sürme hakkı tanımaktadır. Dolayısıyla sorumluluk davasında, zamanaşımının aleyhine dava açılan tarafça def'i olarak ileri sürülmemesi durumunda mahkeme bunu re'sen göz önünde bulundurmayacaktır. Söz konusu davada zamanaşımı def'inin davalı tarafça cevap süresi geçmeden cevap dilekçesinde itiraza konu edilmiş olması, bunun kaçırılması halinde davanın ıslahı ile zamanaşımı itirazında bulunulması gerekmektedir. Zamanaşımı def'inin ileri sürülmesi durumunda bu duruma ilişkin ispat yükü davalı taraf üzerinde olacaktır. Dolayısıyla davalı taraf; iki yıl olarak öngörülen zamanaşımı süresinin dolduğunu, yani davacının zarardan sorumlu olan kişiyi ve zararı iki yıldan daha uzun bir süre önce öğrendiğini, beş yıl olarak öngörülen zamanaşımı süresinin dolduğunu, zarara sebebiyet veren

³³⁴ Akdağ Güney, **Yönetim Kurulu**, s.325.

eylemin varsa TCK'da öngörülen ceza zamanaşımı süresinin de dolduğunu, ispat etme yükümlülüğü altındadır³³⁵.

Her ne kadar, TTK m. 560'ta beş yıllık bir zamanaşımı süresi belirlenmişse de TTK m. 396'da buna yönelik özel bir düzenleme de mevcuttur. Bu düzenlemeye göre; rekabet yasağına aykırılık kapsamında yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarına gidilmesi durumuna ilişkin daha kısa bir zamanaşımı süresi düzenlenmiş olup bu süre, rekabet yasağına aykırı davranışın diğer üyelerce öğrenilmesinin ardından üç ay ve her halde bir yıldır³³⁶.

Ayrıca TTK m. 560'a göre; yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarını doğuran davranışlarının TCK kapsamında ceza gerektiren bir davranış olması ve TCK'da buna yönelik daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmüş olması durumunda daha uzun olan süre zamanaşımı açısından dikkate alınacaktır. Bu sayede sorumluluk davasına ilişkin gerek iki yıllık gerekse de beş yıllık zamanaşımı süresi göz önünde bulundurulmayacaktır. Ancak, TCK'da öngörülen ceza zamanaşımı süresi davalıya karşı bir ceza davası açılması ve bu ceza davası neticesinde davalı tarafın mahkumiyetle cezalandırılması durumunda uygulanabilecektir³³⁷. Sorumluluğa sebebiyet veren davranışa ilişkin sürmekte olan bir kovuşturma ya da soruşturmanın varlığı halinde hukuk güvenliği ilkesi gereğince bu durum sorumluluk

³³⁵ Ersin Çamoğlu, "Anonim Şirket İdare Meclisi Üyelerine Karşı Açılacak Mesuliyet Davalarında Zamanaşımı", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C.3, S. 2, Haziran, 1965, s.275. (Zamanaşımı)

³³⁶ Y. 11. HD. T. 28/01/2021, E. 2019/1442, K. 2021/570 kararına göre; "Mahkemece iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, davanın 3 aylık yasal süresi içinde açıldığı ve davacı tarafça muhalefetin tutanağa derc ettirildiği, hazirun cetveline ve UYAP ortamından çıkartılan nüfus kayıt tablolarına göre ortaklardan, ... ve..., ...'ın çocukları olduğu, TTK'nın 436. madde çerçevesinde oy kullanamayacakları, dolayısıyla iptale konu edilen genel kurulun 8. maddesinin bu bağlamda yönetim kurulu üyelerine TTK'nın 395. ve 396. maddelerine göre şirket ile işlem yapma ve şirkete borçlanma ile rekabet yasağını düzenleyen maddeler çerçevesinde yetki verilmesine dair maddenin oydan yoksunluk maddesini düzenleyen TTK 436. maddesi çerçevesinde iptali gerektiği, zira hazirun cetvelindeki oy oranlarına bakıldığında, yönetim kurulu üyeleri olan ..., ... ve ...'ın oyları hariç tutulduğunda ve davacının muhalefet oyu da dikkate alındığında, kalan diğer ortakların oylarının yönetim kurulu üyelerine bu yetkiyi verme yönünde yeterli karar nisabına ulaşmadığı, bu nedenle iptali koşullarının oluştuğu, dava dışı Şirketine ait taşınmazların 1.100.000TL'ye satın alınması için yönetim kuruluna yetki verilmesi maddesinin de davalının AŞ.'deki hakim konumu gözetildiğinde dürüstlük kurallarına aykırı olduğu gerekçesiyle, davanın kısmen kabulüne, 26.03.2013 tarihli genel kurulunun 9. maddesindeki gayrimenkul alımına dair yönetim kuruluna yetki verilmesine ilişkin kararın ve 8. nolu yönetim kurulu üyelerine TTK 395. ve 396. maddelerinde yazılı hususlarda yetki verilmesine dair kararın iptaline dair verilen kararın davalı vekili tarafından temyizi üzerine karar Dairemizce onanmıştır. Davalı vekili, bu kez karar düzeltme isteminde bulunmuştur. Yargıtay ilamında benimsenen gerektirici sebeplere göre, davalı vekilinin HUMK maddesinde sayılan hallerden hiçbirini ihtiva etmeyen karar düzeltme isteğinin reddi gerekir."(www.kazancı.com , E.T. 12.10.2022)

³³⁷ Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.265.

davasının görülmekte olduğu mahkemece bekletici mesele olarak değerlendirilmelidir³³⁸.

Şirket alacaklılarının ve şirket pay sahiplerinin sorumluluk davası açabilme süreleri de ilgili alacaklıların ya da pay sahiplerinin meydana gelen zararı ve bu zarardan sorumlu olan kişileri öğrenmesiyle başlayacaktır³³⁹. TTK m. 560'ta "anonim şirket" ibaresine değil "davacı" ibaresine yer verilmiş, bu nedenle şirketin yetkili organınca, zarar oluşturan fiil ve zarardan sorumlu olan kişiler öğrenilmiş olsa bile, şirket alacaklıları ve şirket pay sahipleri açısından zamanaşımı başlamamaktadır³⁴⁰.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi sorumluluğun ortaya çıkmasına neden olan davranış rekabet yasağı kapsamında ise buna ilişkin zamanaşımı süresi ayrı bir düzenleme olan TTK m. 396/3'te düzenlenmiştir. Buna göre; rekabet yasağına aykırı işlemler gerçekleştirildiğinde ya da yönetim kurulu üyeleri farklı bir şirketin bünyesine dahil olduğunda öteki yönetim kurulu üyeleri, bunu öğrendikten sonra üç ay ve bu durumların gerçekleşmesinden itibaren herhalde bir yıl geçtikten sonra zamanaşımı meydana gelecektir. Üç aylık süreyle amaçlanan, uyuşmazlığın en kısa sürede çözülmesinin sağlanmasıdır ve bu sürenin başlaması için, geriye kalan

³³⁸ Çamoğlu, Poroy, Tekinalp, **Ortaklıklar**, s.406.

³³⁹ Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s. 264.

³⁴⁰ Y. 23. HD. T. 14/06/2012, E. 2012/2548, K. 2012/4223 kararına göre; "Bunun yanı sıra, kooperatif yöneticileri ve denetçilere karşı dava açmak belli bir süreye tabi olup, TTK'nun 309. maddesine göre davacının, zararı ve sorumlu olan kimseyi öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve her halde zararı doğuran fiilin vukuu tarihinden itibaren beş yıl içinde davayı açması gerekir. Zarar doğuran fiil cezayı müstelzim olup Ceza Kanununa göre müddeti daha uzun zamanaşımı süresine tabi bulunuyorsa tazminat davasına da o süre tatbik olunur. Mahkemece, davanın, uzamış ceza zamanaşımı süresinde açıldığı ifade edilmekte ise de; sorumluluğun dayanağını oluşturan zararlar, davalıların tek eyleminden kaynaklanmamaktadır. Dolayısıyla, davalıların tüm eylemlerinin tek bir zamanaşımı süresine tabi tutulması yerinde olmadığı gibi yönetici ve denetçilerin ancak görev yaptıkları dönemde oluşacak zarardan sorumlu tutulabilecekleri hususu gözardı edilerek zararın hesaplanmasında böyle bir ayrıma gidilmemesi yerinde görülmemiştir. Bu durumda, tarafların iddia ve savunmalarının değerlendirilmesi, yüklenici şirket aleyhine açılan tazminat davası ile davalılar hakkında görülen kamu davalarına ilişkin dosyalar getirilerek incelenmesi, mükerrer tazminat hükmedilip edilmediğinin araştırılması, davalıların görev yaptıkları dönemler ile zarar doğuran eylemlerinin gerçekleşme tarihlerinin ayrı ayrı tespit edilerek zamanaşımı süresinin başlangıcında bu tarihin esas alınması, eylemlerin Türk Ceza Kanunu'nun hangi maddesine temas ettiğinin ve bu maddenin öngördüğü ceza miktarına göre tabi olduğu zamanaşımı süresinin ayrı ayrı belirlenmesi, davalıların genel kurullarda ibra edilmelerinin sorumluluk davasına etkisi olup olmadığının irdelenmesi ve yeni bir bilirkişi heyetinden açıklanan ilkeler doğrultusunda açıklamalı ve denetime elverişli rapor alınıp deliller tartışılmak suretiyle ulaşılabilecek sonuç çerçevesinde bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde eksik incelemeye ve yetersiz gerekçeye dayalı olarak hüküm kurulması doğru olmamıştır." (www.kazancı.com , E.T. 12.10.2022)

yönetim kurulu üyelerinden herhangi birinin rekabet yasağı kapsamındaki davranışı öğrenmesi kafidir³⁴¹.

3.4.4. Hak Düşürücü Süre

Kanunda belirtilmiş olan bir sürenin geçmesi durumunda ona ilişkin hakkın kullanılamayacağı anlamına gelen hak düşürücü süre, mahkeme tarafından yargılamanın her safhasında re'sen göz önünde bulundurulacaktır.

TTK m. 558/2'ye göre; ibraya ilişkin oylamada olumlu oy kullanan ve ibraya ilişkin kararı öğrenmesine rağmen şirketten pay elde eden yeni pay sahiplerinin sorumluluk davası açma hakkı mevcut değildir. Ortada bir ibra kararının bulunması durumunda yöneticiler aleyhine sorumluluk davası açmak suretiyle dolaylı zararlarının tazmin edilmesini isteyebilecek olan şirket pay sahiplerinin, ibraya ilişkin oylamada olumsuz yönde oy kullananların, ibra oylamasının yapıldığı toplantıya katılmayanların ya da ilgili ibra kararından haberdar olmadan şirketten pay alanların sorumluluk davası açma hakkı mevcuttur. Yukarıda bahsedilenlerin, sorumluluk davası açma hakları ibra kararından itibaren altı ay geçtikten sonra ortadan kalkmaktadır. Burada söz edilen süre hak düşürücü bir süre olup, alt aylık süre içerisinde sorumluluk davasının ikame edilmesi gerekmektedir ve kanun maddesinin gerekçesinde de buna değinilmiştir.

3.5. Sorumluluğu İhlal Etmenin Yaptırımları

3.5.1. Tazminat

Anonim şirket yönetim kurulu üyeleri aleyhine açılacak olan sorumluluk davalarının en önemli ve belirgin yaptırımını tazminat ödenmesidir. TTK m. 553'te yer alan yükümlülüklerle kendi kusurlarıyla aykırı davranan yönetim kurulu üyeleri, aleyhlerine açılan sorumluluk davalarında tazminat ödemeye mahkum edilirler. Söz konusu davalarda davacı tarafta bulunanlar, sorumluluğa neden olan davranışları sergileyen yönetim kurulu üyelerinden hem doğrudan hem de dolaylı zarar kapsamında zararlarının tamamını talep edebilmektedirler.

Sorumluluk davasında mahkemece re'sen zararın tamamının tespit edilmesi istenir ve davaya bakan mahkeme, bunu yaparken davacıların tüm sorumlulara dava

³⁴¹ Çamoğlu, **Zamanaşımı**, s.273.

açmış olmasına ya da bazı sorumlulara dava açmamış olmasına bakmaz. Tüm zararın tespiti gerçekleştikten sonra bu miktar göz önüne alınarak yönetim kurulu üyelerinin her birinin ödemesi gereken tutar tespit edilir. Her bir yönetim kurulu üyesinin özel durumu göz önüne alınarak, bunların toplam zarar içerisindeki ödemeleri gereken miktarın tespiti esasen yargılama bakımından zor bir durumdur. Dolayısıyla yargılama devam ederken mahkeme, farklılaştırılmış teselsül kavramından hareketle davalıların sorumlu olduğu tazminat tutarını belirlerken, öncelikle kusurları ile zarara sebebiyet veren yönetim kurulu üyelerinin fiillerinden doğan toplam zarar miktarını hesaplayacaktır. Daha sonra her bir davalının kusur derecesi göz önüne alınacaktır. Tüm bunlara ek olarak hangi yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu bulunduğu da belirlenmesi gerekmektedir. Sorumluluğu bulunanların kusurlarını etkileyen tüm faktörler ve kusur dereceleri esas alınarak bir tazminat tutarı tespit edilmektedir³⁴².

Sorumluluk davalarında davacı olanlar, maddi zararlarının yanı sıra müspet ve menfi zararlarını da isteme hakkına sahiptir³⁴³.

3.5.2. Azil

Yönetim kurulu üyelerinin, sorumluluklarına aykırı davranışları sebebiyle şirketin kendilerine duyduğu güvenin ortadan kalkmasına sebebiyet vermeleri durumunda, şirketin yönetim kurulu üyelerini azletmesi şeklindeki bir yaptırım gündeme gelebilir³⁴⁴. Azil konusunda yetkili organın genel kurul olduğu, TTK m. 408/2 kapsamında düzenlenmiştir ve ilgili maddede haklı sebebin varlığına vurgu yapılmıştır. Ayrıca TTK m. 364/2 ile görevinden azledilen yönetim kurulu üyesinin tazminat hakları da saklı tutulmuştur. Dolayısıyla haklı bir sebebin varlığı halinde yönetim kurulu üyelerinin genel kurulca görevden alınabilmeleri mümkündür. Fakat haklı bir sebebe dayanılmaksızın yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmaları durumunda, görevden alınan yönetim kurulu üyesi TTK m. 364/2 kapsamında buna ilişkin bir tazminat talebinde bulunabilecektir.

³⁴² Ayan, s.247-248

³⁴³ Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s. 161 vd.

³⁴⁴ Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.163.

3.6. Sorumluluk Davasında Usul Hükümleri

3.6.1. Görev

6102 sayılı TTK m. 561’de sorumluluk davasının şirketi merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açılacağı hüküm altına alınmıştır. Söz konusu sorumluluk davası mutlak nitelikli bir ticari davadır ve bu nedenle de görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesidir.

3.6.2. Yetki

Yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi 6102 sayılı TTK m. 561’de sorumluluk davasının şirketi merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açılacağı hüküm altına alınmıştır. Kanun maddesinin lafzında geçen “şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açılabilir” ibaresinden buradaki yetkinin kesin yetki olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla sorumluluk davası, HMK m. 6 kapsamında düzenlenen genel yetki kuralına istinaden davalının yerleşim yerinde açılabilmenin yanı sıra TTK m. 561 kapsamında şirketin merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde de açılabilir. Davalı sayısının birden fazla olması durumunda ise HMK m. 7’den yola çıkılır. HMK m. 7’de; kanunda, tüm davalılar bakımından ortak bir yetkili maddeye işaret edilmesi halinde söz konusu davada bu işaret edilen yer mahkemesinin yetkili olduğu düzenlenmiştir. Bundan dolayı TTK m. 561’de ortak yetkili bir mahkeme işaret edildiği için sorumlu (davalı) sayısının birden fazla olduğu bir sorumluluk davasında şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesi yetkili mahkeme konumundadır.

TTK m. 561’in gerekçesine bakıldığında, yetki sözleşmesi akdedilmesi ve tahkim yoluna başvurulmasının mümkün olduğu görülmektedir. Dolayısıyla tarafların yetki sözleşmesi yapması sonucunda yetkili olmayan bir mahkemenin yetkili mahkeme olarak belirlenmesi mümkündür. Burada yetki sözleşmesi yapılmasına izin verilmesiyle tarafların kendileri için daha uygun olan bir yer mahkemesini yetkili kılmaları sağlanmaktadır. Yetkiye ilişkin esaslar ve kurallar tespit edilirken tarafların çıkarları göz önüne alınır ancak kimi zaman buna rağmen yasal düzenlemeler tarafların ihtiyaçlarına cevap verir nitelikte olmayabilir. Bu

yüzden taraflara yetki sözleşmesi düzenleme hakkı sunulmuştur³⁴⁵. HMK m. 17’de yetki sözleşmesi yapabilmek için tarafların kamu tüzel kişisi olmaları ya da tacir sıfatı taşımaları gerektiği hüküm altına alınmış ayrıca HMK m. 18’de de yetki sözleşmesinin konusu bakımından bir sınırlama yoluna gidilmiştir. Bu düzenlemelere göre; taraflar, tasarruf açısından serbest olmadıkları konularda ve kesin yetkiye ilişkin durumlarda yetki sözleşmesi yapamayacaklardır. Bununla birlikte; yetki sözleşmesinin yazılı olması, uyuşmazlığa konu hukuki ilişkinin belirli olması ya da en azından belirlenebilir olması ve yetkili hale getirilen mahkemenin anlaşılır bir şekilde belirtilmiş olması gibi şartları da mevcuttur.

HMK m. 14/2’ye bakıldığında; üyelik ya da ortaklık ilişkileriyle sınırlı olmak şartıyla, özel hukuk tüzel kişilerinin, ortaklarına ya da üyelerine karşı veya ortaklar ve üyelerin birbirlerine karşı ikame edecekleri davalar bakımından tüzel kişinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesinin kesin yetkili olduğu görülmektedir. Ancak bu kesin yetki kuralının, sorumluluk davaları bakımından uygulanabilir olmadığı belirtmek gerekir. Zira TTK m. 561 kapsamında bir özel yetki kuralı düzenlenmiştir ve HMK m. 14/2 hükmü, sorumluluk davalarını kapsamamaktadır³⁴⁶.

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu ortaya çıkaran davranış gerçekleşikten sonra şirket merkezinin değişmiş olması da olasıdır. Böylesi bir durumda kural olarak şirket merkezinin dava tarihinde nerede olduğu esas alınmalıdır. Ancak şirketin merkezini değiştirmesinin altında hakkın kötüye kullanılması amacı mevcutsa sorumluluk davasının, şirketin eski merkezindeki yer mahkemesinde de açılabilmesi mümkündür³⁴⁷.

³⁴⁵ İbrahim Aşık, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Yetki Sözleşmesi”, **TBB**, S.97, 2011, s.15.

³⁴⁶ Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.168-169.

³⁴⁷ Çamoğlu, **Hukuki Sorumluluk**, s.168-169.

SONUÇ

Anonim şirketlerde pay sahipleri bir bakıma şirketin maliki konumdadır. Ancak buna rağmen şirketin yönetimine sahip olanlar;

- Pay sahiplerinden oluşan genel kurulca seçilen yönetim kurulu üyeleri,
- Murahhas üyeler (yetki devri olması durumunda),
- Yönetim görevi olan üst düzey yöneticiler,

olarak sıralanabilir. Dolayısıyla yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler başkalarının mülkiyetinde bulunan bir sermayeyi yönetmek gibi son derece önemli bir görevi ifa etmektedirler. Bu da söz konusu görevin yürütülmesi esnasında ilgililerin menfaatlerine uygun davranılması, dikkat ve özen yükümlülüğü kapsamında davranışlar sergilenmesi sorumluluğunu beraberinde getirmektedir.

Yönetim kurulunun yasal ve zorunlu bir organ niteliğinde olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Zira yönetim kurulu şirketi yöneten, şirketi üçüncü şahıslara karşı temsil eden ve şirketin işleyişini yürüten bir mekanizmadır. Saymış olduğumuz bu görev ve yetkiler birtakım sorumlulukları ve bu sorumluluklara uygun davranışlar sergileme yükümlülüğünü de beraberinde getirmektedir. Yönetim kurulu üyeleri; anonim şirketin menfaatlerini maksimum seviyede gözetmek, objektif kusur ilkesine uygun davranışlar sergilemek ve tedbirli bir yönetici gibi davranarak dikkat ve özen yükümlülüğüne uygun faaliyetler icra etmekle yükümlüdür. Ayrıca TTK'da, yönetim kurulu üyelerine ilişkin çeşitli özel düzenlemelerle birtakım kusursuz sorumluluk ilkelerinin de benimsendiği görülmektedir. Bunlar belge ve beyanların yasalara uygun olması, sermayeye ilişkin doğru olmayan beyanların ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi halinde buna uygun davranışlar sergilenmesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anonim şirket ile yönetim kurulu arasındaki ilişkinin bir sözleşme ilişkisi olduğu kabul edilmekle birlikte söz konusu sözleşmenin türüne ilişkin çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Bu görüşler; vekalet sözleşmesi olduğu görüşü, hizmet sözleşmesi olduğu görüşü, sui generis sözleşme olduğu görüşü ve şirketler ve borçlar hukukunun özelliklerini taşıyan sözleşme olduğu görüşü olarak sıralanabilir. Bize göre ise söz

konusu sözleşme sui generis (kendine özgü) bir sözleşme olarak değerlendirilmelidir. Çünkü buna ilişkin değerlendirme yapılırken yönetim kurulu üyelerinin hakları ve yükümlülükleri birlikte değerlendirilmelidir. Ancak belirtmek gerekir ki taraflar, aralarındaki sözleşmenin niteliğini istedikleri şekilde belirleme hakkına da sahiptir.

Anonim şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin hızlı, etkili ve en doğru kararı almakla yükümlü oldukları göz önüne alındığında bu kişilerin tam ehliyetli olmaları gerektiği kaçınılmazdır. Yönetim kurulu; bir veya birden fazla kişiden oluşabilmekte, şirket ana sözleşmesiyle atanabilmekte veya genel kurul tarafından seçilebilmektedir. Ancak şirketin ilk yönetim kurulu üyeleri şirket ana sözleşmesi ile atanmak suretiyle belirlenmektedir. Ayrıca yönetim kurulu üyeleri, hem gerçek hem de tüzel kişilerden seçilebilmektedir. Yönetim kurulu üyelerinin görev süresi en fazla üç yıldır ve şirket ana sözleşmesinde aksine bir düzenleme mevcut değilse tekrar seçilmeleri mümkündür.

6102 sayılı TTK m.549 ile 561 arasında anonim şirkete yönelik dördüncü kısmın on birinci bölümünde hukuki sorumluluğa ilişkin düzenlemelerin hüküm altına alındığı görülmektedir. Bu çalışmamızda hukuki sorumluluk oluşturan durumlar genel ve özel hükümler olmak üzere iki temel başlık altında kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiştir. Genel hükümlerden doğan sorumluluk dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranmaktan ve yetki devrine ilişkin bazı durumlardan kaynaklanmaktadır. Dikkat ve özen yükümlülüğüne bakıldığında; toplantıya katılma yasağının ihlali, şirketle işlem yapma yasağının ihlali, şirkete borçlanma yasağının ihlali, rekabet yasağının ihlali, sır saklama yükümlülüğünün ihlali ve eşit işlem ilkesinin ihlalini kapsadığı görülmektedir. Belge ve beyanların yasalara aykırı olması, sermayeye ilişkin yanlış beyanlar, ödeme yetersizliğinin bilinmesi, değerlendirme noktasındaki yolsuzluklar, halktan izinsiz para toplama, şirkete ait internet sitesinin oluşturulmaması ve şirkete ait istenilen bilgilerin burada yayınlanmaması gibi ihlallerin ise özel sorumluluk halleri olarak değerlendirildiği görülmektedir.

6102 sayılı TTK m.553/1'e bakıldığında yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğundan söz edebilmek için birçok koşulun bir arada bulunması gerektiği görülmektedir. Bunlar; yönetim kurulu üyelerinin yasalardan ya da şirket ana sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini hiç ya da gereği gibi yerine getirmemelerine

neden olacak bir davranışta bulunmaları, bu davranışın ilgili kişinin kusuruna dayanıyor olması, bu davranışın şirket, şirket pay sahipleri ve şirket alacaklılarının mal varlıklarında bir zarara neden olması, bu zarar ile kusurlu davranış arasında uygun illiyet bağının bulunması olarak sıralanabilir.

Burada genel hükümler ve anonim şirkete ilişkin hükümler noktasında bir ayırım mevcuttur. Genel hükümlere göre zarara uğrayan kişinin dolaylı zararını (yansıma yoluyla oluşan zararını) talep etmesi mümkün değilken anonim şirketler hukukuna göre pay sahipleri ve şirket alacaklılarının dolaylı zararlarını talep etmeleri mümkündür. Bu düzenleme anonim şirketler hukukuna münhasırdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki şirket alacaklılarının ve şirket pay sahiplerinin, dolaylı zararlarının yanı sıra şirketin zarara uğrayıp uğramadığına bakılmaksızın doğrudan zararlarını da açacakları bir sorumluluk davası ile isteme hakları mevcuttur.

Birden çok yönetim kurulu üyesinin sorumluluğunun bulunması halinde farklılaştırılmış teselsül ilkesi doğrultusunda yol alınacaktır. Buna göre; sorumluluğu bulunan her bir üye, kusur derecesi ve somut olayın özellikleri dikkate alınarak diğer üyelerle birlikte zarardan kendisine yüklenecek ölçüde müteselsilen sorumlu tutulacaktır. Dolayısıyla farklılaştırılmış teselsül ilkesi yönetim kurulu üyelerine dış ilişkide bireysel indirim sebeplerini ileri sürme olanağı sağlamaktadır. Bu özelliği itibariyle farklılaştırılmış teselsülün ilk bakışta hakkaniyet ilkesine uygun olduğu söylenebilir. Çünkü bir kişinin sadece başka kişilerle birlikte sorumlu olduğundan yola çıkılarak kusur oranı göz ardı edilip tek başına sorumlu olması durumunda ödeyeceği tazminat miktarından daha yüksek bir tazminat miktarıyla karşı karşıya bırakılması adil bir yaklaşım olmayacaktır. Ancak bu konuda doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur. Bizim de savunduğumuz görüşe göre; farklılaştırılmış teselsül ilkesi, tahsilat noktasında riski alacaklı üzerinde bıraktığı için aslında çok da isabetli bir yaklaşım değildir. Müteselsil sorumluluğun amacı alacağın tahsili yönünden riskleri bertaraf etmektir. Dolayısıyla farklılaştırılmış teselsül kavramı esasen müteselsil sorumluluk kurumunun özüne uymayan bir niteliğe sahiptir.

6102 sayılı TTK m.556'ya göre anonim şirketin iflas etmesi durumunda şirket alacaklıları ve pay sahiplerinin dava hakkı iflas masasının kontrolündedir. Yani iflas

masasının sorumluluk davası açmaması durumunda şirket alacaklıları ve pay sahipler, dava açabilecektir.

Bu çalışmamızda ele aldığımız önemli konulardan bir diğeri ise ibradır. İbra, sorumluluk davalarına etki etmektedir ancak bu etki; şirket, şirket pay sahipleri ve şirket alacaklıları bakımından farklı sonuçlar barındırmaktadır. Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmesinden sonra ibra edilen dönemdeki yönetim kurulu üyelerine sorumluluk davası açılmayacaktır. Zira ibra, bu üyeleri aklayıp temize çıkarmaktadır. Yönetim kurulunu ibra etme yetkisi, genel kurula aittir. Dolayısıyla genel kurulun ibrayı reddetmesi halinde sorumluluk davası açma hakkı devam etmektedir.

Sorumluluk davası neticesinde dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranan yönetim kurulu üyeleri tazminat ödemeye mahkum edilebilir ya da azledilebilir. Söz konusu yaptırımların ciddi sonuçlar doğurmasından yola çıkılarak anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin, böylesi yaptırımla karşı karşıya kalmamak için görev ve yükümlülüklerini yerine getirirken son derece dikkatli ve özenli davranmaları gerektiğini söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- AKDAĞ GÜNEY Necla, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.
- AKDAĞ GÜNEY Necla, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu**, 2.Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016.
- AKDAĞ GÜNEY Necla, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 6335 Sayılı Kanunun Getirdiği Değişikliklerle**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.
- AKSU Mustafa, “Türk Borçlar Hukukunun Getirdiği Yeniliklerden İbra”, **Journal of Yaşar University**, C.8, Özel Sayı, Haziran 2013, s. 97-130.
- ALPER Gizem, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Anonim Ortaklıkla İşlem Yapma Yasağı”, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2013/1, s.45-60.
- ALTAŞ Soner, **Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketler**, Açıklamalı, İçtihatlı, Örnekli, 12. Baskı, Seçkin Hukuk Yayınları, Ankara 2023.
- ANSAY Tuğrul, **Anonim Şirketler Hukuku**, 6. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1982.
- ANTALYA, O.Gökhan, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Cilt II, 2.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.
- ARSLANLI Halil, **Anonim Şirketler II, Anonim Şirketin Organizasyonu**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1959.
- ARSLANLI Halil, **Anonim Şirketler, II-III, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller**, Fakülteler Matbaası İstanbul 1960.
- AŞIK İbrahim, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Yetki Sözleşmesi”, **TBB Dergisi**, S.97, 2011, s.11-49.
- AYAN Özge, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları**, 2.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.
- AYDIN Fazıl, **En Son Değişiklikler ile Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketler**, 1. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2013.
- AYHAN Rıza. Hayrettin ÇAĞLAR, Mehmet ÖZDAMAR, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022.
- AYTAÇ Zühtü, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Hakimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Sorumluluğu”, **BATİDER**, C.29, S.4, Aralık 2013, s.5-55.

- AYTAÇ Zühtü, **Anonim Ortaklıklarda İbra**, Sevinç Matbaası, Ankara 1982.
- AYTAÇ Zühtü, **İbranın Reddi- İbra ve Sorumluluk Davası-Yargıtay'ın Görüşü, Prof. Dr. Sabih ARKAN'a ARMAĞAN**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, C.35, S.3, s.245-266.
- AZARKAN Necat, “Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası”, **Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi**, C.6, S.1, 2022, s.24-46.
- BAHTİYAR Mehmet, “Anonim Şirket Adına Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davasında Genel Kurul Kararının Gerekli Olup Olmadığı Sorunu”, Prof. Dr. Sezai Reisoğlu Armağanı, **Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü**, Ankara 2016/12, s. 393-414.
- BALABAN Mahmut Furkan, “**Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu ve Sorumluluk Davası**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2019.
- BİLGİLİ Fatih, Ertan DEMİRKAPI, **Şirketler Hukuku**, 9.Baskı, Dora Yayınları, Bursa 2018.
- BİLGİLİ Fatih, **Yeni Gelişmelerle İsviçre ve Alman Hukuklarında Anonim Ortaklıkların Organlarının Davranışlarından Dolayı Üçüncü Kişiler Karşısındaki Sorumluluğu ve Organların Tazminat Borcu**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004.
- BOZKURT Tamer, **Şirketler Hukuku**, 14. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022.
- BOZKURT YAŞAR, “Sevgi, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri Aleyhine Şirket Adına Sorumluluk Davası Açılmasına Karar Vermeye Yetkili Organ”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C.34, S.1, Mart 2017, s.137-168.
- CAMUZCU Nesibe Ceyhun, “**Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2020.
- CENKÇİ Esra, “6102 Sayılı TTK'ya Göre Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyeliği”, **AKÜHFD**, Aralık 2011, S.1, s.119-140.
- ÇAKIR Rasim Can, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Şirket Yönetim Kurulu”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C.88, S.5, 2014, s.110-139.
- ÇAMOĞLU Ersin, “Anonim Şirket İdare Meclisi Üyelerine Karşı Açılacak Mesuliyet Davalarında Zamanaşımı”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C.3, S. 2, Haziran 1965, s.266-279.
- ÇAMOĞLU Ersin, **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, 3. Bası, Vedat kitapçılık, İstanbul 2010.

- ÇAMOĞLU Ersin, **Sorumluluk Hukukunun Evrensel İlkeleri Işığında Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, Prof. Dr. Şener Akyol'a Armağan, Filiz Kitabevi, İstanbul 2011.
- ÇAMURCU Emin, **Anonim Ortaklıklarda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi**, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2015.
- ÇELİK Aydın, **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası**, Adalet Yayınevi, Ankara 2007.
- ÇEVİK Orhan Nuri, **Uygulamada Şirketler Hukuku**, 3.Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara 2002.
- ÇOŞTAN Hülya, "Özel Hukuk Tüzel Kişilerinin ve Kamu Tüzel Kişilerinin Yönetim Kurulu Üyeliği", **BATİDER**, C. 29, S. 1, s. 117-137.
- DEMİR H. Erdal, **Sermaye Piyasası Kurulu'nun Anonim Şirketlerdeki Yönetim Kuruluna İlişkin Kurumsal Yönetim İlkeleri**, 1.Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2013.
- DEMİREL Duygu, "Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Devri", **Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S.2, C. 7, 2017, s.211-250.
- DOĞAN Beşir Fatih, **Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu Yönetim Yetkisinin Devri**, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2011.
- DOĞANAY İsmail, "Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin "Hukuki" Sorumlulukları", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C.17, S. 3, Haziran 1994, s. 57-65.
- EREN Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 27. Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara 2022.
- ERİŞ Gönen, **Anonim Şirketler Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara 1995.
- FORSTMOSER/ SPRECHER/TÖNDURY, **Persönliche Haftung nach Schweizer Aktienrecht**, Zurich- BaselGenf 2005, N.51, (Naklen, DOĞRUSÖZ KOŞUT, Hanife, Anonim Ortaklık Yöneticilerinin ve Denetçilerinin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu (TTK m. 549 – 563), **MÜHF-HAD**, C.18, S.2, 2012, Özel Sayı, s.685).
- GÖÇ GÜRBÜZ Diğdem, "6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu", **Legal Hukuk Dergisi**, C.10, S.110, 2012, s.49- 65.
- GÖKSOY Yaşar Can, "Ortaklıklar Hukukunda Rekabet Yasaklarının Kapsamı", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğlu'na Armağan, C.9, Özel Sayı, İzmir 2007.

- GÖKTÜRK Kürşat, “Kaybı Denkleştirilmeyen Bağlı Anonim Şirketin Dava Hakkı ve Dayanağı”, **Ankara Barosu Dergisi**, S.3, 2014, s.229-250.
- GÖKTÜRK Kürşat, “Tam Hakimiyette Denkleştirme Yapılmadığına İlişkin Bilginin Sorumluluğa Etkisi”, **Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S.1, 2015, s. 303-325.
- GÜRBÜZ USLUEL Aslı Elif, “Birleşme, Bölünme Tür Değişirme Yoluyla Yeniden Yapılanma İşlemlerinde Yöneticilerin Sorumluluğu”, **BATİDER**, C.29, S.1, s.141- 169.
- HACİMAHMUTOĞLU Sibel, “Anonim Ortaklığın Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Yükümlülüğü Fonksiyonel Bir Yaklaşım”, **BATİDER**, C.31, S.3, Eylül 2015, s.23-56.
- HELVACI Mehmet, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül”, **GSÜHFD**, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Saygı Sempozyumu 26 Ekim 2013, S.2013/2, s.77-96.
- HELVACI Mehmet, **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, 2.Bası, Beta Yayınları, İstanbul, Mayıs 2001.
- HELVACI Mehmet, “Yönetim Kurulunun Anonim Şirketi İdare ve Temsili, Özellikle Devredilemez Görev ve Yetkileri”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.9, Mayıs-Haziran 2014, S.117-118, s.119-132.
- İMREGÜN Oğuz, **Anonim Ortaklıklar**, 4. Baskı, Yasa Yayıncılık, İstanbul 1989.
- İMREGÜN Oğuz, **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Ortaklığa Karşı Hukuki Sorumu**, Prof. Dr. Erdoğan MOROĞLU’na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2001.
- KAPANCI, Kadir Berk, **İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu, Yürürlük Kanunu**, Cilt 1(Madde 1-82), Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019.
- KARACA Bedir, **Anonim Ortaklıkta Müdürler ve Hukuki Sorumlulukları**, 2.Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.
- KARAEĞE Özge, “Anonim Şirketlerde Genel Kurulun Yönetim Kurulu Üyelerini Görevden Alma (Azil) Yetkisi (TTK m. 364)”, **Ankara Barosu Dergisi**, S.1, Ankara 2014, s. 71-110.
- KARAMAN COŞGUN Özlem, “Anonim Şirketlerde Sermaye Kavramı ve Aynı Sermaye Değerinin Belirlenmesi”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi** , C.18, S. 2 , s. 333-348.
- KAYA GÖÇMEN Özen, Ender DEDEAĞAÇ, “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Vergisel Sorumluluğu”, **TBB**, s.129, Mart-Nisan 2017, s.63-107.

- KAYAR İsmail, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku**, Güncellenmiş 5. Baskı, Seçkin Yayınları, İstanbul 2018.
- KAYIRGAN Hasan, “Yönetim Kurulu Üyesi ile Anonim Şirket Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 8, S. 1, Haziran, 2013, s. 247-258.
- KENDİGELEN Abuzer, **Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, Güncellenmiş 2. Basıdan 3.(TIPKI) Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016.
- KENDİGELEN Abuzer, **Yönetim Kurulu Üyelerinin Şirket İle İş Yapma Yasağı**, Beta Yayınevi, Hukuki Mütalaalar, Cilt II, İstanbul 2006.
- KILIÇOĞLU Mustafa, “Haksız Fiillerde İlliyet Bağı”, **Yargıtay Dergisi**, C.30, S.1-2, Ocak-Nisan 2004, s. 27-44.
- KILIÇOĞLU Ahmet M, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Yeni Borçlar Kanunu’na Göre)**, Genişletilmiş 26. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara, 2022.
- KIRCA Çiğdem, **Müteselsil Sorumlulukta Borçlar Kanunu Tasarısı ile Getirilen Değişiklikler, Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan**, Yetkin Yayınları, Ankara 2006.
- KIRCA İsmail, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarında Takdir Yetkisi-Özen Borcu”, **BATİDER**, C.22, S.3, Haziran 2004, s.87.
- KIRCA İsmail, “Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği”, **BATİDER**, C.28, S.21, s.51-59.
- KIRCA İsmail, Feyzan Hayal ŞEHİRALİ ÇELİK, Çağlar MANAVGAT, **Anonim Şirketler Hukuku**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, C.1, Ankara 2013.
- MİMAROĞLU Sait Kemal, **Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti**, Sevinç Matbaası, Ankara 1967.
- MOROĞLU Erdoğan, **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, 9.Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- ODMAN BOZTOSUN Ayşe, **Hukuksal Açıdan Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeliği**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013.
- OĞUZMAN, M. Kemal, Turgut ÖZ, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-2**, Gözden Geçirilmiş 17. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2022.
- ÖZEL Çağlar, “Sözleşme Dışı Sorumlulukta Yansıma Zarar ve Giderimine İlişkin Bazı Düşünceler”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.50, S.4, 2001, s.81-106.

- ÖZER Işık, **Anonim Şirket Yöneticilerinin Mali Hakları**, 1.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- PASLI Ali, **Anonim Ortaklık Yönetimi: Corporate Governance**, 2.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2005.
- POROY Reha, Ünal TEKİNALP, Ersin ÇAMOĞLU, **Ortaklıklar Hukuku I**, Güncelleştirilmiş 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021.
- PULAŞLI Hasan, “Anonim Şirketler Hukukunda CEO’nun Hukuki Durumu”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 24, S.1, Haziran, 2007, S. 17-62.
- PULAŞLI Hasan, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Yükümlülüğü ve Müteselsil Sorumluluğu”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 25, S. 1, Mart 2009, s. 27-63.
- PULAŞLI Hasan, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Görevinin Kendiliğinden Sona Ermesine İlişkin Esas Sözleşme Hükümlerinin TTK ve Tasarıya Göre Değerlendirilmesi”, **XXI.Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, 9-11 Aralık 2005, Ankara.
- PULAŞLI Hasan, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Tamamen Güncellenmiş ve Genişletilmiş 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.
- PULAŞLI Hasan, **Şirketler Hukuku Şerhi**, C. I, 4. Baskı, Adalet Yayınevi Ankara 2022.
- SAYIN Hediye Bahar, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Toplantı Dışında Bilgi Alma Hakkının Konusu”, **TBBD**, S.124, Mayıs-Haziran 2016, s.485-497.
- SİLAHŞÖR Mert, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerini Kamu Alacağı Sorumluluğu”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, S.1, 2016, s.67-81.
- SÜZEK Sarper, **İş Hukuku**, 2. Baskı, Beta Basım, İstanbul 2022.
- ŞENER Oruç Hami, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2022.
- TANDOĞAN Haluk, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Cilt II, 1989 Yılı Dördüncü Tıpkı Basımdan Beşinci Tıpkı Basım, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.
- TANDOĞAN Haluk, **Türk Mesuliyet Hukuku**, Ankara Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1961.
- TEKİL Fehiman, **Anonim Şirketler Hukuku**, İstanbul 1998.

- TEKİNALP Ünal, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, 5.Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020.
- TEKİNALP Ünal, **Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.
- TEOMAN Ömer, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Anonim Ortaklık Yönetim Kuruluna İlişkin Bazı Hükümlerin Değerlendirilmesi, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 26, S. 3, Eylül 2010, s. 5-16.
- TOK Ahmet, Sabiha TOK GÜN, "Vekalet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu", **İstanbul Barosu Dergisi**, C.90, S.5, 2016, s.23-24.
- TOPUZ Murat, **İsviçre ve Türk Borçlar Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Roma Borçlar Hukukunda Maddi Zarar ve Bu Zararın Belirlenmesi**, 2.Baskı, Seçkin Yayınları, İstanbul 2020.
- UYVAL Levent, "6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Kapsamında Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu-I", **TBBĐ**, S.80, 2009, s.315-367.
- ÜÇİŞİK Güzin, Aydın ÇELİK, **Anonim Ortaklıklar Hukuku**, I. Cilt, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- ÜNAL Ahmet Cemil, **Türk ve Yabancı Hukuk Sistemlerinde CEO'nun Hukuki Konumu**, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.
- WATTER, Rolf, **BSK-OR-II**, Art. 718 Anm. 11.
- YARALI Levent, **Limited Şirketin Kamu Borçlarından Müdürlerin ve Ortakların Sorumluluğu**, 2. Baskı, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2011.
- YASAMAN Hamdi, "Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davaları", **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.12, S. 2, Temmuz, 2013, s.97-112.
- YASAMAN Hamdi, **Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku**, Cilt II, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.
- YAVUZ Cevdet. Faruk ACAR, Burak ÖZEN, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 11.Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2022.
- YAVUZ Cevdet, "Türk Borçlar Kanunu Tasarısına Göre Kusursuz Sorumluluk Halleri ve İlkeleri", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.14, S. 4, 2008, s. 29-61.
- YAVUZ Mustafa, "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Devredilemez ve Vazgeçilemez Görevlerinin ve Yetkilerinin Değerlendirilmesi", **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, C.8, S.82, Haziran 2013, s.34-36.

YILDIZ Şükrü, “Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Kamu Borçlarından Sorumluluğu”, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2001.

YÖRDEM Yılmaz, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi, Seçkin Yayınları, Ankara 2022.

